

ترکی دلی تک سوکلی احاسی دیل اولماز
نوزکه دیله قاتان بو اسیل دیل صیل اولماز

شهریار

آذربایجان دیننده اثرلری

قیمتی ۲۰ تومن

شهریار

و
آذربایجان دیلینده اثر لری

۴ نجی چاپ

و
علاوه اولونموش تزه اثر لر

باشلانیش

استاد سید محمد حسین شهریارین، گؤز کملی شاه اثری « حیدر بابایه سلام » نه تکجه شاعرین شهرتین اولسدوقجا یوکسلندی، بلکه ده شهرتی، سرحد لری سیندیریب، یوتون تورکک لسانیندا دانیشان خلقلره، بو آذربایجان بالاسی نین اقتدارین و استعدادین گؤستردی.

بو گؤزل و اوستون اثر، آذربایجان ادبیاتیندا ائله تاثیر یاراتدی کی، دنیانین دیری دیلرینه چشوریلدی، وهمان تاثیر اوزره، شاعر لر شعر سوله ییب، و تحقیق چیلر شرح لر یازدیلار.

پوشاه اثر محتواده زنگین و مضموندا ائله عالی ایدی کی چوخ شاعر لر اونو استقبال ائدی و نظیره لر یازدیلار، لاکن « حیدر بابا » اولو داغ کیمی اوز شهرتین الدن وئرمه دی، و آخار چایلار کیمی دیلدره جاری اولوب - شاقیلدا یان سولار کیمی اؤرکلرده جوشدو.

اوستاد شهریار بیر عومر غربت چکیب نوز دوغما دیارینا گلدیکدن سونرا، آذربایجان خلقی نین طلب لرین ده ریندن درک ائندی، نوز آنا دیلینده شعر لر و اثر لر یازیب - یاراتماغا باشلادی. و هر یازدیغی اثری داش - قاش آلماس کیمی آذربایجان ادبیاتی نین تاجیندا پارلادی.

استادین یازدیغی آذربایجان دیلینده شعر لر، مطبوعاتدا یایلمدی، خلق سؤینج و علاقه ایله اوخویوب الدن - اله، دیلدن - دیله گزدی، لاکن سوسوز لارا بیز نئجه داملا سو، قانیق وئرن ده گیلدی. آذربایجان ادبیاتینا عمسومیت له . استادین شعر لرینه خصوصیت له حرمت و علاقه بسله یئرلر، او شعر لرین چاپ اولوب، کتاب شکلینده کلمه سین انتظار چکیردیلر.

افسوس کی ادبیاتین بو کساد بازاریندا بو زمینه ده همت گؤسترن تایلیمردی آخبرده بیرگون بو انتظارا سون قویولدو، ادبیاتیمزا خدمت ائتمگک ایچسون

* شهریار و آذربایجان دیلینده اثر لری

* نشر : ارک تبریز

* ۲ نجی چاپ : اسفند آبی ۱۳۶۲

* تیراژ ۵۰۰۰ سایی .

* چاپ و لیتوگرافی - نابش

«انتقادات آرك» بو آخير وظیفه‌نی عهدسینه آلدی، تلاش و همت له مطبوعاتدا چاپ اولان، و دیلدرده گزن شعرلری بیرینره توپلاییب چاپ ایچون آماده اتدی.

خاطرلماق لازیمدیرکی: استاد شهریارین بو شعرلری تصادف اوزره یازیلما، بیش، بلکه ده هر قطعه سین مناسب حاللاردا سویله میشدیر. اونا گوره، اونلارا «شان قول» یازماق مصلحتلی و گر کلی نظره گلیردی، بیز او قدر کی، امکاناتیمزدان آسیلی ایدی، بو ایشه باشلادیق بیر حصه شعرلره «شان نزول» یازدیق، چونکی شعرلری اوخوماقدان اول، یازیلان شأن نزول لار اوخوجولارا معلومات و ثریب آرتیق دوشونجه لرینه سبب اولور.

بو مجموعه ده تلاش ائدیلیب کی «شان نزول» قیسا و خلاصه اولسون، بو امید ایله کی ادب پرور شخصیت لره ذوق و ثریب، مراقلاندیرسین.

استاد شهریارین اسلامی انقلابیمزدان سونرا یازدیقی آذربایجان دیلینده انقلابی شعرلری نین بیر حصه سینده بو مجموعه یه علاوه ائتدیک. بو سویه ده اولان شعرلر انقلابیمزین خطلی ایله اویغون و جالب دیر. شهریارین شعرلری محتوا داشیان، روان و محکم دیر، هر بیر شعرین اوخویاندا انساندا دهین هیجانلار توره دیر، و شاعره اولان دویغو و احساس اوخوجولارینا انتقال تاپیر. استاد شهریار، شعر لرینده صداقت، صمیمیت له قارئلرینه برابردور، طبیعتین عمللریندن عکس العمل لار یارادیر کی ادبیات عالمینده گؤرکملی و جالب دیر.

استاد شهریارین آذربایجان دیلینده یازدیقی شعرلر هر شیدن آرتیق، محتوایه زنگین، مضموندا اوستون و دیلده ساده دیر، و هر قطعه سینده آذربایجانین غنی قولکلوروندان الهام آلیب. بو شعرلرین دیگر حسنی وارسادا، اوندا اولان طنزلر و ساقیرالردیر، کی هر اوخوجونو اوزینه طرف جلب ائدیر و اونلاری یاددا ساخلاماغا ذهنی حاضرلادیر.

بو کتاب کی «نشریات ارک» سرمایه سی له چاپ اولونور، بوتون آنادیلینده علاقه دار اولان و آذربایجان دیلینده حرمت بسله یین اوخوجولارا تقدیم اولور، تا اونلارین قضاوتی نه اولایلسین؟!.

کبری - یحیی . شهید

استاد شهریار اوزمانکی تهراندا طب رشته سین تحصیل ائدی ، بیرمنزله تک و تنها یاشایردی . اونون زندگانلیقین ببردست رختخواب و نچه قابلاما ، و ایستکان - نعلبکی تشکیل وئیردی .

آتاسی تبریزده تازا اولموشدو ، اونا منارج گؤندرن یوخوایدی استاد تصمیم دوتورکی اوتوردوغی ائوی بوشالدی ، ئوزگه بیراؤه گتسین کی بیر آز اوچوز اولسون .

قیشین سویوغوندا هرزادی باغلاب ایکی تلیسده یئرالله بیرری حامبال چاغیرماق ایچون ائودن ائشیکه چخیر ، ائوه قئیدنده گؤرور ائایه لرین هاموسین اوغری آپاریب ، داها بیرشیئی قالمایب دیر . گئجه نازاحت یاتیر ، لاکن یوخو آپارمیر ، شاعر یئریندن قالخیب ئوز « یاتا بیلمه بیرم » شعرین یازیر . بو شعرده استاد گنده ئوز شوخلوقوندان ال چکمه ییب طنز سؤزلری بو اثرده گتیریب دیر .

و بیرگون اوندان اول بیرحامبالی گؤرورکی یوکی الینده دوتوب دئیر : « کؤمک ائله یین بویوکی چاتیم ، تک چاتا بیلمه بیرم » .

بو گئجه ، من کی یاتا بیلمه بیرم
باشی باشلاره قاتا بیلمه بیرم
یوخوسوزلوق ، منی قاتلاشدیردی
من بونا مرده باتا بیلمه بیرم
اوغری قالدیردی قازان - قابلامانی
کیم ال آتسین حاجاتا ؟ بیلمه بیرم
اوغرونون کیم یثرب او مباسینا
زیخلیا بر زوپاتا ، بیلمه بیرم
آیلیق آلدوق ، کیر اوئردیک گتندی
نه ییته ک ، آی وای آتا ! بیلمه بیرم ؟
دده میز یوق ، کیمه چکمک باراتی
کیمی سالماخ باراتا ، بیلمه بیرم ؟
جیبده قالمیشسادا ، بیربش ماناتیم
نه آلیم بش ماناتا ؟ بیلمه بیرم
ده لی شیطان دئیری : یورقانی سات
قیشدی ، یورقاندی ساتا بیلمه بیرم
قاردئیر : گل کیشی سن پامبوغ آتاق
کیشی ! من پامبوغ آتا بیلمه بیرم
هی گلیب ، مندن آلیرلار « شتلی »
کیم سالیب مازی ماتا بیلمه بیرم ؟
زندگانلیق قوراتا بیر شیئی اولوب
نیه لازم قوراتا ؟ بیلمه بیرم
بیر سوموک دورکی ، بوغازلاردا قالیب

شاطر اوغلان

استاد شھریارین قوجا بیر قوھومی واریدی کی همیشه گلیب استاد اکۆمک ائلەردی و لازم اولان شیئلری ، اونا آلاردی .

او ، شھرداری یانیندا اولان چۆرکچی خانادان هر گون سنگک آلاردی و همیشه تاپشیراردی کی : « قوی چۆرک قوروسون شھریارا آپاریرام » .
شاطر شھریاری تانیردی ، لاکن وردست اوندان آشنا ده گیردی ، بیر گون وردست شاطر دان سوروشور :

– بو شھریار کیم دی کی بو قوجا کیشی گونده دئییر ؟

شاطر وردسته بئله جواب دئییر :

– شھریار بوردا بیزیم قونشودی وملی ، استعدادلی شاعرلردن دیر کی هر یاندا شھرتی وار .

وردست دئییر :

– اگر شاعردی ، منه بیر شعر یازسین منده اونون چۆرگین لاپ قورودوب برشته ائلەرم .

قوجا کیشی بو سۆزلری گلیب ائوده استاد دئییر ، اوستادین خوشونا گلیر ، قلمی الە آلیب او سۆزلرین تأثیرینده بو شعر یازیر :

کیم آتا ، یا کیم اوتا ؟ بیلمه ییرم
قاریاغیشدا ، بونه قوندوم – کۆشدم ؟
نیه دوشدوک بو اوتا بیلمه ییرم*
بو کتابلار ئۆزی بیر آت یوکیدیر
بونى کیم چاتسین آتا بیلمه ییرم ؟
چای سیزام ، تاپمیرام چای پاکاتین
نه گلیب بو پاکاتا ، بیلمه ییرم
هی سوبوقدان قورولوب بیگ دورورام
کیمدی یئنگه – موشوتا بیلمه ییرم
گئجه میز صبح اولاجاق ؟ یا هله وار ؟
باخیرام هی ساحاتا ، بیلمه ییرم
قوش اوچار آما نه درمان ائلەمک
داش ده گن قول – قاناتا بیلمه ییرم
آی قاداشلار ! منه بیر آل یشیرون
یوک آغیرلاشدی ، چاتا بیلمه ییرم
طبع شعریم دایانیب ، سونجوق آتیر
من ده کی سونجوق آتا بیلمه ییرم

* اصلی (اود) دیر ، بوردا قافیہ نین دوزگون اولماسینا گۆره (اوت)

اولوب بیر حالدا کی اوت : علف و گۆبه رنتی دیر .

شاطر اوغلان

شاطر اوغلان گوروم آلاسه سنه وئرسین برکت
قوی اونون یاخشی آلسین ، خمیرین آلسین
چوخ پیشیر ، یاخشی پیشیر ، گؤیده فیریلدات کوره گی
منبر اوسته چؤره گین قوی قالانیب تللسین
تندیرون طور تکین ، عرشدن آلسین ایشیقی
آرسینون بیرق اسلام کیمی میللسین
کاسبین قسمتی یوخ ، یاغلی پلو دوشله ماغا
بو یاوان سنگگی بیر قوی ساحالیب سئللسین
غیرتین قوربانلی ، سن مشترینی تئز یولاسال
اثل ایچینده یاراماز آرواد - اوشاق وئللسین
قوی ایکیریالیغی ساتسین خؤزه ئین بیرماناتا
دیشی دوشموش قوجانین آغزی نه دیر دیللسین ؟
او ، منیم شعریمه چوخ مایل اولان وردسته
دئنه : شاعر چؤره گی قوی قوروسون ، گللسین
من لیغیر سایشه بیلسمده ، فلوس لازم اولار
بو سوسوز باغچانه لازم بو قدر بئللسین ؟
ساری یازلیقدان اولان گللی ، قیزارمیش سنگک
گرک آغزوندا آریک تک ازلیب ، هللسین
تهرانین غیرتی یوخ « شهریارلی » ساخلاماغا
قاچمیشام تبریزه ، قوی یاخشی یامان بللسین
باغچامیز فاسد اولوب ، هر گل آکرسن آچماز
یثری داشلیقدی گرک توپراغی غریبللسین
مدعاسی چوخ اولان ، طبل تهی پر با دوخ

نيله يکک ضرناچی نین بورنی گرک یئللسین
بو گیجلنمه دن آی چرخ فلکک سنده یورول !
بو حیاسیز گونه گؤزلر نه قدر زیللسین ؟
« سعدی » نین باغ گلستانی گرک حشره قدر
آلماسی سلله له نیب ، خرماسی زنبیللسین
لعنت اول باد خزانه ، کی « نظامی » باغی نین
بیر یاوا گلبرین قویمادی کاکللسین
آرزو جلگه لرینده ، بیز اکن مزرعه لر
دئیه سن ساقه له نیب ، قوی هله سنبللسین
قصه چوق ، قافیه یوخ ، اختاریرام تاپمیرام
یثردیر « شهریار » ین طبعی ده تنبللسین

چوخلار استاد شهريارين ياشايشندان و نئجه عمر سورمه گيندن سئوال ائدير ، لاكن قانع ائلين بير جواب ائشيدمه بيلمير ، كى بير درويش شاعر بو روزگاردا نئجه باش آپارير ؟ .

استاد شهريارين زندگانليقى باشدان - باشا ماجرا ايله دولودى ، او عشقه شكست تاپميش بير شاعردى و شايد اونى شاعر ائلين همان شكستلر اولسون . چونكه اوركك آيشماسا ، اودلى - آلاولى سؤزلر چيخماز .

استاد شهريارين ئوزيندن بو زمينهده سوروشاندا ، بير حالتده كى سوروشانين اوزونه دقتله باخير و معنالى گولوش دوداقلاريندا ظاهر اولور جواب دئير :

منيم سرگذشتيم ، منيم زندگانليقيم بو اوچ بيتده خلاصه اولوب و هر واقف انسان بو اوچ بيت شعرده منيم شرح حاليمى بيلر . همان شعرلى مقابل صحيفهده اوخويورسيز :

نئجه كئچدى عمرون ؟

بير اوشاقليقدا خوش اولدوم اودايشر - گؤى قاچاراق
قوش كيمي داغلار اوچوب ، يئل كيمي باغلار كئچدى
صونرا ، بيردن قاتار آلتيندا قاليب ، اوستومدن
دئيه بيلم نه قدر سئل كيمي ، داغلار كئچدى
أوره گيمدن خبر آلسان : « نئجه كئچدى عمرون ؟ »
گؤز ياشيملا يازاجاق : « من گونوم آغلار كئچدى »

ابوالفضل حسینی «حسرت» دہ شہریار کیمی «خشگناب» کندبندہ آنادان اولوب ، احساسلی آذربایجان شاعر لریندن دیر ، کی ایندی شمالی آذربایجاندا یاشاییر . او ۱۳۲۵ دہ شمالی آذربایجانا گئدی ، اوردا همیشه لیک اوتوراق ائله ییدیر . استاد شہریار حسینی نین آناسی «امیر اصلان» ایله صمیمی دوست ایدی کی قیرخ ایل قاباق فوت ائله ییب . امیر اصلان آدلی - سانلی بیر کیشی ایدی . بیر گون شمالی آذربایجاندا حسینی شہریارا مکتوب و شعر گؤندیر شہریار مکتوبی اوخویاندا بوشاعری تانی ییر ، کئچن گونلری گؤزئو نونده تصویر ائدیر و بؤیوک بیر انقلاب روحوندا موج وورور .

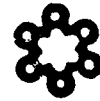
بو خاطر لامالار ائله اوندا تاثیر قویورکی ، اختیار سیز گؤزلری نین یاشی اوزونه آخیر . شاعر قیرخ ایل دالی قئیدیر خشگنابدا امیر اصلان ایله مصاحبتین و گؤروشمه لرین نظره آلیر ، اونون اوغلی حسینی به جواب یازیر .

بیز اولده حسینی نین یازدیغی شعری چاپ ائدیریک و صورنا استاد شہریارین جواہین کی حیدر بابایه سلام وزینده دی کتیر یوق :

شہریارا اتحاف

گولوم سنسن ، باغیم سنسن ، گلستانیم بهاریم سان
اگر بیر قوش اولار سام من ، خزانسیز لاله زاریم سان
منه مریم ، منه عیسی ، منه تورات ، منه قرآن
سنین عشقینده صنعانم ، منیم نازلی خوماریم سان
دیلیم ، آغزیم ، سؤزوم سنن ، گلوم ، قلبیم ، گؤزوم سنسن
منیم جانیم ، ئوزوم سنن منیم صبر و قراریم سان
منیم دردیم ، منیم چارهم ، هلال ابرولی مه پارهم
کدر سندن ، سؤینج سندن ، نشاطیم سان ، غباریم سان
آورک هر نه دیلهر سنسن ، یگانه بیر دیلک سنسن
جوابیم سان ، سئوالیم سان ، مقدس بیر شعاریم سان
گوجوم ، آرхам یاخین دوستوم ، یاخیندا یاخین دوستوم
پولاد عزمیم ، اراده سن ، توکنمز اقتداریم سان
منه بیرمی دولی جام سان ، ایلاهی عالی الهام سان
ائلیم - طایفام ، یثریم - یوردوم ، شیرین دوغما دیاریم سان
محبت سن ، صداقت سن ، ملاحت سن ، سعادت سن
خزینهم ، ثروتیم ، واریم ، منیم سن هر نه واریم سان
دوشونجهم ، آرزیم ، امیدیم ، خیالیم آن بؤیوک فیکریم
منیم سرریم ، منیم گیزلین نهانیم ، آشکاریم سان
منیم گوندوز گونوم سنسن ، گئجه آیم سمالاردا
جلالیم ، شهرتیم ، شانیم ، حیاتیم ، افتخاریم سان
منه شیرین ، منه لیلی ، منیم زهرهم ، زلیخام سان
منیم اصلیم ، منیم فخریم غروریم سان ، وقاریم سان
منیم نغمهم ، منیم سازیم ، سازیمدا آن لطیف تلسن

منه آن دادلی بیر مجلس ، او مجلسده نگاریم سان
 یثریم زندان ، ئوزوم محبوس ، منی بیر یوخلیان سنسن
 گنجه طوفانلی دریاده ، ایشیقلی بیر کناریم سان
 نه اولسون غم قوشون چکمیش ، دوتوب اطرافیمی دشمن
 باشی داغلار قدهر یوکسک اوچولماز بیر حصاریم سان
 قاشین طاقی منه معبد ، او رعنا قامتین مقصد
 قیامتله ، قیام ائتسه ، منیم پروردگاریم سان
 منیم عالی مقامیم سان ، منیم عالی مرامیم سان
 حیاتدا هر نه ایسترسم سؤینجی انتظاریم سان
 سنی قلییم له من سئودیم ، اونى چیرپیندیران سنسن
 دئمک کی وارلیغیم سنسن اور کده شاه داماریم سان
 عزیزیم ! بیردانام ! اینجیم ، ظریفیم ! اینجه دلداریم !
 بو، یوز بیر سؤزله بیر سؤزوار کی یعنی شهریاریم سان

اثل بلبللی

« شهریارین جوابی »

اثل بلبللی سن منیم ئوز بالام سان
 یامان گونده حصاریم سان ، قلام سان
 بیر آلاها سنده من تک غلام سان
 اوندان سونراهیچ بیر کسدن آزون یوخ
 ناز بالا سان بیر کسهده نازون یوخ

□ □

کند اوشاغی، جومالاشدیق ، چوخدوق
 تندیر آشین ایچمیشیدیک ، توخدوق
 سؤزلریوی کلمه - کلمه اوخودوق
 غم سازی نین ، یئنه سیمین باغلادوق
 بیر اوخودوق ، بیر چالدوق ، بیر آغلادوق

□ □

نیسگیللی سؤزلرین منی اوتسدادی
 آغرین آلیم ، منیم باغیریم چاتدادی
 آرزیم، بوداغ - داشی قالخیب قاتدادی
 گلدیم سنین ، باشون قویدوم دیز اوسته
 ناز بالامی اؤپدوم ، قویدوم گؤز اوسته

□ □

گئدنلردن دئدیگ ، یاندوق ، یاخیلدوق
 دئدیگ نجه دور موشودوق، ییخیلدوق

سیخنتی لار چکدیک یامان سیخیلدوق
دئدیک آمما (خانلار) غمی یئکه ایدی
سندن ساری اور کلسر بیرتیکه ایدی

□ □

ننه قیز عمقیزی دئدی : جان بالا
آنان سنی گور مهدی حیوان بالا
حسرت قالدی سنه امیرخان بالا
دئمه سنین باش ساغلیغین اونوتدوخ
امیرخانا بیز تازادان یاس دوتدوخ

□ □

هئچ داریخما ، سن منزله چاتیب سان
ماشین آلیب ، آت - قاطری ساتیب سان
قارقالاری ، قر - قمیشی آتیب سان
بلبل اولسوب قونوسان گلر اوسته
گلر کیمی دایان سنبلر اوسته

□ □

سبز قدیمدن آدلی - سانلی خانلار سبز
هر بیریمین جاننا ده گن جانلار سبز
سر حیساتی اوخویوب آنلار سبز
بیلیر سیز کی دنیا قضا - قرددی
قضا - قدر غمین یئمک هدردی

□ □

دنیا ، بو شاهدی بو گدا ، قانمیوب
ایندیه تک بیر کسه آلدانمیوب

هئچ بیر چیراغ صبحه قدر یانمیوب
باش آلتی میز گاه آلچاقدی ، گاه اوجا
تولوم باخمیر جواندی بو ، یا قوجا

□ □

سنین آتان بیر شوخ ظریف کیشی ایدی
خلقی آییق سالماق اونون ایشیدی
شوخلوقلاری ، آغیزلار کشمیشیدی
هامی اونو حسرتیلن یاد ائدیر
عزیزله ییب رحمتن شاد ائدیر

□ □

«ملک نیاز» خانزادالار باشیدی
آت بئلینده اوزو کلرین قاشیدی
افسانه تک پری لر اویناشیدی
غم گونونده بیر کندی مات ائدیدی
غیرته باخ ! باش گو توروب ، گئدیدی

□ □

کامل نوزونسن کی کمال اهلی سن
شعرین نشان وئیر کی حال اهلی سن
اینجه ، ظریف ذوق وخیال اهلی سن
گوندن گونه هنرده چاغلاشارسان
بیر گون اولار «صابر» له باغلاشارسان

□ □

یامان گونلر گئچیب - گئدیب ایتن دی
بیر یاشخی لبق مرادینا یئتن دی

اوتای - بوتای فرقی بوخدی وطن دی

اوردا بوردان ، یوزایل ، صنعت قاباقدی
کت گوردوگون همان تخته - طاباق دی

□ □

اورا ، بیزیم قیزیل کعبه باکی دی
شانلی باکی چیلار ، خاک باکی دی
اینجه صنعت لرین آب و خاکی دی
اوردا ، هنرمعدن لر تک قازیلیب
«مشدی عباد» - «آرشین مالچی» یازیلیب

□ □

جاهل لیقدا تورا دوشن چوخ اولار
قیش یاخینلار تور آتانلار ، یوخ اولار
مظلوملارین آهی بیرگون اوخ اولار
ظلمین ده گسر ، اوره گی نین باشینا
آوچی قویار باش ، یه هرین قاشینا

□ □

یازیق جوان ، شیطانلی گورجک چاشار
یولدان چخب ، بولودلی داغلار آشار
حقی تاپان خضر اولی ، مین لر یاشار
نه یاخشی دی ، آلاسه سوزون اینانماق
بلالرده صبر ائله ییب ، دایانماق

□ □

ایگیت غربت چکمه همیشه آیلماز
شهرتی دنیانی دوتوب یاییلماز

آییشه - یوققوشدا آسگیك ساییلماز

ایگیت بیروقت ، قانسیزلاراقان وئرر
بیروقت ئوزی ، قانسیز لیقدان ، جان وئرر

□ □

منده ایبلر اوزاق دوشدوم ائلیمدن
آتا ئولدی ، فلک ووردی بئلیمدن
ایندی دوشمز آتا آدی، دیلیمدن
بعلی اوغول ! بیزلرهای همدردیک
گلر اکدیك ، آما تیکانلار دردیك

□ □

بیرکسه نه آتا قالار نه عمی
بیچیلیمگه اکیلیب دی ، بو زمی
سنین کیمی اوغلی واردی نه غمی
(امیرخانین) سؤنمزدهای او جاغی
مکتب ایتمیش سنین آنا قوجاغی

□ □

بو دنیا دا ، بیزدن قالان بیر سس دی
بو گروانین زنگی قالیر سا ، بس دی
اونودسا هر کس آتاسین ، ناکس دی
اونودماسان سن ، آتاوی یاد ایله
احسانبله اونون روحون شاد ایله

□ □

شانلی «رستم» شعری گلیب ، چاتیب دی
ایشگی کیمی احوالیمی ، قاتیب دی

سانما طبعم ، بختیم کیمی یاتیب دی
ایسته میرم گۆزلسری یاشلان دیریم
کۆزمه لهنن یارانن آشلاندیریم

□ □

یازیب ، ئولسم نه خلقی زار ایستهرم
نه قبریسم اوسته گلعدار ایستهرم
آرازقیراغیندا ، مزار ایستهرم
آچیق قویون گۆزوم اویاری گۆرسون
اوسازلی ، سۆزلی شهر یاری گۆرسون

□ □

دئینه: شاعر! سن کۆرپوننی کئچمیسین
ابدیت قارالتی سین سئچمیسین
خضره چاتیب ، آب حیات ایچمیسین
سینن طبعون خضر آختاران چشمه دی
دریسا کیمی زلفی ائشمه - اکشمه دی

□ □

سن ئولومون یازیسنی پوزوبسان
اوستونده ، بیر ابدیت یازوبسان
مزاریسوی اؤرکلرده قازوبسان
سن کیمینه بیرده داهی ئولمکک یوخ
آداملاری بادام کیمی بؤلمکک یوخ

□ □

ایسته دیگین اؤرکک گۆزی منده دی
آرخایین اول ، منده گۆزوم سنده دی

فارسلا دئیر : «جوینده یابنده» دی

بیرگون اولار ، بو داغلاری چاپارلار
ایستکلی لر بیر - بیرینی تاپالار

□ □

اوندا سنده آتی مینیب چاپارسان
ئوز حقیقوی قورد آغزیندان قاپارسان
ایتمیشلری آختارارسان ، تاپارسان
آلنیمیزا یازیبلار آخیر وصلی
قایدالیم ، تاپالیم آخیر اصلی

بهمن آیی ۱۳۴۸

۱۳۴۶ نجی ایله کی شهریار بحرانی گونلر کچیریدی و روحی هیجانلا یاشایردی قاپوسین دوست - آشنانین اوزونه باغلایب گوروشلره قلم چکمیشدی ، بوزمان آذربایجانین شهرتلی شاعری (ب . ق سهند) اونو گورمک ایسته دی ، لاکن اصرارلاری بهره وئرمه دی . سهند بیر منظوم مکتوب شهریارا یازدی و بهروز دولت آبادی واسطه سیله گوندردی .

شهریار سهندی هله تانیمیردی ، شعرین اوخویارکن گوزلری یاش ایله دولور ، و نتیجه دفعه او منظومه نی اوخویور ، روحی منقلب اولور ، هیجانی آرتیر و آخیره جوایه یازیر و دولت آبادی وسیله سی له سهنده گوندیر . منظومه نین جوابی سهنده چاتاندا ، بوقراره گلیر کی هر یاندان اولورسا اولسون شهریار تهرانا قوناق آپارسین ، لاکن شهریار آغیر اوتوروب باتمان گلیمیش ایدی و بو مسافرته رضایت وئرمیردی .

سروان شهری بو ایله دخالت ائدیر ، شهریارین دائم مصاحبی نیکه اندیشه رجا ائدیر ، آنجاق بو تشبث له ۱۳۴۹ نجی ۱۰ ایل تبر آیی تهرانا گئدیر . تهراندا سایه - فیریدون مشیری - سهند - کاتبی شهریار گوروش ائلیر لر ، همان مجلسده سهنده نی اوخویوب فارسجا ، تورکی بیلمه ینلره ترجمه ائدیر . سهند استاددان خواهیش ائدیر کی اونون شیمراندا کی ائوینده استراحت ائله سین بوسوز شهریار موافقت ائدیر . سهندین ائوی بیر گوروش محفلی اولور شهریار گورمگه و فیض آماغا هر طرفدن گلیر لر . اون بئش گون بوقوناقلیق اوزوناچکیر ، استاد چوخ حرمتلر گوروب ، یئنه ده تبریزه قئیدیر . ایندی اولده سهندین شعرین و صورنا استادین جوابین اوخویورسوز :

شهریارا مکتوب

بیر الیمده قلم بیر الده کاغذ ،
خیالیم بویلانیر دامدان - دیواردان .
باشیمدا یارباغین گزمک هاواسی ،
قاپیلار باغلی دی ، یول تاپیم هاردان ؟

□ □

حصارین دالیندا ، گونول وئردیگیم ،
اویار ، بیرباغ سالیب سویی بولولدن .
هیواسی گهربا ، ناری یاقوتدان ،
طاغی فیروزه دن ، دیواری گولدن .

□ □

ماوی ایوانیندا ، ساز چالیر زهره ،
بورجوندا یای چکیم ، دایانیب کیوان .
لایقی وار گیره م قصرینه منده ؟ ،
قیللی پاپاغیم لان ، قیریخ سازیملان ؟ .

□ □

او ، بو احتشاملا ، بو طمطراقلا ،
قاپوسین اوزومه آچمازسا نه وار ؟ .
شاهلار عیتمین صحبتی توتماز ،
من بیر اوبالی یم ، اودیر « شهریار » .

□ □

گرک رخصت آلام ، حیدر بابادان ،
یوخ جوابی ، بلکه منه وئرمه سین .

بیرده شهر یاردان فرمانیم واردیر ،
« شاعر بیر - بیرینی اولور گؤرمه سین ؟ » .

□ □

بوخ ... منده سهندم ، باشیم اوجادیر ،
ایچیمده سؤنمهین عشق آتشی وار .
منده صفاسی وار گؤللو باهارین ،
باشیمی دوتسادا ، قارا بولود لار

□ □

بیر الیمده اود وار ، بیر الیمده سو ،
بیر اوزوم قارا قیش ، بیر باهاردیر .
دوستا - ایستکلی یه ، ایستی قوینوم وار ،
دوشمانا باخیشیم شاخ تادیر ، قار دیر .

□ □

لاله لی ، چیچک لی چمن لریمده ،
گلیب یورد سالسادا چوبان - چولوقلار
بالو ارام صفامدان اوز دؤندر مه سین ،
شهر یارا لایق ، شاه یوردومدا وار .

□ □

گونلوم هاواسی له قول - قاناد آچیر ،
قاف قلا سین آشماق دئییه ، اوجالیر .
قالخدیقجا بوی آتیر ، داش - دیوار لارا ،
آلیجی طرلانیم ، یورولور قالیر .

□ □

دیوار لار ! دیوار لار پولاد اولسازدا ،
آلماس موشار اوللام ، کسب بیچهره م .

کولونگون بورج آلام فرهاد بابامین ،
بیستون اولسازدا ، چاپیب کئچهره م .

□ □

دیوار لار ! دیوار لار ! یول وئرین کئچیم ،
وولقانام نفسیم طوفان قوپارار .
« بولود » ام ، ساللانسا ، قاشیم - قاباغیم ،
آغلارام عالمی سئلر آبارار .

□ □

ایچیمده بوغولور ، دادیم ، فریادیم ،
هایمانه دیوار ، های وئریر ، نه یار .
نه داشدان سس چیخیر ، نه ده قارداشدان ،
سانکی بوشلوقلاردا ایتیر دالغالار !

□ □

بلکه ده خیال دیر منی سارسیدان ،
یاد اکی ، سحر دیر یاردان آیران .
دئیر لر : « دلبریم بولول قصرینده ،
داردادیر ، آسلیب تپه ساجیندان » .

□ □

سهندی قورخوتماز نه سرای ، نه سحر ،
محبت دئیلن ، بیر افسونوی وار .
هم اسم اعظم دیر ، هم اسم شب دیر ،
باغلی قاپیلاری ، اوزونه آچار .

□ □

آچیلون ! آچیلون ! باغلی قاپیلار ،
محبت نامنه ، ایستک نامنه .

آرى يين ، تۇ كولون دمير قىفيللار ! ،
كۆنول خاطرينه ، اوره كك نامنه .

□ □

سانكى طوفان قوپور ، گۆى گورولداير ،
بولودلار چاخناشير ، شيمشكلر شاخير .
اود - آلاو ، الهنير يترين اوزونه ،
دهمير دروازه لر ، سواولوب آخير .

□ □

گلير قولاغىما اينىلتى لرى ! ،
« بوردا بير شتر داردا قالب باغيرير » .
دوغروداندا من بير مروت سيزم ،
قارداشيم داردا دير ، منى چاغيرير .

□ □

چكىلين ! چكىلين ! يول وئرين كئچيم ،
اوره گيم آليشيب ، آلا و ساچارام .
شهر يار بوينونا زنجيروورالار ؟ ! ،
چئينهرم ، گهميررم ، دارتيب آچارام .

□ □

ايشلهير قولوما دهمير ، پخله لر ،
زنجير قينجيق ديرير ، سانجير اتمى .
جان قارداش ! هله ليك باغيشلا منى ،
دئيه سن اونوتدوم ، اسارتيمى .

□ □

عزيز شهر ياريم ! منى باغيشلا ،
اينجيمه ، داريلما ، فكرون هاردادير .

مروت سيزده گيل سنين قارداشين ،
آنجاك سنين كيمي اودا ، داردا دير .

□ □

ئوزون دئمه ميسن : « بيزيم ائللرده ،
وكيل موكلين خرجينى چكهر ؟ » .
آنا ، عشق اوجاغى سؤنمه سين دئيه ،
اوره گين اريدهر ، چيراغا تۇكه ر ! .

□ □

هريانى بيلميرم ، بيزيم دياردا ،
هئچده خيال ده گيل ، دوستلوق ، محبت .
آنجاك ايشيق ساچان ايستى گونشده ،
بعضاً بولوت آلتدا گيزله نير البت .

□ □

بلكه ده نه بيلم ، سلطان قارداشيم !
حقيقتده ايشين عيبي بيزده دير .
همين بو ايلقارين دوشگونويوك بيز ،
گونه ياددا ده گيل ، ئوزوموزده دير .

□ □

بير آووج كلكك باز ، قومار باز ايله ،
پاك باز اولموشوق ، پاك اودوزموشوق .
مردايكن ، نامرده رحم ايله ميشيك ،
ايندى نامردلره محتاج اولموشوق .

□ □

دولتلى به ساخسى لازم اولاندا ،
ووروب سيندير ميشيق ئوز كوزه ميزى .

چيخديغميز قيني بگنمه ميشيگ ،
بيز ائلي آتميشوق ، ائل آتيب بيزي .

□ □

ائليميزه نه گون آغلاميشوق بيز ،
باغين شاختا ووروب ، بوستاني يانيب .
ائل بيزه نيله سين ، نه گون آغلاسين ؟ ،
آغزي قيفيلانيب ، ديلي باغلانيب .

□ □

ايندي اولان اولوب ، كئچنلر ، كئچيب ،
جالانان سو ، بيرده كوزه يه دولماز ! .
دالدان آتيلان داش توپوغاده گر ،
گؤزياشي تو كمكه له ، ياراساغالماز ! .

□ □

بوگون من سهندم ، سن شئريارسان ،
گل باشين اوجالداق ، قوجا تبريزين .
ببر كره يادلارين داشيني ، آتاق ،
چكك قاينغي سيني ، ئوز ائليميزين .

□ □

شاعريم ، دنياني نئجه گؤرورسن ؟ ،
دوزيئيب ، دوزقابين سينديرانلار وار .
قدير بيلن يارا ، جان قوربان ايله
قدير بيلمينه حبيب دير ايلقار .

□ □

ئوزگه چيراغينا ياغ اولماق بسدير ،
دوغما ائللريميز قارانليقددا دير .

يانيب ياندير ماياق يادين اوجاغين ،
ائويميز سويوق دير ، قيش دير ، شاختا دير .

□ □

دئميرم يانمياق ، آلاولانمياق ،
يانماسين ، نيله سين يازيق پروانه ؟ .
يانمياق وفاسيز يارين اودونا ،
ياناق ائليميزه ، ياناق وطنه ! .

□ □

وفاسيز گؤللرين اوستوندن اوچاق ،
قوناق صداقتلي ائل قوجاغينا .
سؤنمز عشقميزدن بير پيوند سلاق ،
ائلين شاختا وورموش ، گول بوداغينا .

□ □

بيريرده قالمقادان داريلدوق ، ئولدوق ،
دوغمايور دوموزو دولاناق ، گزه كك ،
ائل ايله آغلياق ، ائل ايله گوله كك ،
اينجى ميزى وطن ساپينا دوزه كك .

□ □

اوگؤزل شهرده ، عزيز دباردا ،
شاعري جوشدوران صحنه لر چوخ وار .
نيسگيل لري چوخدير دردلي تبريزين ،
بيري سن ئوزونسن ، عزيز شهريار ! .

□ □

هله ليك كيچيك بير داملا اولساقدا ،
سوزولكك ، دوزولكك ، داماق گؤل اولاق .

بیزده باشمیزی قاتاق باشلارا ،
قاریشاق سولارا ، آخار سئل اولاق .

□ □

دَهَرَه لری کئچک ، دَنیزه چاتاق ،
شیلناق دالغارا ، دُونک کو کره بیک .
ایستی گونش ایله قول - بویون اولاق ،
قزیناق ، ترله بیک ، بولودا دونه ک .

□ □

اوجاق اوقورا خلیق ، پوزغون دیارا ،
سوسوزوندان دیلی چیخان داغلارا .
ییه سیز ، قایغی سیز ، یازسیز ، باهاریز ،
چیچک سیز ، یارپاق سیز ، یاریز باغلارا .

□ □

شاختالار ، طوفانلار ، سَرین کولک لر ،
آسین اوستوموزه بوم - بوز ، بوزاراق .
آغیناق ، آغیناق اوجا داغلاردان ،
دانقاز قایالاری دیدن قوپاراق .

□ □

چایلارا سَد ووراق ، دَهَرَه لر دولسون ،
داشقین آخان سولار ، هَدَر آخماسین .
باشارسین قوروموش کوللارین کؤکی ،
زَمی لر سوسوزدان گؤیه باخماسین .

□ □

« سهند » ده گول آچسین « حیدربابا » دا ،
أوزه رینده چادیر قورسون « شهریار » .

باخاق چیچکله نن یوردا شعر یازاق ،
شاعرده بختیار ، شعرده بختیار ! .

□ □

کَسک دنیا میزدان کینه نین کؤ کون ،
عشقدن بیریشنی قورولوش قوراق .
وئرک شیمشکلرله قاناد - قانادا ،
گئدک اولدوزلارا ، گونشه قوناق .

□ □

شاعریم! سوزومو غرِبته سالما ،
قولاق آس ، دنیا دا گؤر بیرنه سَس دیر ؟ ! .
باغریوی سیخماسین بوهای - هارایلار ،
قریلان زنجیر دیر ، سینان قفس دیر ! .

۱۳۴۶/۱۱/۲۹

سهندیم !

شاه داغیم ، چال پاپاغیم ، ائل دایاغیم شانلی سهندیم ،
باشی طوفانلی سهندیم .
باشدا حیدربابا تک کارلا - قیروولا قاریشیب سان ،
سون ایپک تئلی بولود لارلا افقده ساریشیب سان ،
ساواشارکن باریشیب سان .

□ □

گویدن الهام آلالی سرری سماواته دئیه رسن ،
هله آغ کورکی بورون ، یازدایاشیل دوندا گئیهرسن ،
قورادان حالوایته رسن .

□ □

دؤشلرونده صونالار سینهسی تک شوخ ممه لرده ،
نه شیرین چشمه لرین وار .

ویاشیل تئلیری ، یئل هورمه ده آینالی سحرده ،
عشوه لی ائشمه لرین وار .

قوی یاغیش یاغسادا یاغسین ،
سئل اولوب آخسادا آخسین ،

یانلاروندا دَره لر وار .

قوی قلمقاشلارین اوچسون فره لرله ، هامی باخسین ،
باشلاروندا هئره لر وار ،

سیلدیر یملار سره لر وار .

او ، اتک لرده نه قیزلار یاناغی لاله لرین وار ،

قوزولار اوتلایارق ، نیده نه خوش ناله لرین وار ،
آی کیمی هاله لرین وار .

□ □

گول چپچکدن بزه ننده ، نه گلین لر کیمی نازین ،
یئل آسنده اوسولاردا نه ده رین راز - نیازین ،
اوینایار گوللو قوتازین .

تیره بیر ساز تئلی تک شاخه لرین چایدا - چمنده ،
یئل او تئلرده گزه ننده ، نه کور اوغلی چالی سازین ،
أورده گون خلوت ائدیب گؤلده پری لرله چیمنده ،
قول - قانادان اونا آغ حوله آچار غمزه لی قازین ،
قیش گئدر ، قوی گله یازین .

هله نوروز گولی وار ، قارچپچگین وار گله جکلر ،
یئل - یاغیشدا یویونار کن ده گونش له گوله جکلر ،
أوزلرین تئز سیله جکلر .

□ □

قیشدا کهلیک هوسی له ، چؤله قاجدیقدا جوانلار ،
قاردا قاقیلدا یارق نازلی قلمقاشلارین اولسون ! .

یازهاو دؤشلرده ناهاار منده سین آچدیقدا چوبانلار ،
بوللی ، سودلی سورولر ، دادلی قاووتماشلارین اولسون ! .

□ □

آد آلیب سندن او شاعر کی ، سن اوندان آد آلیب سان ،
اونا هر داد وئره سن ، یوز او مقابل داد آلیب سان ،
تاریدان هر زاد آلیب سان .

آد اش اولدوقدا ، سن اونلا ، داها آرتیق اوجالیرسان ،
او جلالته دماوند داغیندان باج آلیرسان ،

شتر اليندن تاج آليرسان ! .
 اودا ، شعرين ، اديبن شاه داغيدى ، شانلى سهندي ،
 اودا ، سن تڪ آتار اولدوزلارا شعريله ، كمندى ،
 اودا ، سيمرغدن آلماقدادى فندى ،
 شعر يازاندا قلميندن باخاسان نور سڀه لندى ،
 سانكى اولدوزلار اَلندى ،
 سؤز دئينده گؤره سن قاتدى گولى ، پسته نى ، فندى ،
 ياشاسين شاعر اَفندى ! .

□ □

اونه شاعر ، كى داغين وصفينه مصداق اونى گؤردوم ،
 من سنون تڪ او جاليق مشقينه مشاق اونى گؤردوم ،
 عشقه ، عشق اهلينه مشتاق اونى گؤردوم .
 اونه شاعر ، كى خيال مركبينه شووشىغا ياندا ،
 او نهنك آت آياغين تولى بولودلاردا قوياندا ،
 لوله لنمكدهدى يثر - گوى ، نئجه طومار سارياندا ،
 گؤره جكسن اوزماندا :
 نه زمان وارسا ، مكان وارسا كسيب بيچدى بير آندا ،
 كئچه جكلر ، گله جكلر نه بوياندا ، نه اوياندا ،
 نه بيليم قالدى هاياندا ؟ .

□ □

باخ نه حرمت وار اونون ئوز دئميشى توڪ پاپاغيندا ،
 شهر يارين تاجى اگميش باشى دورموش قاباغيندا ،
 باشينا ساوريلان اينجى ، چاريق اولموش آياغيندا ،
 وحى دير شعرى ، ملكك لردى پيچيلدير قولاغيندا ،
 آيه لردير دوداغيندا .

□ □

اودا داغلار كيمي شائينده نه يازسام ياراشاندير .
 اودا ظالم قوپاران قارلا ، كولكك له دوروشاندير .
 قودوزا ، ظالمة قارشى سينه گر ميش ، ووروشاندير .
 قودوزون كور كونه ، ظالم بيره لر تڪ داراشاندير .
 آما جهينده فقير خلقى اگيلميش سوروشاندير .
 قارا ملتده هُنربولسا ، هُنرله آراشاندير .
 قارالارلا قاريشاندير ،
 ساريشاندير ! .

□ □

گئجه حققين گؤزودير ، طور توره تميش اوچاغيندا ،
 اري ييب ياغ تڪ اور كلردى يانيرلار چيراغيندا ،
 مى ، محبتدن ايچيب لاله بيتيدير ياناغيندا ،
 او بير اوغلان كى ، پرى لر سوايچرلر چاناغيندا ،
 اينجى قاينار بولاغيندا ،
 طبعى بير سئويگلو بولبول كى ، اوخور گول بوداغيندا ،
 سارى سونبول قوجاغيندا ،
 سولار افسانهدى سؤيله ر اونون افسونلى باغيندا ،
 سحرين چنلى چاغيندا .

□ □

شاعرين ذوقى ، نه افسونلى ، نه افسانهلى باغلار ،
 آى نه باغلار ، كى « الف لىلى » ده افسانهده باغلار .
 اودياخيپ ، داغلارى داغلار ،
 گول گولر سه بولاغ آغلار .

آبشار مرواری سین سٹل کیمی ٹو کدو کده خاریلدار ،
یٹل کوشولدار ، سوشاریلدار .

□ □

قصر لرواردی قزیلدان ، قالالار واردی عتیق دن ،
« رافائیل » تابلوسی تک ، صحنه لری عهد عتیق دن ،
دویماسان کوهنه رفیق دن .

جنتین باغلاری تک ، باغلاری نین حورو و قصوری ،
دوزولوب غُرفه ده ، ایواندا ، جواهر کیمی حوری ،
الده حوری لری نین جام بلوری ،
تونگونون گول کیمی (صهیای طهوری) .

نه ماراقلار کی ، آییق گؤزلره رؤیادی دئییرسن ،
نه شافاقلار کی دهرین باخمادا دریادی دئییرسن ،
اویدوران جنت مأوادی دئییرسن ! .

□ □

زهره نین قصری برلیان ، خِصاری اینجی دی ، یاقوت ،
قصر جادودی ، مهندس لری هاروت ایله ، ماروت ،
اوردا «مانی» دایانیم قالمیش او صورتلره مبهوت ،
قاپی قوللو قچی سی هاروت ! .

□ □

اوردا دیر شعر و موزیک منبعی سرچشمه دی قاینار ،
نه پریلر کیمی فواره دن افشان اولوب اوینار ،
شاعر آنجاق اونو آنلار ! .

دولو مهتاب کیمی استخردی فواره لر یله ،
ملکه اوردا چیمیر ، آی کیمی مہپاره لر یله ،
گوللو گوشواره لر یله .

□ □

شاعرین عالمی ٹولمز ، اونا عالمده زوال یوخ ،
آرزیلار اوردانه خاطر لیه امکاندی ، محال یوخ ،
باغ جنت کیمی اوردا « بو حرام دیر ، بو حلال » یوخ .
او محبتده ملال یوخ ،
اوردا حال دیر ، دها قال یوخ ! .

گنجہ لر اوردا گوموشدندی ، قیزیلداندی گونوزلر ،
نه زمرّد کیمی باغلاردی ، نه مرمر کیمی دوزلر ،
نه ساری تثللی اینکلر ، نه آلا گؤزلو ٹو کوزلر ،
آی نئجه ، آی کیمی اوزلر ؟ ! .

□ □

گول آغاجلاری نه طاوس کیمی چترین آچیب الوان ،
« جِلله » گروانیدی چؤلر ، بزه نرسورسه بو کروان ،
دوه کروانی دا داغلار ، یوکی اطلس دی بو حیوان ،
صابرین شهرینه دوغرو ، قاطاری چکمه ده سروان ،
او خیالیمدا کی شیروان ! .

□ □

اوردا قاردا یاغار ، آما دها گولر سولا بیلمز ،
بو طبیعت ، او طراوتده محال دیر اول بیلمز ،
عومر پیمانہ سی اوردا دولا بیلمز .
او افقرده باخارسان نه ده نیزلر ، نه بو غازلار ،
نه پریلر کیمی (قو) قوشلاری او چماقدا نه قازلار ،
گؤلده چیممکده نه قیزلار .

□ □

بالغ اولدوز کیمی گؤلرده ، ده نیزلرده پاریلدار ،

شعر و موسیقی شاباش اولمادا ، افشاندی پریشان ،
سانکی آغ شاهی دیر اولماقدا گلین باشینا افشان ،
نه گلین لر کی نه انلیکک اوزه سورترله ، نه کیرشان ،
یاخا ، نه تولکی ، نه دووشان ! .

□ □

آغ پری لر ، ساری کؤینکلی بولود لاردان انیرلر ،
سودگؤلونده ملکه ایله چیمیر کن سئوینیرلر ،
سئوینیرلر ، ئویونورلر .
قوزایاندا هرّه الهه دولو بیر جام آپاریرلار ،
سانکی چنگی لره ، شاعرلره الهام آپاریرلار ،
دریا قیزلارینا پیغام آپاریرلار .
دهنیزی ئورتوگی ماوی افقین سققی سماوی ،
آینادیر ، هر نه باخیرسان ، یئر اولوب گؤی له مساوی ،
غرق اونون شعرینه راوی .

□ □

غرفه لر ، آی - بولود آلتیندا اولار تک گؤرونورلر ،
گؤز آچیب یومما چیراغلار کیمی یاندیقدا سؤنورلر ،
صحنه لر چرخ فلک تک بورولوب ، گاهدا چؤنورلر ،
کؤلگه لیکلر سورونورلر .

□ □

زهره ایواندا « الهه » شینیلینده گؤرونر کن ،
باخاسان حافظی ده اوردا جلالته گؤررسن ،
نه سئورسن .

گاه گؤرن (حافظ شیراز) ایله ایواندا دوروبلار ،
گاه گؤرن اورتادا شطرنج قورار کن اوتوروبلار ،

گاه گؤرن سازيله ، آوازیله اگلنجه قوروبلار ،
سانکی ساغرده ووروبلار .

خواجه الحان اوخویاندا ، هامی ایشدن دایانیرلار ،
اونوالرله پری لر گاه اویوب ، گاه اویانیرلار ،
لاله لر شعله سی ، الوان شوشه رنگی بویانیرلار ،
نه خومار گؤزله یانیرلار .

□ □

قاناد ایستیر بوفضا ، قوی قالا طرلانلی سهندیم ،
اٹشیت ئوز قصه می ، دستانیمی ، دستانلی سهندیم :
سنی « حیدربابا » او نعره لر یله چاغیراندا ،
اوسفیل داردا قالان ، تولکوقووان ، شئر باغیراندا ،
شیطانین شیللاغا قالخان قاطیری ، نوخدا قیراندا ،
« دده قورقود » سسین آلدیم ، دئدیم : « آرخامدی » ایناندیم .
آرخا دوردیقدا « سهندیم » ساوالان تک هاوالاندیم ،
سئله فارشی قووالاندیم .

جوشغونوندا قانی داشدی ، منه بیر هایلی سس اولدی ،
هر سسینز بیر نفس اولدی .
باکی داغلاری دا ، های وئردی سسه ، قیها اوجالدی ،
اوتایین نعره لری سانکی بوتایداندا باج آلدی ،
قورد آجالدیقدا قوجالدی .

« راحمین » نعره سی قوزاندی دئنه توپلار آتیلدی ،
سئل گلیب نهره قاتیلدی .

« رستمین » توپلاری سسلندی دئنه بوملار آچیلدی ،
بیزه گول - غنچه ساچیلدی .

(قورخما گلدیم !) دئیه ، سسلرده منه جان دئدی قارداش .

منه جان - جان دئیهرکک ، دشمنه قان - قان دئدی قارداش .
اثل سیزه قافلان دئدی قارداش ! ،
داغ سیزه اصلان دئدی قارداش ! .

□ □

داغلی حیدربابانین آرخاسی هریرده داغ اولدی ،
داغا - داغلار دایاغ اولدی .
آرازیم آینا چیراغ قویمادا ، آیدین شافاغ اولدی ،
اویانین نغمه سی قووزاندی ، اورکلر قولاغ اولدی ،
یثنه قارداش دئیهرکک قاجمادا باشلار آیاغ اولدی ،
قاجدیق ، اوزلشدیک آرازدا ، یثنه گؤزلر بولاغ اولدی ،
یثنه غملر قالاغ اولدی .

یثنه قارداش سایاغی سؤزلریمیز بیر سایاغ اولدی ،
وصل ایگین آلمادا ، ال چاتمادی ، عشقیم داماغ اولدی ،
هله لیکک غم سارالارکن قارالار دؤندی آغ اولدی ،
آرازین سودگولی داشدی ، قایالیقلاردا باغ اولدی ،
ساری سونبولره زلف ایچره اوراخلار داراغ اولدی ،
یونجالیقلار یثنه بیلدیرچینه یای - یاز یاناغ اولدی .

□ □

گؤزده باشلار چیراغ اولدی ،
لاله بیتدی یاناغ اولدی ،
غنچه گولدی ، بو داغ اولدی ،
نه صول اولدی ، نه ساغ اولدی ! .

□ □

اثلیمی - آرخامی گؤردیکده ظالم اوچوقیسیلدی ،
سئل کیمی ظلمی باسیلدی ، زینه آرخ اولدی ، کسیلدی ،
گول گؤزوندن یاشی سیلدی .

تور قوران اووچی ، آتین قومادا سیندی کئری قالدی ،
ئوزی گئندی ، توری قالدی .

□ □

آما حیدربابادا بیلدی کی بیز تکک هامی داغلار ،
باغلانیب قول - قولاننجیره ، بولودلار او دیر آغلار ،
نه بیلیم ، بلکه طبیعت ئوزی ، نامرده گون آغلار ،
اگری بوللاری آچارکن ، دوز اولان قوللاری باغلار ،
صاف اولان سینهنی داغلار ! .
داغلارین هر نه قوچی ، طرلانی ، جئیرانی ، مارالی ،
هامی دوشگون ، هامی بورغون ، سینهلر داغلی ، یارالی ،
گول آچان یئرده سارالی .

□ □

آما ظن ائتمه کی داغلار یثنه قالحان اولاجاقدیر ،
محشر اولماقدادی بونلار ، داما وولقان اولاجاقدیر ،
ظلم دنیاسی یانارکن ده تیلیت قان اولاجاقدیر ،
وای ... ! نه طوفان اولاجاقدیر ! .

□ □

دئدین : آذر اثلینین ، بیر یارالی نیسگیلی یم من ،
نیسگیل اولسامدا گولوم ! بیر ابدی سؤیگولی یم من ،
یاد منی آتسادا ، ئوز گلشنمین بولبولی یم من ،
اثلیمین فارساجادا دردینی سویلهر دیلی یم من ،
حقیقه دوغرو نه قارانلیق ایسه ، اثل مشعلی یم من ،
ابدیت گولی یم من ! .

□ □

نیسگیل اوچرچییه قالسین کی ، جراهرنه دی قانمیر ،

مدنیت‌ده بین ایلیر بدویت ، بیر اوصانمیر ،
گون گئدیر ، آزقالا باتسین ، گنجه سیندن بیر اویانمیر ،
بیر نوز احوالینا یانمیر ! .

□ □

آتار انسانلیغی ، آما یالان انسابی آتانماز ،
فتنه قووزانماسا بیر گون گنجه آسوده یاتانماز ،
باشی باشلاره قاتانماز ! .

□ □

آما مندن ساری ، سن آرخابین اول شانلی سهندیم ،
ده لی جیرانلی سهندیم .
من داها عرش علا کؤلگه سی تکک باشدا تاجیم وار ،
الده موسی کیمی فرعونه غنیم ، بیر آغاجیم وار ،
حرجیم یوخ ، قرجم وار .
من علی اوغلو یام ، آزاده لرین مردی ، مرادی ،
او ، قار انلیقلارا مشعل ،
او ، ایشیق لیلارا هادی ،
حقیقه ، ایمانه منادی ! .
باشدا سینماز سپریم ، الدهه کوتلمز قلجیم وار ! .

شاعر قارداشیم شهریارا مکتوب

سلیمان رستم باکی شاعر لریندن دیر کی غزل لری وقوشمالاری شهر تلی
و احساس یارادان دیر . اونون نئچه جلد کتابی ، و شعر مجموعه سی ایندییه قدر
شمالی آذربایجاندا چاپ اولوب ، و اوخوجولارین رغبتین قازانیب دیر .
سلیمان رستم ، استاد شهریارلا مکتوبلاشیب ، مختلف شعر لر استاد
حقیقته یازیب کی بیری - بیریندن کؤزل و احساسلی دی . استاد شهریاردا
همان شعر لره جواب سویله هیب کی او شعر لرده ، اولدوقجا محتوالی و
مضمونلی دی .

ایندی بیر نمونه سلیمان رستمین شعریندن گتیر یروق و سونرا استادین
یازدیغی احساسلی و دهرین مضمونلی شعرین آردینجا چاپ ائلیروق . اولده
سلیمان رستمین «شاعر قارداشیم شهریارا مکتوب» عنوانلی شعرین اوخویور سوز :

شاعر قارداشېم شھريارا مکتوب

قوی سويله ييم اوره گمين سؤزونی
بیر کره ده گورمه ميشم اوزونی
نگرانام يئتير مننه ئوزونی
محببتين باغريمدا دیر شھريار
منيم اورکک آغريمدا دیر شھريار

□ □

کيم دئير کی آد- سانيمز آيیری دی
نه آدیميز ، نه سانيمز آيیری دی
نه قانیمز ، نه جانیمز آيیری دی
اورکک بیردیر ، بدن بیردیر شھريار
وطن بیر دیر ، وطن بیر دیر شھريار

□ □

ھاوالاری گؤزل ايميش بو یازین
آراز اوستهن چاتدی مننه آوازين
یاری جانیم ، بوتایندا آرازين
یاری جانیم ، یانیندا دیر شھريار
شعرین ، سؤزون عطيردار دیر شھريار

□ □

هر جانلی دان ، سنه بوجان یاخین دیر
اوزاق ده گیل یول ، کی یامان یاخین دیر
قاشلا ، گؤزون آراسیندان یاخین دیر
دئمه عومور خزانسیز دیر شھريار
آجل ، یامان آمانسیز دیر شھريار

□ □

بشیک ده کی قوش یوخولو کؤرپه لر
دوداخلاری سود قوخولو کؤرپه لر
بابالاری داغدان اولو ، کؤرپه لر
بیزی عوض ائده جکلر شھريار
یولوموزلا کئده جکلر شھريار

□ □

هجران اودی سینه میزی یاخدی ، گل !
سندن ئوتر ، اوره گمیز آخدی ، گل !
ایسته بیرسن ، انجیر- اوزوم واخدی گل !
مجلس لرده ، باشدا اوتور شھريار
قلیمده کی آرزوم بودیر شھريار

□ □

گل باکی به ، باغیم ، باغچام گولنده
بیرجه آوج تورپاق گتیر ، گلنده
دوستلار قاتسین تورپاقیما ئولنده
بلکه اوندا کامه چاتام شھريار
سون منزلده راحت یاتام شھريار

□ □

قارداشېم سلیمان رستمه اتحاف

شھريارین مکتوبی

بیزی یاندیریر ، یامان آیریلیق
بوداریخدیبران دومان آیریلیق
باشا ، ساووریر سامان آیریلیق
آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

ایکنجی شعر شهر یاردان

سلیمان رستمه

دئمه دین سؤزیمه نیه آغلادین ؟

سؤزکی سن سویله دین ، منه ساز اولدی

او سؤزه آغلیان تکک من ده گیلیم

سبیز چالان سازلارا ، عالم باز اولدی

□ □

بیر گئجه دارادی آهیم قفسی آه چکیب ، آرازا سالدیم نفسی

اوتایدان سسله دین ، آلدیم اوسسی اونداقیش چئوریلیب منه یاز اولدی

□ □

حضریله ایسته دیم آشنالیق سالیم قسمتیم یار اولسا ، ابدی قالیم

یعنی کی او حسنون متاعین آلیم جان نقدین سانادیم گوردوم آزا اولدی

اسفند ۱۳۴۸

اوجونجی شعر شهر یاردان

سلیمان رستمه

حکم دی حاکمه ، تا حکم ائده فراش آراسیندا

بؤلهر یاغ - بسالی فراشیله ، آغ بساش آراسیندا

آش ایچنده علمساء آزقالیر اودسین قاشیغیندا

نیله سین شک ائله ییب قاشیق له ، آش آراسیندا

تاپسا ملت ییوان آش ، ئوزلری بوزباشی یئشینلر

یئشه بیسر نسبت اولار ، آشیله بوزباش آراسیندا

گؤزیاشیم سان آی آراز ، قویما گؤزوم باخسادا گؤرسون

نه یامان پرده چکیب سن ، ایکی قارداش آراسیندا

□ □

بیر گؤزون آچار ، بیر گؤزون یومار آرازی سرین گوردیکده اومار

خزری دهرین گؤر دوکجه جومار قان دریاسینا جومان آیریلیق

آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

آرازیم وورسون باش ، داشدان - داشا

گؤزیاشی گراکک بساشلاردان آشا

نئجه یاد اولسون ، قارداش - قارداشا

نه دین قانیر ، نه ایمان آیریلیق

آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

گؤیلرین ، گونون - آیین گیزله دیر اولدوز آخدی ریر ، سایین گیزله دیر

اوخونی آتیر ، یابین گیزله دیر قدیمی ائدیب کمان آیریلیق

آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

آیریلیق گلّه ، بیر کرّم قیلا بیر نئچه گونده ، بیزدن آیريلا

غمده بیر بیز تکک سوواسا وریلا هانی بیر بئله گومان آیریلیق

آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

دئدیم آیریلیق ، قیناماما منی سنی گورموشم ائللر دشمنی

بوزمین کره ده سیناسام سنی همان آیریلیق ، همان آیریلیق

آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

آمانسیر گؤزون یومان آیریلیق جان جیزلیقندان اومان آیریلیق

نه غملی بازار (رومان) آیریلیق دیلله سالان دومان آیریلیق

آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

سن اونود ساندا (سلیمان) منی اونود میاجاق «شهر یار» سنی

یاز گلهر ، بولبول قاپسار چمنی ایندی لیکک سوسون زمان آیریلیق

آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

□ □

۱۳۴۹ نجی ایل ، رحمتلی سهند ، دکتر شمس ایله تبریزه گلیر ، شهریار اصرار ایله تهرانا قوناق آپارماق ایسته بیر ، لکن استاد بو ایشه قول قویما بیر . شهریار رضی ائتمک ایچون ایکنجی کره دکتر شمس، رضا خامنه ای ایله اصراره گلیر لر ، و قید ائدیر لر کی (باکی) دان پروفئسور علی اوف تهرانا گلیب دئیر : « گرک شهریار گؤروم ، ئولوم ! » .

بوتکرارلی اصرارلار سبب اولور کی شهریار بومسافرته لیبک دئسین ، دکتر شمسین ماشینی ایله ، شهریار - عیالی عزیزه خانم و صمیمی مصاحبی (بیوک نیک اندیش) تهرانا گئدیر لر . سهند ئوز ساختمانی سربست استادین اختیاریندا قویور و بیر آی مرتب حرمتله قوناخاندیر لر .

ایکنجی گون پروفئسور علی اوف شهریار ایله گؤروش ائدیر ، و بیر - بیره چاتاندا شوق یاشلاری هر ایکسی نین گؤزلریندن آخیر ، گؤرمه لی بیر صحنه یارانیر کی مجلسده کی حضراتی دا هیجانا گتیریر و هاموسی آغلا بیرلار . علی اوفون باطنی صفاسی ، و ایستکلی سیماسی ائله شهریار مفتون ائدیر کی عقله سیغما یان ایدی ، اونلار ایکسی گنجه یاریدان ئوتمه سیند باخمایاراق هله صحبته اوتور موشدی لار . علی اوف شهریارین حیدر باباسی نین شوروی ده ۴۵ کره چاپ اولماسیندان دئیردی ، و باکی یه قوناق چاغیرماقدان سؤز آچمیشدی (شهریارین دعوت نامه سی رؤیمین گیزلی دخالتی اوزره ، اونا وئریلمه دی) .

علی اوف ایراندا گئدنده استاددان رجاء ائدی کی ئوز سسی له بیر له نئا (نوار) دولدورسون و بیر نسخه ده ال یازیلاریندان باکی ایچون تحفه وئرسین . شهریار بو خواهیسی قبول ائدی « دؤگونمه - سؤيونمه » عنوانلی شهرین ایگیرمی دقیقه ده یازیب باکی یه ارمغان گؤندیر .

دؤمه داغ - داشدی «سلیمان» منی سندن آیران شی
بیر چیان دیر کی چخب دیر گؤزیله - قاش آراسیندا
آغ گؤیر چین، نه روا دیر کی ایشیق لیق قوشی سن تک
باتا بایقوش یوواسیندا ، قالا خفاش آراسیندا
گور نجه قیزلاری ، عورتلری سائل لیق ائدیر لر
ملتن ناموسو دیر فیرلانیر اوباش آراسیندا
خلقی دارتیبلا ده گیرمان داشی تک ، داغلاری ایله
بیزی دارتانداندا قالایدی الی بیر داش آراسیندا
آتامیز کوروشی باسدیر مادا ئوز دخمه سی ایچره
آتامیز ایرانی بؤللمکده دی اوباش آراسیندا
« شهریار » سن یازان اشعاری اوزاقدان تانیرام من
بیر اوبوشماق داهی وار نقش له ، نقاش آراسیندا

دؤ گو نمہ - سؤ یو نمہ

بیر قرن ده قارداشداں اوزاخلاشماق اولورموش ؟
قارداش دئیہ، بیر عومر، سوراخلاشماق اولورموش ؟
بیردنده ، بو قارداشلا ، قوجاقلاشماق اولورموش ؟
بونلار بئله کی عرض ائلهدیم ، گلدی و اولدی
من هر نه محال فرض ائلهدیم ، گلدی و اولدی
بیز آیریلالی قرن ایدی ، قارداشلاریمیزدان
کش لر کیمی آیری دوشه لی باشلاریمیزدان
اوزموش آلی قاقازلی قارینداشلاریمیزدان
گؤر من نه حال اوللام بئله دستانی گؤرنده
بیر دنده « علی اوف » کیمی اصلانی گؤرنده
قارداش ! گؤزوم اختارمادا قوی بیر سنی تاپسین
عشقیم ، طلسم داغلاری فرهاد کیمی چاپسین
دشمن واریسه امجگینی ، تندیره یاپسین
حسرت قالالی بیز سیزه ، بیر قرن یاریم دیر
آغلار گؤزومون شاهی ، شعریم ، سه تاریخ دیر
اورهش « قاش آلان حلمه » گؤزو قاشداں آیریمیش
جلاد قمه سیله ، بدنی باشداں آیریمیش
جانداں جیگری ، قارداشی - قارداشداں آیریمیش
بیر ملته دنیا بویی ، بیر فاجعه دوغموش
بیز ائللرین اوقهرمان احساسینی بوغموش
یاتسین یاوا گؤزلر ، هله لیک بختی اویاندیم
ائل - آرخاما چاندیقدا غمی - غصه نی آتدیم
قارداش سنی تاپدیقدا ، دهرین آرزیم چاتدیم

سانکی باکی نی ، گنجہ نی وئردین منہ قارداش
تاپدیم ائلیمی - آرخامی قوربان سنہ قارداش
سن تحویل آلیرسان منی ، قارداشدا سانیرسان
مین لر یاد ایچینده منی گؤرچکده تانیرسان
قلیمده ، دلیمده نه سؤزوم وارسا قانیرسان
« رستم » باکیدان سویله منہ ، جان سنہ قوربان
تبریز سنہ لایق ندی ؟ تهران سنہ قوربان !
قارداش یئنه سنسن کی دالیمدا دایانپ سان
قارداش یاتا بیلمزسه ، اویوبکن ، اویانپ سان
من هر اودا یانمیشسام ، اونا سنده یانپ سان
یاد قارداش اولانماز بیزه ، قارداشدا یاد اولماز
قلیم سن ایله شاد اولی ، سن سیزده شاد اولماز
سیزلرجه بو یوک انقلابیز ، خلقی آیتدی
چاپقین مال اولان ، مال - داوار اولسوندا قایتدی
آمما بیزیم انسانلاریمیز گئندی کی گئندی !
قاقاز قایدیب دؤنمه دی ئوز کؤ مدارینداں
قسمت هله یوخ شهریارا « بختیار » ینداں
« رستم » سنہ قوربان ! بو سلامی گؤتوررسن
او قهرمان ائلرده گزرکن ، یئتیره رسن
اورداندا گلنده ، بیزه شادلیق کتیریره رسن
دئینه « دومورول » بورجینی دوشمان ییخا بیلمز
قارداش نه قدر یادلاشا ، یادداں چیخا بیلمز
سارقیندی او سوسنلره سونبوللره کؤنلوم
بولبول کیمی قان دیر ، او قیزیل گؤلره کؤنلوم
« واحد » لره « قابیل » لره « بولبول » لره کؤنلوم

زمان سسی!

استاد شهریار «صبح خیز» شاعر لردن دیر، کی حتی ان جوان
چاغلاریندادا سحر تئزدن یوخودان قاخماغی ئوزینه عادت ائله ییب، رازونیا
ائتمگی بؤیوک فیض بیلیردی.

استاد قوجالان زمان، سحر تئزدن دوروب، و گنج یاریلاری ناماز
قیلیب، بؤیوک تانری نین رازونیا ائتماغا شایق اولدو و چوخ گنج لیر
صبحه کیمی آییق قالیب فکر دریا سینا جوموردو.

۱۳۵۶ دا بیر شعر یازدی «زمان سسی» عنوانیندا کی بوشهر هریاندا
شهرت تاپدی، عارف لیر محتوا سیندان نشئه لیر آلیب، عامی لیر مضمونلاریندان
مراقلا تیردی لار.

بو باره ده شهر یاردان سوروشاندا دئییردی:

بو تئز لیکدا محشر قوپوبه، یثر آلت - اوست اولاجاق، هر زاد تحول
تاپاجاق، زنجیره باغلانان شئر لیر زنجیر لری قیریب آزاد اولاجاقلار.

استادین بئله «پیشگو» لوقلاری آخیره حقیقه چاتدی، محشر قوبدی،
ایراندا بؤیوک تحول وجوده گلدی.

«زمان سسی» شعری ۱۳۵۶ ده همان زمینه ده یازیلیمیشدی کی
اوخویور سوز:

شاعر اولالی بورجلودی «صابر» لره روحوم
«وورغون» دی «سلیمان» کیمی «ساجر» لره روحوم

«راحیم» لی «سلیمان» لی گؤروم «بختیار» اولسون

«گولگون» باجیم «آذر» قادینی برقرار اولسون

«عثمان» «نبی» «کورچایی» «رسول» - توده، وار اولسون

فرصته «سهند» ایله سیزه گول سپهریک بیز

هر گؤز سیزی گؤرموشسه، او گؤزدن اوپهریک بیز

عشقین له کؤنول گؤز یولانی کمیش، یاری گؤزلر

کونولوم یارا یتمزسه، آرار - آختاری گؤزلر

دیل صبر ائله ییب دینه سهده، یالواری گؤزلر

عاشق گؤزودیر، چشمه ی زمزمه دئیهر لیر

هجران اودو دیر، نار جهنم ده دئیهر لیر

بیرگون اولی کی، فاتحه بیز ساغ - سولا وئرریک

دنیا هامی بیر ملت اولوب قول - قولا وئرریک

دشمنده محبت تاپا، بیز لیر یولا وئرریک

قارداش اوزونه حسرت اولوب چکمم اوگون آه

خلقی اودا یان دیر ماغا، بیر تک قالی آلا

۱۳۵۰/۹/۱۲

زمان سسی

صبح اولدی ، هر طرفدن اوجالدى اذان سسی
گویا گلیر ملائکه لردن قرآن سسی
بیر سس تاپانمیرام اونا بنزهر ، قویون دئیم :
بنزهر اونا ، اگر ائشیدیلسیدی جان سسی
سانکی اوشاقلیقیم کیمی ننیمده یاتمیشام
لای - لای دئیر منه آنامین مهربان سسی
سانکی سفرده یم ، اویادیرلار کی دورچاتاخ
زنگ شتر چالیر ، کئجهر ک کاروان سسی
سانکی چوبان یاییب قوزونی ، داغدا نی چالیر
رؤیا دوغور قوزی قولاغیندا چوبان سسی
جسمیم قوجالسادا ، هله عشقیم قوجالمیوب
جینگیلده بیر هله قولاغیمدا جوان سسی
سانکی زمان گوله شدی ، منی گوپسه دی بثره
شعریم ، یازیم اولوب ییخیلان پهلوان سسی
آخر زماندی بیر قولاق آس ، عرشی تیتره دیر
ملت لرین هارای ، مددی ، الامان سسی
انسان خزانی دیر ، تو کولور جان ، خزهل کیمی
ساز تک خزهل یاغاندا سیز یلدار خزان سسی
قیرخ ایلدی دوستاغام ، قالایلمز او یاغلی سس
یاغ سیز سادا قبول ائله مندن یاوان سسی
منده سسیم اوجالسا گر ک دیر ، یامان دئیم
ملت آجیخلی دی اوجالیبدی یامان سسی
دولدر نواره قوی قالا بیر گون ، بو کور پهلر

آلفیشلا سینلا ، ذوق ایله بیزدن قالان سسی
مقنطیس اولسا سسده چکر ، انقلابدا باخ
آزادلیق آلدی سرداریمین قهرمان سسی
انسان قوجالمیش اولسا ، قولاخلار آغیرلاشار
سانکی یازیق قولاخدا گورولدور زمان سسی
باخ بیر درین سکوته سحر ، هانسی بیر نوار
ضبط ایلیه بیلر بئله بیر جاودان سسی ؟
سانجیر منی بو فیشقا چالانلاردا « شهریار »
من نیله یم کی ، فیشقایا بنزهر ایلان سسی

۱۳۵۶

گئتمه ترسابالاسی

اذن وئر توی گئجهسی منسده سنه دایه گلیم
 ال قاتاندا سنه مشاطه ، تماشایسه گلیم
 سن بومهتاب گئجهسی سئیره چیخان بیر سر واول
 اذن وئر ، منده دالونجا سورونوب سایه گلیم
 منده باخدین او شهلا گوزوله ، من قاراگون
 جرئیم اولمادی بیر کلمه تمنایه گلیم
 من جهنم ده ده باش یاسدیقا قویسام سنبله
 هئج آیلمام کی دوروب جنت مأویه گلیم
 ننه قارنیندادا سنله اکیز اولسیدیم اگر
 ایسته مزدیم دوغولوب بیرده بو دنیا به گلیم
 سن یساتیب جنتی رؤیاده گوزونده گئجه لر
 منده جنتده قوش اوللام ، کی او رؤیایه گلیم
 قیتلیخ ایللر یاغشی نکک قورویوب گوز یاشمیز
 کوی عشقونده گرک بیرده مصلا به گلیم
 سنده صحرا به مارال لاز کیمی بیر چیخ ، نولی کی-
 منده بیر صیده چیخانلار کیمی ، صحرا به گلیم
 آلا هوندان سن اگر قورخمیوب ، اولسان ترسا
 قورخورام منده دؤنوب دین مسیحایه گلیم
 شیخ صنعان کیمی دونقوز اوتاریب ایللرجه
 سنی بیر گورمک ایچون معبد ترسایه گلیم
 یوخ صنم! آنلامادیم ، آنلامادیم ، حاشا من
 بسوراخیم مسجدیمی ، سنله کلیسایه گلیم !

گئتمه ترسابالاسی

شهریارین یاخین و صمیمی دوستی « نیک اندیش » بله دئیر :
 من قدیم زماندان از بر له دیگیم غزلدن نهچه بیت خاطریمده ساخلامیشدیم
 کی آنام اونو « شکسته - بسته » حالتده منه اوخوردی . او غزلدن بونلاری
 یادیمدا ساخلامیشدیم :

گئتمه ترسابالاسی ، منده سنه سایه گلیم
 یاپیشیم دامنوه ، سنله کلیسایه گلیم
 ثور گدیم یا کی سن ائت دین مسلمانی قبول
 یا کی تعلیم ائله ، من مذهب عیسایه گلیم

من بو بیت لری استاد شهریارا آهنگ له اوخودوم ، شهریارین احساسی
 تحریک اولوب ، شعرین کیمدن اولدوسین سوروشدی ، لاکن قائل معلوم
 ده گیلدی . شهریار کی بو شعری چوخ سؤیردی ، آخرده استقبال ائله دی و اونا
 « گئتمه ترسابالاسی استقبالی » عنوان قویدی کی اوخویورسوز :

گل چیخاق طور تجلابه، سن اول جلوہی طور

منده موسی کیمی ، اوطوره تجلابه گلیم

شیر دیر « شهریار » ین شعری ، الینده شمشیر

کیم دئیر من بئله بیر شیرله دعوايه گلیم ؟

آذر آبی ۱۳۵۳

بهجت آباد خاطرہ سی

« ثریا » کی شهریار اونا « پری » آدقویموشدی، شاعرین ایلکک عشقی
ایلدی کی بیر - بیرینسه حددن آرتیق محبت بـله بیردیلر . اونلار همیشه ئوز
کله جکک یا شا یشلاریندان صحبت ائدیب نقشه لر طرح ائدیر دیلر .
بو ایکی عاشق - معشوق طبیعتین نقشه لریندن غافل ائدیلر کی بیرگون
قضو - قدر الی اولارین آراسینا آیریلیق طرحین سالاجاق ، و اجبار حالدا بیر
بیریندن همیشه لیک اوز اقلاشدیرا جاق .

بیر گنجہ « ثریا » احساسلی شاعریمیزله بو قراره گلیر لیر کی تهرانی
بهجت آبادیندا گوروش ائله سینلر . استاد شهریار انتظار چکییر لاکن
سؤیگولوسوندن بیر خبر اولمور . شاعر صبحه یالواریر کی آچیلما سین ، هاوا
ایشیقلا نماسین لاکن طبیعتین گؤزل انتظامی پوزولمور . گون چخیر ، آی باتیر ،
یئر همیشه کی کیمی فیزلانیر ، گنجہ - گوندوز یارانیر .

شاعر ئوز سؤیگولوسونین انتظاریندا دقیقه لری ساییر ، ساعتین عقر به لری
شاعرین نظرینده چوخ یاواش ایشلییر ، آخرده سحر اوزون نشان وئرییر
شهریارین دیلکک لری ، آرزولاری کول اولوب ، فضا به ساوریلیر .
... و « بهجت آباد خاطرہ سی » بو عذابلی انتظارین محصولی دیر :

بہجت آباد خاطرہ سی

اولدوز سایاراق گۈزلہ میشم ہر گنجہ یاری

از بس منی یاپراق کیمی ہجرانلا سارالذیب
باخسان اوزونہ سانکی قیزیل گولدی، قیزاری
گۈز یاشلاری ہریشردن آخارسا، منی توشلار

ناز ایله میسن !

چوخلار اینجیکدی کی ، سن اونلارا ناز ایله میسن
منده اینجیک کی ، منیم نازیمی آز ایله میسن
اٹمیسن نازی بو ویرانه کؤنولده سلطان
اٹوین آباد اولا ، درویشه نیاز ایله میسن
هرباخیشدا چالیبان کیپر یگی مضراب کیمی
بیر قولاق وئر ، بوسینیق قلبی نه ساز ایله میسن ؟
باشدان آج یایلیغی ، افشان ائله سوسن - سنبیل
سن بیزیم بایرامیز سان قیشی ، یاز ایله میسن
سن گون اول ، قوی غم میز داغدا قار اولسون ، آریسین
منیم آنجاق ایشیمی سوزو گداز ایله میسن
من بو معناده غزل یازماغا حالیم یو خودی
سن جوجوق تکک قوجانی فرقره باز ، ایله میسن
کاکلی باشدا بوروب باغلامیسان تاج کیمی
او قیزیل ساچدان اونا ، گوللی قوتاز ایله میسن
سینه بیر دشت مغان دیر ، قوزی یان - یانه یاتیب
منیم آغلار گؤزومی ، اوردا آراز ایله میسن
بو گؤز للیک کی جهاندا سنه وئر میش تانری
هر قدر ناز ائله سن ایله ، کی آز ایله میسن
منی بو سوزله آتدین ، آرالاندین بیلیرم
آرانی بیر پارا نامردله ساز ایله میسن
دستمز ایله دیگین چشمه ، مسیحا قانی دی
بیلیرم هانسی کلیساده نماز ایله میسن ؟
من « عشیران » اوخوسام ، پنجه « عراق » اوسته گزه

ناز ایله میسن !

سربست شعر (شعرنو) یازانلار کی کاکلی یانندان قویورلار ، اونلار
استاد شهریاره اعتراض ائله ییب دئمیشدیلر کی : غزل یازماق وقتی داها کئچیب ،
خط - خال دان یازماق دؤرانی ساووشوب ، گرک بو ایشدن تعهدلی شاعر ال
گؤتورسون و خلقین درد لریندن یازسین .
بیر عده ده استاددا کنسایه و اشاره ایله آنلادیر دیلار کی استاد فقط
فارسی شعر یازماغی باچارار و تورکی یازماقدا الی یو خدی .
استاد شهریار بو شعری غزل اوسته یازیب ، او جوان (شعرنو) یازانلارا
ایهام و کنسایه ایله جواب دئمیشدی و « ناز ایله میسن » عنوانلی شعرینده کی
عاشقانه باشلانیب ، نتیجه ده همان اعتراض ائدنلره طنز چالیندا جواب وئریب کی
توجه شایان دیر .
او بو شعری یازماقلا نشان وئردی کی نه تکجه فارسی شعرینده ، بلکه ده
تورکی شعرینده مسلم و اقتدارلی استادلاردان دیر . ایندی « ناز ایله میسن »
غزلین اوخویورسین :

گۆزلیم « تَرک » اولالی ، تَرک « حِجاز » ایله میسن
 تازا شاعر ، بوڭده نیز هر نه باخیر سان دیبی یوخ
 چوخ اوزاتسان بوغازی ، اوردگی قاز ایله میسن
 بسکه زلف و خط و خالین قوپالاغین گۆتدون .
 زلفعلی نین باشینی آزقالا داز ایله میسن
 گل ! منیم ایسته دیگیم کعبه بیخیلماز ، اوجالار
 باشدادا کۆ گئده سن ، دیبده طراز ایله میسن
 خط و خالیندن آلیب مشقیمی قرآن یازارام
 بو حقیقت له منی ، اهل مجاز ایله میسن
 « شهریار » ین داغیلیب ، داغدا داشا دالدالانیب
 نوزون انصاف ایله ، محمودی آياز ایله میسن

تور کون دیلی

بعضی وقتلر بیر عده تاپیلیر کی قازیشیشی یثریمکک ایسته ییر ، لاکن
 نوز یثریشنده یادیندان چیهخاردیر .

۱۳۴۸ ده فارس شووه نیست لریندن بیر نئچه نفر ، استاد شهریاره ایراد
 ائلیر لر کی نیه تور کی شعر یازیر ، تور کی « لهجه » دی نه « دیل » .
 شهریار کی نوز دوغما آنا دیلینه ، حبت و علاقه بسله ییر ، بوسؤزدن
 ناراحت اولوب « تور کون دیلی » عنوانلی اثرین یازادیر ، ایلک دفعه دکتر
 روشن ضمیرین ائوینده بیر عده دانشگاه استادلارینا اوخویور کی چوق استقبال له
 اوزبه اوز اولور .

شهریار بو عقیده ده دی کی ، فارس شاعر لری ، چوخ سؤزلری بیزلردن
 استفاده ائله ییب ، و تورک دیلی نین فولکلوری و مثل لری دنیا دا تک کی .
 آرتیق توضیح و ثرمه ییب اونون دئدیگیمیز شعرین مطالعه ائدین :

تور کون دیلی

تور کون دیلی تک سؤیگولی، ایستکلی دیل اولماز
ئوزگه دیله قاتسان ، بو اصیل دل ، اصیل اولماز
ئوز شعرینی فارسا - عربّه قاتماسا شاعر
شعری ائشیدنلر ، اوخویانلار کسپل اولماز
پیشمیش کیمی، شعرین ده گرک داد-دوزی اولسون
کند اهلی بیلرلرکی دوشابسیز خشیل اولماز
سؤز لرده جواهر کیمی دی ، اصلی بدلدن
تشخیص وئرن اولسا بوقدهر زیر - زیبیل اولماز
شاعر اولا بیلمز سن ، آنان دوغماسا شاعر
مس سن آبالام هر ساری کؤینک قیزیل اولماز
ئوتمز ، اوخوماز بلبلی سالسان قفس ایچره
داغ - داشدا دوغولموش ده لی جیران حمیل اولماز
انسان اودی دوتسون بو ذلیل خلقین الیندن
آلاهی سؤر سن ، بئله انسان ذلیل اولماز
هر چند سرابین سودی چوخ ، یاغ - بالی چوخدی
باش عرشده چاتدیرسا ، سراب آردبیل اولماز
ملت غمی اولسا ، بو جوجوقلار چؤپه دؤنمز
اربابلاریمیزدان دا قارینلار طویل اولماز
مندنه نه ظالم چیخار اوغلوم ، نه قصاص چی
بیر دفعه بونی قان کی ایپکدن قهزیل اولماز
دوز واختا دولار تاختا - طاباق ادویه ایله
اوندا کی ننه م سانجیلانار زنجفیل اولماز

فارس شاعری چوخ سؤزلرینی بیزلردن آپارمیش
« صابر » کیمی بیر سفره لی شاعر ، پخیل اولماز
تور کون مثللی ، فولکلوری دنیا دا تک دی
خان یورقانی، کند ایچره مثل دیر ، میتیل اولماز
آذر قوشونی ، قیصر رومی اسیر ائتمیش
کسری سؤزودی بیر بئله تاریخ ناغیل اولماز
بو « شهریار » ین طبعی کیمی چیممه لی چشمه
کوئر اولا بیلسه دئمیرم ، سلسبیل اولماز

۱۳۴۸

آزادلیق قوشی وارلیق

آذربایجان ادبیاتینا آور کدن محبت بسله یین و بو یولدا مادی - معنوی یار دیملار ائدن دکتر جواد هیئت ۱۳۵۸ نجی ایلده تهراندا « وارلیق » مجله سین یایماغا باشلادی . بو مجله آذربایجان ادبیاتی نین انکشافیندا و داها غنی اولماسیندا ایندیبه تکک بؤیوک قدهملر کؤتوروبدیر .

بو مجله آذربایجان دیلینده ، ائله تأثیر قویدی کی ، آزمدتده مطبوعات سیراسیندا نوزونه توجهه شایان بیر یئر آجدی و بو بؤک اهمیته مالیک اولدو . وارلیق ژورنالی شهریارین الینه چاتیر ، او بیر احساسلی مکتوب دکتر هیئته یازیب خاطر لایبر کی :

« بو مجله نی یایماقدا افتخار ائدیرم ، اگر بیر خرجی وار منی ده شریک ائدین کی هر نه اولسا تقدیم ائدیم ، چونکی من نوزومی « وارلیق » خانواده سیندن سانیرام . اینانیز کی ائله ده خرجم یوخدیر آلدیغیم آیلیق منی ثوده ... » .

و بو طریق له شهریار نوز علاقه سین بو ادبی مجله به آیدینلادیب و بیر قطعه شعرده اونون آقشلاماسیندا کؤندریب کی ایندی او شعری « آزادلیق قوشی وارلیق » عنوانیندا اوخوریورسوز :

آزادلیق قوشی وارلیق

هر چند قوتولماق هله یوخ دارلیغیمیزدان
اما بیر آزادلیق دوغولوب وارلیغیمیزدان
(وارلیق) نه بیزیم تکجه آزادلیق قوشوموزدی
بیر مژده ده وئرمیش ییزه همکارلیغیمیزدان
به به نه شیرین دیللی ، بو جنت قوشی ، طوطی
قندین آلیب الهام له دیندارلیغیمیزدان
دیل آچمادا کارلیقدا کتدر ، کورلوغوموزدا
چوق لالیغیمیز دوتموش ایدی کارلیغیمیزدان
دشمن بیزی ال بیر کوره ، تسلیم اولی ناچار
تسلیم اولوروق دشمنه ناچارلیغیمیزدان
هر انقلابین وور - بیخی صون بنالیق ایسته
دستورگرک آماق داها معمارلیغیمیزدان
هشیار اولاسوز ، دشمنی مغلوب ائده جکسین
دشمنلریمیز قورخوری هشیارلیغیمیزدان
بیرلیک یارادون ، سوز بیر اولا بیز کیشی لرده
یوخلوقلاریمیز بیتدیره چک وارلیغیمیزدان

شهریارا آچیق مکتوب

۱۳۴۹ دا بیر جوان ، شهریار لاگوروشمک ایستهدی . او گوروشده بو جوان (بهروز دولت آبادی) بیر باکی شاعرین شعرین استاداً تقدیم ائلهدی . بو شعری « محمد راحیم » باکی شهریندن یازیب ، استادان جوانین آماغین رجا ائله میشدی .

شهریار شاعرین شعرین اوخویبارکن آورده گینه یاتدی ، احساسی قووزاندی ، و طبعی جوشه گلدی . آذربایجان شاعری نین یازدیغی جواب باکی یه گوندریلدی .

بیز هر ایکی شاعرین شعرین چاپ ائدیریک ، ایلک دفعه باکیلی محمد راحمین شعرینی گتیریریک ، و سونرا استاد شهریارین جوانین یازیوق . بو نودا قید ائتمک لازم دیرکی شهریارین جوانی ، باعث اولدیکی محمد راحمین شهرتی داهادا آرتیب ، و اوستاد ، شاعری شهرتلندیرسین ، بیر حالداکی ، اولرده اونون دیگر شاعرلر کیمی ائله شهرتی یوخودی .

شهریارا آچیق مکتوب

یثنه جوشدی طبعیم ، منه ساز وئرین
قیشلا یوخدیر ایشیم ، منه یاز وئرین
آیاغی آلتینا ، شهریاریمین
سالماق ایچون ، قالی ، پای انداز وئرین

□ □

وقارلی داغ کیمی ، باشی قاردايام
طرلانام اوچموشام ، سانما داردایام
من سنه حسرتم ، خیلی زمان دیر
گوزلریم یول چکیر ، انتظاردايام

□ □

ایشیق افق لرده ، سرحدن گلیر
فرح شاد مزدهدن ، خبردن گلیر
وطن سعادتتی ، مردانه لیکدن
سعادتدن گلیر ، هنردن گلیر

□ □

داغلار حسرت چکیر بیاض قار ایچون
باغلار بویون بورور ، شیرین نار ایچون
منیم سه بورنومون اوجی گونینه بیر
تبریزی قارداشیم ، شهریار ایچون

□ □

تبریزین یوللاری داراق - داراق دی
تبریزین اطرافی ، باغچادی ، باغ دی

ئويونور تبريزكى ، اوغلى شهربار
اونون شهربىنى اوجالدا جاق دى

□ □

تبريزين يوللارى ، دولان - دولان دى
صداقت دنيادا ، آنجاق قالاندى
وصال حسرتى له چير پئير كۆنول
باشقاسۇز افسانه ، قورى ، يالان دى

□ □

ازل مایاسیدیر ، سودا خلقتين
عشقدیر چیراغى ابدیتين
ایتیرمه اومودون ، ای انسان اوغلى !
وصالدير آخیری ، هجرین - فرقتين

□ □

حقیقت آرا ، گز ، افسانه لرده
زنجیر زینت اولور ، دیوانه لرده
آلیشيب يانماغى ، مندن ئوبیره نيب
شمعه يانان ، بوتون پروانه لر ده

□ □

عدالت چیراغى سؤنمه سین گرک
حق بایراغى یشره بینمه سین گرک
سيز ، ای ظلم ائتمگه عادت ائدنلر
أورک سويوق داشا دؤنمه سین گرک !

□ □

عومور غملى کئچهر ، دل شاد اولماسا
شیرين قان آغلایار ، فرهاد اولماسا

سیندیر سین قلمى صنعتکار گرک
فکرینی یازماغا آزاد اولماسا

□ □

دويموشام نشته نين ، شعرين دادینی
دنیا غملى سینی ، دنیا شادینی
ئوزون او شاعر کی خلقه حصر ائدر
تمیز الهامینی ، استعدادینی

□ □

تبریزده آز قوناق قالمامیشام من
آزدا اوندان الهام آلمامیشام من
حییف شهربار لاجیخیب سئیرانا
آیلى گئجه لره ، دالمامیشام من

□ □

دنیادا ، مردلره چاتماق گؤزل دى
گول ایچره ، چمنده یاتماق گؤزل دى
گؤزل دى ، دوست - دوستا ، یار - یارا بئتسه
فراقین داشینی آتماق گؤزل دى

□ □

تبریز باغلاریندا نوع - نوع اوزوم وار
تبریز اوزومونده ، منیم گؤزوم وار
باکی نین باغلاری ، حسرت دیرسنه
دئیر کی : اوغلو ما چوخلی سؤزوم وار

□ □

قارداشیم ! خزرین ساحلینه گل !
عاشیغام ، او طوطی بال دیلینه گل !

دئمیرم اوزاغا ، غریب ئولکەبە
ئوز دوغما بوردینا ، ئوز ائلینه گل

□ □

عدالت دنیادا گرک وار اولسون
حکمی هر طرفده ، برقرار اولسون
ایستهرم شرفلی بیر مجلس قورام
سفره مین باشیندا « شهریار » اولسون

□ □

ای فلک بو هجران ، بو فرقت نه دی ؟
چکدیردیگین طولوم ، بو محنت نه دی ؟
نه ایچون گؤروشده ، قلم چکمیسن ؟
دویماییرسان وصال ، محبت نه دی ؟

□ □

جهاندا نه کدر ، نه ده غم اولسون
شادلیق مجلسینده ، دوستلار جم اولسون
دولتی نیله بیر ، اصیل صنعتکار
تکی بیر آغ کاغید ، بیر قلم اولسون

□ □

من یتنه آرازین قیراغیندا ایم
عزیز قارداشیمین سوراغیندا ایم
بو یاندا ، او یاندا اولسام نه فرقی ؟
من دوغما آنامین قوجاغیندا ایم

□ □

بؤیوک سعادت دی ، مراد ایتتمک
یا شیل چمن لرده گؤی کیمی بیتمک

آن بؤیوک شرافت ، شان دی دنیادا
وطن توپراغینی ترنم ایتتمک

□ □

بالدان شیرین کئچیر روزگاریم منیم
هشج خزان بیلمه بیر باهاریم منیم
اگر گؤروشمه سم شهریار ایله
اود دوتوب آلیشار مزاریم منیم

□ □

ایندی پیکک عصریدی ، کمان نه لازم
کونش عاشیغلی یم ، دومان نه لازم
انسانین نصیبی وصال اولماسا
فرقت نیه گرک ، هجران نه لازم !

□ □

گؤزل دیر ، یوردومون باغچاسی ، باغی
جواهر دیر ، اونون داشی - توپراغی
وطن وقاری نین بیر مثالی دیر
شاه داغی ، محتشم ساوالان داغی

□ □

یتنه هاوالانیب ، طرلان خیالیم
وطن توپراغیندان قوی الهام آلیم
باخسین یا شهریار قیز قالاسیندان
یا آرکدن ، تبریزه من نظر سالیم

□ □

ترک ائتسین انسانی کدر بو سبوتون
بشر نصیبی دی ، وصال - طوی - دوگون

حرمتمیم وار سنه « حیدر بابا » نی
 نوز آنا دلیلنده بازدیغین ایچون
 □ □
 آلماییر ، آلماسین ، دهنی لرسایا
 یوردومون شهرتی ، چاتاچاق آیا
 یشتیر سلامیمی قارداش منیمده
 ساوالان داغینا ، حیدر بابایا
 □ □
 گز - دولان ائللری دیار - دیار گل
 سنه بو توپراغین حرمتی وار ، گل
 گوزله بیر یولونی شیروان ، قاراباغ
 (گوی گوله) گنتمگه ، آشهریار گل
 □ □
 دؤیوشده بر کیده ک بدنیمیزی
 سئوه ک چولوموزی ، چمن میزی
 سن قوجا تبریزدن ، منده باکی دان
 ئوتک یوردوموزی ، وطن میزی
 □ □
 قیش کؤچوب گئندنه ایلک باهار گلیر
 پاییز یاغیشی نین دالی قار گلیر
 داریخما ای کونول ، وقت اولور البت
 دوغما باکی سینا شهریار گلیر
 □ □
 امیدله هر زمان یاشادین نوزون
 یوللاردا حسرتله قالماسین گوزون
 گؤندر بو شعرینی قوجا تبریزه
 شهریار بیلیر کی ، حکمی وار سوزون

محمد راحیم حصر تلرینه جواب

استاد شهریاردان

آغ گؤیرچین ، آغ قانادین آچارسان
 دام - دیواردان بیر قووزانیب اوچارسان
 اولدوزلانیب ، باکی دئییه قاجارسان
 ئوپوشلری راحیم بیگه سپرسن
 قارداشمین بال دوداغین ئوپرسن

□ □

دئینه : قارداش مکتوب گلدی یئتیشدی
 سؤینجمیز قالخیب غمله آتیشدی
 آلیشدیقجا یارا لاریم بیتیشدی
 قارا بختین یئنه اوزی آغ اولسون
 یاردا بیزدن یاد ایله ییب ، ساغ اولسون

□ □

هئچ کیمسه یه بئله سووقت گلمه ییب
 هئچ بیر اوزه ، بئله بیر گول گولمه ییب
 گؤز یاشیمی ، آنام بئله سیلمه ییب
 بئله میوه گؤرمز بیزیم قانالار
 قوجالماسین سیزی دوغان آنالار

□ □

باکی دان چوخ سووقت گلیم تبریزه
 سابق زمان بیز چوخ گلیردیک سیزه
 سیزده نولیدی بیر گلشیدیز بیزه
 آبریلیق داشینی بیزدن آتایدیق
 جانی جانا ، مالی مالا قاتایدیق

□ □

اوجا داغلار ، بیر - بیرلرین گۆره‌لر
گۆروشلرین باخیشلا گۆنده‌ره‌لر
صبا ایله پیام آلیب وئره‌لر
شاعر اولار بیر - بیرینی گۆرمه‌سین ؟
ساز ، سؤزیه پیمان آلیب وئرمه‌سین ؟

□ □

قربان اولوم من او شیرین دیلله
اوزاق دوشدوق ، حسرت قالدوق ائلله
سحر - آخشام یالواریرام یئلله
قارداشیمایا مندن سلام ییتیرسین
اونداندایا بیرخبر - اثر گتیرسین

□ □

اونایدادی ، شکلی ، شیروان ، قره‌باغ
بوتایدادا مشکین ، آهر ، قره‌داغ
بیر - بیرینی آرزدان آلمیش سوراغ
آراز بیزی آیریلمادان داغلایب
سون ، ئوزوده گنججه - گوندوز آغلایب

□ □

بو تقسیمات بوندان آرتیق اولانماز
آتم عصری اختلافلار قالدانماز
بیر قانون اولماسا ، دنیا دولانماز
ایندی دنیا ، یوزده دئسه‌ن ساغ - سولدی
موشک ایچون ایکی ساعتلیق بولدی

□ □

انسانلاریق ، انسانلیغی خوشلایین
بیر ملتیک ، بیرلشمه‌یه ، باشلایین
بوخان - خانلیق حکومتین بوشلایین
بوگون گرکک بشر اولسون بیر ملت
بیر ملته اولارمی یوز حکومت ؟ !

□ □

بیزلرکی لاپ بیر دلیل ، بیر قان قارداشیق
قارداش قالسین ، انسانلاریق ، یولداشیق
آیاقلارا پیس ساریلیب ، سارماشیق
پاسپورت له دئییر گتسن سؤزوم یوخ
پاسپورت دئییر : آدییم واردی ئوزوم یوخ !

□ □

هاردان گلیم ، رسم لیکده دعوت یوخ
اولسادا ، من قوجالمیشام قوت یوخ
اوشاخلیام آیریلماغا طاقت یوخ
ایندی لیکده اوللوق اؤرکک قوناغی
اؤرکک اولسون ، قوناغی نین یاتاغی

□ □

« کؤشکی بالابانلار ، آرازا باخار »
« آراز سوی هوز گۆزلردن آخار »
ائل نیسگیلی پیس یاندرار ، پیس یاخار
غم واریکن ، قارداش دئییب قایناردیق
« یولداش منی قورد آپاردی » اویناردیق

□ □

آراز دئیر: اولدوز کیمی آخارام
گۆز آلتی نن ساغا - سولا باخارام
قهر لنیب ایلدیریم تکک شاخارام
کسمه لی یم ایکی قارداش آراسین
آغلادیرام ، باغلامادان یاراسین

□ □

نچون بیزدن رسمی دعوت ائتمیر سوز
قونشولوقدا ، آرتیق گلیب گئتمیر سوز
یادیمیز تکک ، دادیمیز ایتتمیر سوز
سوزین آلو بیزدن آرتیق آچیقدی
منیم آغزیم ، آچیلمادان اوچوقدی

□ □

ایندی بیزیم دولتلرده یانلاشیر
گئت به گتده چتین لر آسانلاشیر
صلحون یثلی اسمگه سهمانلاشیر
بیزده خوروز وظیفه سی بانلیاق
سون گۆروشمک سهمنی سهمانلیاق

□ □

ساوالانا سلامینی یئتیردیم
اوندان سنه الهام آلیب گتیردیم
بیر نچه سین بولدا سالیب ایتیردیم
آغیر اُهمت ، قان قیمتی ، صداقت
قالسین هله ، یوخدیر دلیلمده طاقت

□ □

افقره رؤیا رنگین یاخیرام
« عینالی » دان « آرک » اوستوندن یاخیرام
تمثالیوی داغلار اوسته تاخیرام
سنده هنر آتین مینیب چاپارسان
دومانلی داغلاردا منی تاپارسان

□ □

هاردا چاتدوق گۆی چشمه نین باشینا
بولاغ اوتی ، وسمه چکمیش قاشینا
آگلن یثره ، بیردیر سکلن داشینا
دومان کشچسین ، گۆز یاشینی سوندا گۆر
قارداشی نین صفاسینی اوندا گۆر

□ □

چوق « باکی دان فنار گلیر » اوخوردوق
سون « اودوما یانار گلیر » اوخوردوق
گۆر « باشیما نه لر گلیر » اوخوردوق
ایندی دویدوم ، اوندا گلیر میش فنار
سون گله جگمیش اودوما ، بیر یانار

□ □

عشق اهلی سن ، یاخشی منی قانارسان
چوخ کیپلهمه ، اوددوتوب اودلانارسان
گۆزلر یاغیش یاغدیرماسا ، یانارسان
منیم قاینار چشمه کیمی گۆزوم وار
او دورمنده هر جور اودادؤزوم وار

□ □

بئله كى ، سن آقشلاير سان منى
گئدنلره نيسگيل ائديم قوى سنى
دور ! اي گولون خزان اولان خرمنى
گؤر بيزيمده درديميزى قانان وار
بيزلرده پير اور كدن يانان وار

□ □

ياخينلاريم قويدى منى قير اخدا
يانانلاريم قالدى مندن اوز اخدا
ائل يايلاخدا ، ئوزوم قالديم قيشلاخدا
ايتيرديلر خدمتمين امة گين
قدرين بيلون ، ائل - آرخانين ، كؤمگين

□ □

« تمدنون » گؤزى گؤروم كور اولسون
آغزىندا كى شيرين شربت ، شور اولسون
بالدا يشه زههر اولسون ، چور اولسون
آغزيميزين دادين قاپيب آپاردى
اور كلرى چكيب كؤ كدن قوپاردى

□ □

گاه عربى ، گاه عجمى كيشله سين
هى بو اونى ، هى او بونى ديشله سين
اربابلارين گر خاناسى ايشله سين
ايندى داخى ملت لرده آيلىب
آغيزلارين ديشلرى ده سايلىب

□ □

بيز ملت لر ، چوخ قانقاللار بيچميشيك
آجى - آجى ايشگى لرى ايچميشيك
آما داخى بور كؤلرى كئچميشيك
ايندى نسبت اُفق آچيب ، ايشيق دى
منيم سده قبله قاپيم آچيق دى

□ □

گئت به گئده دنيا آرتيق آيلىر
گيزلين قالمير سس - صدالار يايلىر
ساييلمايان كيمسه لرده سايلىر
منى ، سنى آز - چوخ تحويل آلان وار
سنين كيمى ، منى يادا سالان وار

□ □

« تمدنون » قانونلارى قوخويوب
داخى هامى اونون الين اوخويوب
سرحدلرى تور آتان تىك توخويوب
ساليب خلقى ، كور قوش كيمى قفسه
سينه لرده يئر قالماييب نفسه

□ □

حيدر بابا ، اوز باكى يه چؤنده رير
هر گول گؤرور ، ده ريب سيزه گؤنده رير
سؤزلروزي هى آنده رير ، دؤنده رير
سنله « سليمان رستمى » ياد ائدير
بو شيوه يله « شهر يار » ي شاد ائدير

آذر آيى ۱۳۴۶

قارداشیم سلیمان رستمه

گون چیرتلادی گۆز قاماشدی آراز منله خوشانلاشدی
 عشقیم آياق یالین قاشدی سسین گلین سلیمانیم
 سنه قُربان منیم جانیم

من تولموشم ، آغلیان یوخ گۆزلریمی باغلیان یوخ
 بیر اود یاخیب داغلیان یوخ سویوق بیزی کیریدیدی
 ساختا بیزی قورودوبدی

نقتیمیزی باسدیریر لار ملتَه قان قوسدورور لار
 بیر عدهینه قیسدریر لار قالان قالیر ، آج به سوسور
 جوان ایسه آجدی ، سوسوز

قیرخ ایلدی کی دوستاغام من قارالار ایچره آغام من
 دئییر سن بس کی ساغام من ؟ باغیرمادان ایش قورتولوب
 بوغاز ، باغیرساق بیر تیلیب

بیسز ملتین وار هاراسی ؟ هاردان ساغالسین یاراسی
 ئوز شیطانی ، ئوز بالاسی اونا دئییر : قاچ چاپاری !
 بونا دئییر : وورشکاری !

بیر آل سلاح ، بیر آل یالین بیر تونوک ، بیر قالین
 دئییر کی : حقیقی آلین ! آما هانسی کؤمک ایله
 یشمک اولور دئمک ایله ؟

ملت بیخان ئوز قالاسی سرباز کیمدی ئوز بالاسی
 ئوز قانی دی ، ئوز جولاسی نئجه دئییم : چال چاتلا سین
 قووخ کیمی وور پارتلا سین

بؤیوک باشلار تقصیر کار کیچیک باشدا نه تقصیر وار

قارداشیم سلیمان رستمه

شهریار بو شعرین باره سینده دئییر : « انقلابین اوللری ایلدی ، خلق
 آمانسز جاسینا قیریلردی ، امام خمینی ده هله گلیب چیخمامیشدی ، کی سلیمان
 رستمین بیر منظوم مکتوب گلدی ، او منه یازمیشدی :
 (شهریار ! بس سن هاراداسان؟ نیه سسین گلمیر؟ نیه بیر سؤز دئمیر سن؟)
 بو سؤز منه تأثیر ائله ییب ، بو شعر کی :

آر پاچایی آشدی ، داشدی سئل سارانی گؤتدی قاشدی
 آهنگینده دی یازدیم و سلیمان رستمه گؤنلردیم .

شهریار بو شعرده قهرمان خلقین انقلابینا اشاره ائدیر ، وجده گلیر ،
 شوق یاشلارین اوزه تۆکور ، لاکن یئنه ده خیال ائدیر کی شاید بو انقلابدا
 بیر اویون اولسون و بیر بئله شهیدلرین قانی هدره گتسین ، یئنه زندانلار
 قهرمان و قانی ایستی جوانلارلا دولسون ، اونلاردا « شریعتی » - « تختی »
 یوللاری یوللانسینلار . ایندی همان شعر کی « قارداشیم سلیمان رستمه »
 عنوانلی دیر اوخوبورسوز :

يئنه ارتش دوراها وار ملتینده ایشی - ایش دی
 یوخسا دوا «مرگموش» دی
 ملتہ وارمی فایداسی ؟ هر قاب سینیر ئوز بایداسی
 بو شیطانین ئوز قایداسی « ددہ منہ کور دئییدی »
 « هر گلہنی وور دئییدی »
 قورخوم بودی ، اویون اولا ملت یئنه قویون اولا ؟
 کیمدی بیزه بویون اولا کی قوردی بیز قووا بیلہ کک
 قوردون شررین سووا بیلہ کک
 آما بیزیم مجاهدلر هر بیرى ، مین جانادہ گر
 توپا - تانکا باخار مگر ؟ قان - قان دئییرها یخیرماسی
 آجیقلی بیر شتر بالاسی
 کؤمکک له سن گئدر «ماها» بیزه کؤمکک یوخدور داها
 بیزیمکی قالمیش آلاها شیطانقولی ایمیش شاهمیز
 بیزیمده وار آلاهمیز
 بیز بیر دریا قان وئرمیشیک زندانلاردا جان وئرمیشیک
 قیرخ نسللی قربان وئرمیشیک « شریعتی » تک انسانلار
 « تختی » کیمی پهلوانلار
 بیز اعتصاب ائتدیکک تمام الی یسالین ائتدیکک قیام
 قویون گلیر « نایب امام » جهاد دئسه دارتیلاریق
 قیریلسا قدا قورتولاریق
 باشلارا سوورولوب سامان گؤزلری دولدوروب دومان
 یا علی ! یا صاحب زمان ! دادا چاتون ، کی دارداییق
 قیشدی ، کولکک دی ، قارداییق
 سسین منہ نفس اولدی قییر منہ قفس اولدی

بیر بالاجا هوس اولدی دئدیم : دوروم یئنه یازیم
 یئنه ده بیر قییر قازیم
 هر دن بئله ، سسین گل سین گؤزوموزون یاشین سیلسین
 منیمده بیر اوزوم گولسون هاچان سنی گؤره بیللم ؟
 قول بوینووا هؤره بیللم ؟
 قارداشلارین گؤزوندن اوپ «بختیار» ین اوزوندن اوپ
 «صمد» ین ده سؤزوندن اوپ منده تکهم سیزه قربان
 تک جانیم هاموزا قربان

قارداشیم شهریارا ایکینجی مکتوب

نتیجہ کی قاباقلاردا قید اولوندو ، محمد راحیم باکی شاعرلریندن ،
شهریارا منظوم بیر مکتوب یازدی ، و شهریار اونا جواب وئردی ، و بوجواب
اونون آرتیق شهرتینه سبب اولدو .

شهریار ئوزو دئمیشکن : محمد راحیم ائلهده قدرتملی شاعردہ گیلدی ،
شهریارین شعرى اونو شهرت سمندینه میندیردی ، و دنیاہہ تانیتمدیردی .

راحیم ایکینجی مکتوبی شهریارا گؤندردی ، او بو منظوم مکتوبوندا
شهریارى گؤروش ائتمک آرزوسیلہ قارشیلاییر ، اونو « ایکینجی ساوالان »
آدلانديریب ، باکی یه گئندنه قىلملرینه قوربان کسپ ، یوللارینا گول دوزمگی
دیلہ بیر .

محمد راحیمین بو شعرى « مربع قوشما » دیر کی ضعیف اولدو غوندا
یئنهده احساسلى و مضمونلى دیر . محمد راحیمین بو آرزولاری بهره وئرمه دی
چون نه شهریار باکی یه گئندی و نه محمد راحیم دیری قالدی کی شهریارى
گؤرسین . افسوس کی دنیا نین قویروغو اوزون و بشرین آرزولاری نین قویروغو
دنیادهده اوزون دیر .

ایندی محمد راحیم رحمتلى نین « قارداشیم شهریارا ایکینجی مکتوب »
عنوانلى شعرین اوخویورسینز .

قارداشیم شهریارا ایکینجی مکتوب

ائشیدیب سسینی عزیز شهریار
نه قدهر سؤیندی بو دوغما دیار
بیرده قبول ائله اولدار یوردوندان
سنه چوخلی - چوخلی سلامیمز وار

□ □

نه اولار اوزونو گؤره بیلئیدیم
چیچکلردن چلنگ هؤره بیلئیدیم
خزر ساحلی نین ، محبتینی
سنه بوسه لر له وئره بیلئیدیم

□ □

خوش نغمه لر ایچون جوره سازیندان
بولبول شوراکلسین خوش آوازیندان
ایسته رم دَره سن ، سعادت گولو
حیات باغچاسیندان امل یازیندان

□ □

باھاردا گولدهر کی عطیرلی اولسون
رنگی الوان ، ئوزو چتیرلی اولسون
یاشادار شاعری خلق محبتی
اوگر کک هر زمان خاطرلی اولسون

□ □

جان قوربان وطنه ، جان قوربان ائله
اونون شوقیله من گلیرم دیله

وطن گولزارینا چیخان ، آبولبول !
منیم عشقیمی ئوت بیر قیزیل گوله

□ □

دئمیرم منه سیز بیر باغ گوندهرین
بیرجه یاشیل بوداق ، یارپاق گوندهرین
تبریزدن بویانا گلن تاپلسا
منه بیرجه آوج تورپاق گوندهرین

□ □

قوربانلار کسهرم ، باکی به گلسن
نانه تک اسهرم ، باکی به گلسن
جارچکیب عالمه خبر وئهرم
بونا تله سهرم ، باکی به گلسن

□ □

دیلینه خور باخان ، بیر دَر بدر دیر
نیتی معناسیز ، فکری هدر دیر
آذری دیلینده یازدیغین ایچون
سنه محبتیم ، دریا قَدر دیر

□ □

دئمه کی شاعرین مطلبی یوخدیر
بو سؤزو آچماغین سببی یوخدیر
تبریزین نه ایچون آگاه ایلهین -
ئوز آنادیلینده مکتبی یوخدیر؟

□ □

یاغی بیلمه بیر می ئوز دیاریم وار
ئوز دیلیم ، ئوز حکوم ، اختیاریم وار

دیللرین ازبری ، دنیا وقاری
تظامیم - فضولوم - شهریاریم وار

□ □

سازدا دهرین فیکیر ، معنا یاراداق
گؤنولده صاف امل سودا یاراداق
سیزای یشر اوزونون صاف انسانلاری
قان - قارادان اوزاق ، دنیا یاراداق

□ □

شهریار چال یثنه سؤزون تارینی
اثللر اوزون زامان دادسین بارینی
بختیار دئیرلر او شاعره کی -

یازیر وطنی نین آرزولارینی

□ □

صنعتی آنلایان بیلیر من کیمیم
صدقلی سازداکی اینجه بیر سیمم
خزَر ساحلینده گلدیم دنیا یا
شهریار قارداشی ممد راحیمم

□ □

معنوی بال - شکر - نابات ایستهرم
محبت آدینا سوقات ایستهرم
من انسانلار ایچون ، محنتدن اوزاق
نووراغی پوزولماز حیات ایستهرم

□ □

شهریار ! بیرده قوی سنه جان دئیم
اثل ایچون یانمیسان ، یثنه ، یان دئیم
احتشاملادایان ، خلقه آرخا اول
من سنه ایکینجی ساوالان دئیم

شهریارین جوانی

ایگیت لریوردی قفقازیم ، سَنه مندن سَلام اولسون
سنین عشقوندن ایراندا ، هنوز صبری تالان واردیر
آنام تبریز مَنه گهوارهده سویلردی : باوروم بیل !
سنین قالمیش اوتایدا ، خاللی - تئللی بیرخالان واردیر
بو دنیاده اوغول ، عشق اهلینه ، کفر اهلی دوشمان دیر
بیر آلاسه جان وئرسه ، مینده بیزدن جان آلان واردیر
اونی بیزدن آیردی روزگارین سازِ ناسازی
اونونچون سیزلارام ، هریرده گورسم ساز چالان واردیر
آراز دوشمان آئنده بیر قلیج تک اورتانی کسدی
اونون ائولادی وارسابیل سنی یاده سالان واردیر

□ □

منی باشدان چیخارماق چین ، یارامازلاردا سویلردی :
سؤزه چوخ اعتبار ائتمه کی دوز واردیر ، بالان واردیر
بوی آتدیم ، آختاریب تاپدیم ، نه حاصل گئتمگه گوردوم
آرامیزدا یولی باغلی ، قارانلیق بیر دالان واردیر
بیزی کفر اهلی ایسترسه ، یوکون چاتماق ایچون ایستهر
بیزه بونلاردان آرتیق قالسا ، بیریر تیخ پالان واردیر
اوگون کی راحیمین مکتوبی گلدی چاتدی ، باخدیم کی
آنم قانیله قلبی چیرپینانلاردان قالان واردیر
داها حیدربابانین نعره سین قایتار ما دان گوردوم
اوتایدا سینهلرده سانکی مین لر ساوالان واردیر
أورک قانیله منده یازدیم آی نازلی آنام قفقاز
سنینده « شهریار » بن تک بو تایدایا بیر بالان واردیر

اوتایدان گلنه

۳۵ ایل غربت ولایتده باش آپاران « دکتر غلامحسین بیگدلی » ئوز
دوغما دیارینا قئیدیب ، شهریارلا گوروش ائله دی ، او ، شهریارلا گوروش
ائندنه ، ئوز دیدارین بئله شرح ائدیر :
« ... شمالی آذربایجانلیلارین استاد اولان حدودسین ارادت ، اخلاص ،
اشتیاقلارینی چاتدیردیم سلاملارینی یئتیردیم . استاد اونلاردان قدردانلیق
ائدیب ، ئوزونون مشهور ودهرین معنالی (بیزلر کی لاپ قان بیر - دیل بیر
قارداشیق) مصراعینی اوخویوب ، آرازین اوتایندا کیلارین دیدار و زیارتینه
اولان حدودسین اشتیاقیندان دانیشدی . بو اوجو - بوجاغی گورونمه یین
آیریلیقدان و ئوز درین کدر و المینی بیلدیردی . »
شهریار بیگدلی نین دیداریندان خوشحال اولوب « اوتایدان گلنه »
عنوانلی شعرین اوتاسا حصر ائدیر . شاعرین احساسین و خوشحالیغین بو شعرده
دوشونمک اولار :

او تایدان گلنه

وطندن آبری دوشن ائولادیم! قاییت وطنه!
قاییت کی، گۆز یولا نیکمیش آنان قاییتدی سَنه
آنان سنی ایتیریب، آختاریب، یئنه تاپدی
دئیر: «بالاساییق اول تاپدیغین ایتیرمه یئنه»
جواهری ایتنه نین دردینی، کیمه دئیسه سن؟
یئنه تاپلسا، دئین بس، جواهری ایتنه
خزاندا او قاریئل بلبله دئدی: «قوی گئت!»
گل ایله قالدی گۆروش، ئولمه سکک گۆی اوت بیتنه
گۆی اوت بیتیب، گل آچیب، یاز گلیب، او خور قازالاق
قیسی چیمخاردیب اوشاقلار، قاجیر لاجای - چمنه
سنین تانیشلاریوین چوخلاری قاباقدان گئدیب
دالی قالان ائله بیر تکجه منحصردی منه
گل اکمه دن قوجا باغبان! بو کولسه بئل، نه غمون؟
دالینجا رحمت اوخوملار، بو گللری اکنه .
منیمده قدریمی بیل، گول باشین تیکان ساخلار
جانیندا، تادیری سن احتیاجی وار بدنه
آدین نه قویسا قویوب، شیطان اصل دیر بو گئده
«سادیسمی» وار، نه سنه رحمی وار اونون، نه منه*
آجنه تک تمیز، انسانلاری کسیم، بیچدی
بیزیم جزیره میزی، قویدی خالی از سکنه
او آلههین دانیب، ئوز نفسینه ترحمی یوخ
دئسنده بونه دی او غلوم؟ دئیهر: «عمی سنه نه!»
اوتاییلی سیز، سیز اولان یئرده «شهریار» غزلی
اوخونسادا، ائله بیل مشگک یوللوسان ختنه

* بوسمبولیکک شعرده کئچن رژیمن ماهیتین طنز فورماسیندا ترسیم ائدیر.

کرج خاطره سی

شهریار، ائوده اوتوروب ئوز عالمینده انفس و آفاقی شیر ائدیر.
استاد بو اعتکافی گزیب - دولانماقدان یاخشی بیلیر، اونا گۆره ئوز دوغما
دیاریندان، دیگر شهرلره مسافرتی خوشلاماییر. آما نئچه ایل بوندان اول
ئوز فناهیلی، علی آقا آدیندا شخصی «کرج» ده قوناق اولور. علی آقائین
کرجده اولان ائوی کی داغین بئورونه دایانیب و شاعرانه منظره یارادیب
شهریارین اوره گینه یاتیر، اونا گۆره بئله بیر اثر یارادیر.
او، بو ائوین پنجره سیندن اولو داغلارا باخارکن «حیدر بابا» داغین
خاطر لاییر، واوندا کئچیرتدیگی گنج چاغلارین خیالینا سالیر. بو منظره دن
جوانلیق اوندان تازادان پؤهره وئیر، چونکی بوداغدان حیدر بابانین ایین آلیر.
برابره یازیلان شعر، بو قوناخلیقین و بو ائوین تأثیرینده یازیلیب،
ای کاش شهریار همیشه مسافرت ائدیدی و بئله شاه اثرلر بو مسافرت لیرین
اثرینده یارادیدی:

کَرَجِ خَاطِرِ هَسِي

سن (علی) یاخشی بوداغدا اوتوراق ایله میسن
 شَهْرِي ، دنیانی ، علی تکک سه طلاق ایله میسن
 آورده گینده اکیلیب یاخشی توکل توخومی
 یاخشی بیتدیکجهده سن یاخشی آلاق ایله میسن
 آل - قولون وار ، کی تکک اللی ، بوداغین بؤیرونده
 بوسیاق بیر آوادانلیق آل - آباق ایله میسن
 غیرتین داغ کیمی دی ، داغ - داغا البت دایانار
 سنده داغلار کیمی ، داغلاری دایاق ایله میسن
 آچیلیب بوردا اُفق ، داغ دی ، آغاشدی ، باغ دی
 داغا دیر سکلہ نیب ، او منطری باغ ایله میسن
 بیر غروروار بو فاغیر خَلقده بیر استغنا
 سانکی فرعون لرین قَصْرینی لاغ ایله میسن
 بو قالا - قاللی شَهْرِدن چکیلیسن قیراغا
 نازلی « مَعْصومَه » نی گؤزلردن ایراغ ایله میسن
 بو صفالی کومادان ، کندیمیزین ایثی سی گلیر
 منیده بو قوجا وقتیمیده داماغ ایله میسن
 کؤچدوروبسن ائله بیل تهرانا ، حیدر بابانی
 « ننه قیز » - « عمقیزی » نین سن اوزون آغ ایله میسن
 ننه قیز عمقیزی نین بوردا جمالی گؤرونور
 لالهدن قیزلارا یاندیقجا یاناق ایله میسن
 کئجه لر صُبْحه کیمی بوردا چیراقلار سؤنمیر
 آیی - اولدوزلاری یوزشانلی چیراغ ایله میسن
 ذوقدن بیلیمیر آدام ، بوردا یاتا ، اوردا یاتا ؟

آی - گونش لر اوتوراغیندا یاتاق ایله میسن
 بوردا بیر چشمهده تاپ قوی باخا حیدر بابایا
 بیلیمیرم هانسی گؤزی ، داشلی بولاغ ایله میسن ؟
 چوخلی کند ائولری باخسان قاراپالچیق دی ، سوواق
 بوردا سن کند ائوینی ، بیر آغ اوتاق ایله میسن
 « جمیلہ عمقیزی » نین ایگنه سی ساپلانندی ، دئدیم
 کندی ده تهرانا بیر تیقجا ، یاماق ایله میسن
 « سعید » ین عکسینی گوردوم ، نه گؤزل اوغلان دی ؟
 گوروم انشاءالله اونی ، بارلی بوداغ ایله میسن
 « میر ابوالفضل » منی بیرده گتیرنمز بورایا
 گوردیکی ، سن منی آرتیقجا قوناق ایله میسن
 « شہریار » سنده جوانلیق تازادان بؤهره وئیر
 بوخسا حیدر بابانی ، بوردا سوراغ ایله میسن

« سعید آقا فخریه » آذربایجانین صنعتکار وطنز دئیهن شخصیت لریندن ایلدی کی بیر مدت تهراندا اوتوراق ائله میشدی ، و هر ایل یای وقتی تبریزه گلیب هرشیدن اول استاد شهریارین گؤروشونه گئدردی و نئچه گون اونا قوناق اولاردی .

۱۳۴۸ ده یای فصلی چاتمیشدی ، استاد شهریار ، خانواده سیله سعید فخریه نین یولون گؤزله بیردی . ائل مثلینده دئمیشلر کی « سن سایدوغونوسای ، گؤر فاکک نه ساییر » ، سعید فخریه ئوز اوغلو ایله تهراندان تبریزه گلیرلاکن یولدا دیگر ماشین ایله تصادف ائدیر وئولور .

بوگونلر شهریارین طبعی تنبیل لشمیشدی و شعر یازا بیلمه بیردی و دئییردی : منیم شعر الهامیمی مندن آلیبار ، دأها شعر پریمی اونون حضورینه گلیمیر . استادین عیالی (رحمتلی عزیزه خانم) کوچه ده فخریه نین تصادف ائدیب ئولمه سین ائشیدیر ، و شهریارا جریانی تعریف ائلیر .

شهریار پریشان اولوب دوستونون ئولومونده قان یاش تؤکوب آله دان ایستیر کی شعر الهامین اونا قئیمرسین کی دوستلوق وظیفه سین شعر یازماغینان یئرینه گئیرسین .

شهریارین دعاسی مستجاب اولوب شعر یاغیش کیچی گؤیلن توکولور ، و استاد دئییردی : مداد - کاغاذی حاضر لاینجا نئچه بیت شعر گلیب کئچدی و خاطر دن چیخدی .

... و بوشعری هنرمند و مجلس گرم ائله ن سعید آقا فخریه نین ئولومونده یازیب .

فخریه ئولومی

سعیدین وای سسی گلدی ، اوجاق سؤندی ، چیراغ ئولدی
 بیزیم فخریه میز ئولسه ، چمنلر سولدی ، باغ ئولدی
 سعید اگلنجه لر قورموش ، بو شهره دیل - دماغ وئرمیش
 سعید ئولسه دئین اگلنجه کؤچدی ، دل - دماغ ئولدی
 سعیدین ختمینه گئتمک ، بو آسانلیقدا کی اولماز
 دیزیمده قوتیم قورتاردی ، ال یاتدی ، ایاق ئولدی
 او بیر اوغلانیدی ، یاس مجلسینده وارد اولسایدی
 گؤرردین طوی دوتولدی ، گوللر آچدی ، قاش - قاباغ ئولدی
 بیزی بیر عمر گولدوردی ، دؤنوب آخیرده آغلانیدی
 دئین گؤزلر سولانسین ، باغیمیز یانیدی ، بولاغ ئولدی
 گؤزوم قالمیشدی یوللاردا کی ، بیر گل سین اوزوم گولسون
 قارا بختیم کتاب آچجاق ، قره گؤرسندی ، آغ ئولدی
 سعیدین غصه سی یاددان چیخارتدی هر نه ماتم وار
 بو درد و داغ گلجک هر نه وارسا درد و داغ ئولدی
 بو ایل بیز انتظاردا یدوق کی تبریزه قوناخ گل سین
 خبر گلدی کی : قیزلارون قراگئیسین ، قوناغ ئولدی !
 هنرمند ئولمه میش بیر باخ هنر باغیندا طوفان دور
 آغا جلار سیندی ، یاپراخلار سارالدی ، قول - بوتاغ ئولدی
 نه تک تبریزین ، آذربایجانین فخری (فخریه)
 گئدیب ائلدن اوزاق دوشدی ، عزیزلردن ایراغ ئولدی
 گلن اولسایدی نهراندان ، گلردی سس - سوراغ اوندان
 داخلی بوندان سورا اووما ، کی سس یاتدی ، سوراغ ئولدی
 بیزی باش سیز قویوب گئدئون دئییرلر یار و یولداشلار :

نیہ بو بی وفا چہیخدی؟ نیہ بیزدن قاباغ ٹولدی؟
سنہ ٹولمک یاراشمیر، خلقی آغلاتما، دیریل قوی گل
گوراخ بیردن گنہ گولمک دیریلدی، آغلاماغ ٹولدی
من ٹولموشدوم نتیجہ ایلر بویی، سن ساغدین امما
اوزومده قالمیشام حیران، ٹولن دیر چلدی، ساغ ٹولدی
لطایف سویلہمک فنیندن ایندی بیر نبوغ ایتدی
محافل گرم قیلماخ صنعتیندن بیر اوجاغ ٹولدی
اوجور کسگین مہارت بیردہ دوغماز، بیردہ دوغرو لماز
قمہ - قدرہ قطلندی، قیلیج سیندی، پیچاق ٹولدی
طبیعت کؤچدی سنلہ « شہریار » بن داغلی طبعیندن
دومان قاوزاندی، جنگل ایتدی، دریا باتدی، داغ ٹولدی

غم باسدی قلیانیمی!

اوستاد شہریار اسلامی انقلاب ثمرہ چاتاندان صونرا، آیدین دیل و
آزاد طبع لہ اجتماعی - طنزی شعرلر یازیب کی بیر - بیریندن اوستون و
گؤزل دیر .
اساساً شہریارین ایستہر فارسجا، ایستہر تورکجه بوتون شعرلریندہ
ملاحت و طنز وار کی ٹوزگہ شاعرارہ ممکن دہ گیل و طنزلری اولدوقجادہرین
و احساسلی دیر .

روبرودا « غم باسدی قلیانیمی » شعرین اوخویورسوز، بو شعرلری
استاد ٹوزو بیر تلویویزیونی گؤروشده گؤرنلر ایچون اوخودو، و خلقدہ ائلہ
تأثیر باغیشلادی کی سحر اونو هامواز بردن اوخویور دیلار .
بوردا، نازلی یار - مریم - شہرزاد آدلاری گلیب کی « نازلی یار »
استادین ٹولن عیالی عزیزہ خانم و « مریم و شہرزاد » دا شاعرین بیر جوت
قیزلاری نین آدی دیر .

غم باسدى قلیانیمی

قیشین قره قشیدی ، آلیب منیم جانیمی
خورتدان دئییب قوجالیق ، کسب منیم یانیمی
بوسینگاردا زهلی تکک ، دوشوب منیم جانیمما
دوداق - دوداقه قویوب ، سورور منیم قانیمی
سازاق سازین قوراراق ، قولاخدی سانکی بورور
چکبیدی ایپلیگیمی ، قیربیدی قیطانیمی
یئنه قیشین قوشونی ، پاییز مارشین چالاراق
کردیده وارسا بیچهر ، لاله می ، ریحانیمی
« اوشودوم ، هاوشودوم ! » دئیر ، منیم دردیمی
کورسوتووین ایتیریب ، آختاریر درمانیمی
پاییز لامیش زه می یم ، وریان منه نه گرک
دؤنرگه دؤندرجه جکک ، دؤندیکجه وریانیمی
قوی چالخالسین بیزی بو ، زمانه نئهره کیمی
منیم سودوم چورویوب ، تورشاتسین غیرانیمی
دئیر دلیم ، قلمیم ، ایشدن سالان منیده
ایشدن سالیب ایتیریب پاکک آدیمی - سانیمی
حیدربابا یولی تکک ، یول باغلانیب اوزومه
آوچی فلکک آولاییب ، سورویله جئیرانیمی
نازلی یاریم گئده لی ، سؤنوب منیم چیراغیم
خانوار سادانه کاری ، ائوین کی یوخ خانیمی
« مریم » کؤچوب گئدین « شهرزاد » یم دا گئدیر
فلکک الیمدن آلیر ، درریمی - مرجانیمی
یئتم تکک اوز - گؤزومی نییت باسیب ، باساجاق

یامان قاریشدیراجاق ، سلقه می ، سهمانیمی
نه دیزوار کی سورونوم ، نه اوزوار کی قایدیم
نه یوکک قالیب ، نه یابی ، سویوبلا کروانیمی
ائلدن منی قوجالیق ، آزقین سالیب ، سالاجاق
ایتیردی تبریزی می ، اودوزدی تهرانیمی
بیزیم چایخانامیزدا ، تۆکنده چای قوناغا
دولدوردی زرداب ایله ، منیمده فنجانیمی
قلیانلا « شهریار » یم غمی قالدیر باقالیم
منده خورولدادیرام ، غم باسدى قلیانیمی

قاچاق نَبی

دور قفس قابوسین بیر آچاق نَبی قوشولاق قوشلارا، بیر اوچاق، نَبی

«قازامات» ایستی دی یاتا بیلیمسن آنالار بشیگیگین ساتابیلیمسن
ئوز آتا یوردونی، آتا بیلیمسن غیرتین قُرْبانى آی قوچاق نَبی

اون بئش ایل، گاوورین ظلمونه دؤزدون
هر نقشه چکدیسه، نقشه سین پوزدون
شیمدی کی، اوبادان - ائلدن ال اوزدون
غم یوکون چاتمیشام، دور کؤچاق نَبی

دؤرت بیر یانیمیزی، سالداتلار آلدی
قله لر اوجالدى، قارانلیق سالدی
زندانین ایشیق سیز، گونش سیز قالدی
همتین اوجا دیر، دام آلچاق، نَبی

بیر کسون قالمیوب، یار ویولداشدان
قالسادا فایشادیر، قالماز اویناشدان
گئجه لی آجمالی، بوداغ بو داشدان
زندانی قازمیشام، دور قاچاق، نَبی

دئدین بس، وطنده، سابق وطن دی؟
گؤردین کی دوستون یوخ، همیسی دشمن دی
وطندن قالان، بیر قوری کؤشن دی
اوندان دا، واز کئچاق، ال چکاخ نَبی

قاچاق نَبی

استاد شهریار، بو امیدینه وطنه گلدی، کی دوستلاریله بیر لیکده یاشاسین
و قالان مساجرالی عمرین اوز دوغما دیاریندا باشا آپارسین. لاکن روزگار
نامساعد اولدی، و دوستلار وفاسیز چیخدیلار، و بو ایشلر شاعرین ظریف و
ناآرام روحون سیخدی.

استاد شهریار چوخ مکافاتله بیر کیچیکک حیاط آلدی کی شاعرین قلبی
کیمی دار اییدی هله بو ائوی ئوزینه بیر پناهگاه بیلیم، خوشودی، آمما
فلکین جوروستمی باشا گلمه میشدی، همسایاسی ئوز عمارتین اوجالندی،
ائله گۆیه قالدیردی کی، شهریارین ائوینه بیردزه ده گون ایشیقی دوشموردی.
ایندی استاد شهریار ئوزون بیر قلعه ایچینده زندانی بیلیردی حتی
فارسجا بیر غزل یازمیشدی کی اوندا بئله اشاره اولموشدی:

متاب از روزن ای ماه شب افروزم، چه اصراری
که شمع کشته ام بینی، و زندان غم افزا را
مقابلده یازیلان شعرده کی قوشما صورتینده دی، بو مسئله نین تنأثیری
آلتیندا یازیلیم. شاعر «قاچاق نَبی» نى بهانه قرار وئریب اونون «قازاماتا»
گئتمه سیله، ئوز ائوینده زندانی اولماسین اولچور. همان شعر «قاچاق نَبی»
عنوانیندا دی کی اوخوریورسینز:

چؤللرده چکمیشدیم ، وطن ذلتین گزیمیش ئوزونده چکیم غربتین*
 قیریرام وطنین ایپین ، الفتین جگردن آیریلیمیر بیر پیچاق ، نبی
 وطندن دویموشام ، منی قیناما دور گئدک بو خَلقی آرتیق سیناما
 دور گوروم ! بو آغاج بنزیر آناما تئلیندن قوی قیریم بیر ساچاق ، نبی
 هارالی اولمالی ؟ بئله بیلمه دیک قانلارین لکھ سین سیله بیلمه دیک
 بیزده بیر بویانا گله بیلمه دیک آرازین سویوندان بیر ایچاق نبی

عزیزه

دوستلارین نقاضاسی، آشنالارین اصرارین شهریاردی وظیفه لی ائدیر کی،
 تبریزدن تهرانا گئستین و بیر مدته مرکزده قالسین .
 نقاضالار ، اصرارلار ئوز ایشین گورور ، استادین ظریف روحوندا
 تأثیر باغیشلا بیر ۱۳۵۵ ده تهرانا گئدیر ، بیر آپاراتمان داکی ، دکتر هیئت
 جنابلاری اونون ایچون اجاره ائله میشدی اوتوراق ائله بیر .
 شهریارین عیالی بو مسافرته ائله رغبت گؤستر میردی ، لکن دئییر لر
 « تورپاق آدمی چکر ، آپارار » چاره سیز استادین عیالی « عزیزه خانم »
 داشاعرله بیر لیکده اوردا یاشاییر .
 هله او قدر چکمیر کی عزیزه خانم سکنه ائلیز ، و بومرض ایله دنیادن
 گؤز یوموب استادین، وبالالاری نین گؤزون آغلار قویور . شهریارین تهراندان
 ایکی بویوک و آجی خاطره سی وار کی خاطر لایاندا درد و کدر بوتون وجودین
 چواقاییر . اولنجی سی : ئوز ایلک عشقین الدن وئرمگی . ایکنجی سی : عزیزه نین
 ئولمه سی کی استادین امید دامارلارین قیریب محو ائلیهن بیر ماجرا ایدی .
 « عزیزه » شعر ی ئوز عیالی نین ئولومی تأثیرینده یازیب کی حتماً
 حساس اور کلره تأثیر ائده جک ، و ایندی او شعر ی اوخویور سوز :

* بو پارچا بئله ده یازیلیمشدر :

کلمیشدیم وطنین ائدیم خلدتین اوزونده ده چکدیم غملی غربتین
 قیریرام اور کدن وطن الفتین جگره باغلیسا ، بیر پیچاق نبی

عزیزه

نه ظریف بیر گلین عزیزه سنی
منه لایق تاری یاراتمیشدی
بیر ظریف روحه ، بیر ظریف جسمی
ازدواج قدرتیله قاتمیشدی
عشقمین بلبللی ، سنی دوتמוש
هر نه دنیاده گل وار ، آتمیشدی
سانکی دوستاق ایکن من آزاددیم
اٹله عشقون منی یاها تمیشدی
سؤیدو گیم سانکی هم نفس اولالی
قفسیمدن منی چیخار تمیشدی
جنت اتمیش منیم جهنمی می
یانماسین ، یاخماسین آراتمیشدی
قاراگون قارقاسی قوناندا ، منیم
آغ گونوم وار سادا ، قاراتمیشدی
آدی باتمیش اجل گلنده بیزه
من آییم چخدی ، گونده باتمیشدی
سارالیب گون ، شافاخدا قان چناغین
قور خودان تیره ییب ، جالاتمیشدی
قارا بایقوش ، چالاندا ، آق قوشومی
زعفران تکک منی ساراتمیشدی
گور قضا ئوز یولون گئدن وقته
چاره نین یوللارین داراتمیشدی
نه قدر اوغدوم آچمادین گوزیوی

گوز سکوت ابدله یاتمیشدی
او آلا گوز اویانمادی ، کی منیم
بختیمی مین کره اویاتمیشدی
داها کیپر یکک لرون اولوب نشتر
یارامین کوزمه سین قاناتمیشدی
سن ، نه یاخشی ائشیتمه دون ، بالالار
آناوای ناله سین اوجاتمیشدی
سنی وئردیم « بهشت زهرايه »
منه مولا الین اوزاتمیشدی
أوره گی دوغرانان آنان مهلهدی
دنیا زهرین اونا یالاتمیشدی
سن باهار ائتدیگون چمنده ، خزان
هر نه گل - غنچه وار سوزاتمیشدی
نه یامان یترده کؤچدی کروانمیز ؟
نه یثیین یوکک - یاپیندا چاتمیشدی
قیرخاسن یثتمه دون ، جوان گمتدون
من گتدیدیم کی یثددیم آتمیشدی
قوجا وقتیمده بو قارا بختیم
منی قول تکک بلایه ساتمیشدی

۱۳۲۰ ده روس قوشونی شمالدان ، انگلیس - امریکا قوشونی جنوب طرفیندن دفاع سیز ایران مملکتینه حمله ائلهدی ، و بوحمله دن مملکتین شیرازه سی بیر - بیره د گدی . اوزمان استاد شهریار تهران دا تحصیل ائله بیردی ، احساسلی شعرلر یازماغی له ، حساس اورکلرده کؤک سالمیشدی .

دوزدیرکی بیر عده حسدلی فتنه کارچالیشیر دیلارکی آذربایجانین مقتدر شاعرین تحقیر ائله ییب اونو آلچاق نشان وئرسینلر ، لاکن شهریارین طبیعی نین قیدرتی و روانلیقی بو نقشه لری پیوزوردی و گوندن - گونه شهرتی هر یانا یاییلیردی .

رقیب لرکی هر یاندان چاره لری کسیمیشدی آخرده بوقرارا گلدی لرکی شاعرین شعر مجموعە سین او غورلا سینلار و بوايشده موقده اولدولار . شاعرین کی بیر عمر زحمتی هدره گئتمیشدی ، گئجه - گوندوز ناراحت ایلدی و بوشهری کی « ایمان مشتریسی » عنوانیندا دی بوزمینده یازیب دی :

ایمان مشتریسی

آمان آلاہ یئنه شیطان گلیب ایمان آپارا
قورویون ، قویما یون ایمانوزی شیطان آپارا
منیم ، انسانلیغمین گؤرنه حصاری یاوا دیر
کی گونوز غول بیابان گلور ، انسان آپارا
خرمنی ساققیزا وئردیک نه ایمان چرچی دی بو؟
هی گلیرکنده بیزه درد وئره ، درمان آپارا
چؤرکک آلمیش الینه ، آج نئجه طاقت گتیسین؟
ائله بیر یاز گئجه سی قیز گلیر ، اوغلان آپارا
قانلی دیر ناخداریلان «انگلیس» ال قاتدی بیزه
باخیسان «روس» دا آرزدان کئچیر ، ایران آپارا
آرادان بیرده بیزی بؤلسه لر اربابلاریمیز
قورخورام قویمیالار تبریزی ، تهران آپارا
قارا طوفان کی داخلی خلقله شوخلوق ائله مز
سئل گرکک ائل داغیدا ، ائویبغا ، ایوان آپارا
بوقارانلیق گئجه لرده قاپوموز پیس دوگولور
نه بیلیم ، بلکه اجل دیر ، دایانیب جان آپارا
آناما سویله یین اوغلون ییخیلیب سنگرده
(تئلرین باس یاراما ، قویما منی قان آپارا) *
سلفه لی اوغرو تاپیلیمیشا بو باشسیز یترده
« شهریار » داند اگرکک بیر دولی دیوان آپارا

* بو مصرع نوزگه شاعر دن دیر .

آلاله وعدهسی!

قوی بو انقلاب ، سئل کیمی آخسین ،
گۆی گورولداسین، ایلدیریم شاخسین .
مستضعفین قوی ، حقه چاتار کن ،
اسلام بایداقین ، داغلارا تاخسین .
مظلومون آهی ، قوی آلاوچکیب -
ظلمی ریشه دن ، یاندیریب - یاخسین .
آلاله سفرهسی ، آچیق اولارمی ؟ ،
بیرعهده یئسین ، بیرعهده باخسین! .

صابرین خوروزی

صبح خیالیله خوروزلانندی کن
منده (هوپوپ) تکک بیر آغیز بانلادیم
قالمادی سالم منده قول - قانساد
بانلاماغین من ده دادین آنلادیم

□ □ □

جوجه لریم کلمه دیلر باغریما
آغریمی آلدیم یانیمما ، یانلادیم
باخ نئجه حیوان ائله بیرلر منی ؟
من نئجه بو حیوانی ، انسانلادیم ؟

□ □ □

عاقل اولوب ، عقل منی دانلادی

عاشق اولوب منده اونی دانلادیم

□ □ □

«ال آتیب آلاله آته گین دوت» دئدی
گۆر نئجه مشکل لری آسانلادیم
تهرانلی ، دجال منه تبریزلهدی
منده گلیب ، تبریزی تهرانلادیم!
قاپ - قارا ظلمت گئجه نی سیزلاییب
صبحه قدر سورساتی سهمانلادیم .
خلقی اویاتدیم بو سینیق قلبله -

آلاله شیطانلاری ، شیطانلادیم

کفر ، مسلمانلاری کفرلهدی

من ده دئدیم : کفری مسلمانلادیم!

□ □ □

شکر اول ، من ایسته میشم ظلمدن -
بیر پارا ظالم لری پشمانلادیم
باخ! که خوروز تکک ، آچیلاندا سحر
منده آچیق سسله قوچاق بانلادیم

اصلى - كرم شعرينه بىر حاشيه

« كرم دئيه : من بىر سفيل صيادام »
 « هرمارالا تور آتارام ، مار گلى »
 « يار باغى نين بلبل لرى اوخيور »
 « بيزيم يوردا ، سئيره ده يوخ ، سار گلى »
 « اصلى - كرم داستانيندان »

ائوده بىر ايل آه چكهرم ، خبر يوخ ،
 ائودن چيخام ، من اويانا ، يار گلى .
 تاي - توشلاريم ، چؤله چيخا ، گون چيخار ،
 من چيخاندا ياغيش گئتسه ، قار گلى .
 يازيخ قوزوم ! آجليغادؤز ، داريخما ،
 بوگون - صاباح باهار گلهر ، بار گلى .

□ □ □

بيزه گلّه - گلّمه يه ، بىر كال ائيده ،
 قونشوموزا هيو گلهر ، نار گلى .
 خان ائوينه ، شئر گلّه ، قويروق بولار
 بيزيم ائوه كور ايت گلّه ، هار گلى .
 خلقه قوناخ گلى ، گؤزى سورمه لى ،
 بيزيم ائودن ، كور گئتمه ميش ، كار گلى .
 بختيمه آرواد ته چيخا بيلميرم ؟ ،
 بللى دىر كى سار ساغا ، سوسار گلى .
 بىر (اوچ اتكك) اندازادىر اگنيمه ،

(سالىسبورى) گن گلّمه سه ، دار گلى .
 دولتلى يه ياس دا گلّه اويانا يار .
 بيز كاسيما طوى گلّه ، آخسار گلى .
 غم يوكوندن ، كدخدانين حصه سى ،
 خردل اولى ، بيزيمكى خالوار گلى .
 كتده بيزى دؤيولله بىر هاوار يوخ ،
 بيز بىر گلّمه حق دانيشاق ، چار گلى .
 دارغاشايير تلار بيزه سر كار چيخار ،
 دارد بيمندن قورتولا ، سردار گلى .
 بوندان بئله ، ئوز گه گؤره م ، ئوز گهدن -
 منت چكير . غير تيمه عار گلى .
 ايشچى ، تويوق كسنده من باخانمام ،
 بيلمم نئجه آورد گيئندن وار گلى ؟
 غمدن منيم ، بىر عينك وار گؤزومده ،
 ايشيق - آيدىن گون ، گؤزومه تار گلى .
 عشقيم دوشوب يادىما ، گؤز لر داشار ،
 باهاردا سئل آتلانى - چايلار گلى .
 چوخ شاعرين طبعى دونار بوز كيمى ،
 « شهربار » ين شعرى ده ، قاينار گلى .

پروانه و شمع

برق اولمادی ، قیزیم گئجه یانديردي لاله‌نی
پروانه‌نین ، اودم ده باخیردیم اداسینه
گوردوم طواف کعبه‌ده یانديقجا یالواریر
سویلور: «دؤزوم نه قدر بو عشقین جفا سینه؟
یا بو حجاب شیشه‌نی قالدیر کی ساورولوم
یا سؤندوروب بو فتنه‌نی ، باتما عزا سینه»
باخدیم کی شمع سویله‌دی: «ای عشقه مدعی!
عاشق هاچان اولوب یئته ئوز مدعا سینه؟
بیر یارمه لقادی بیزی بیله یانديران
صبر ایله ، یانديران دا چاتار ئوز جزا سینه»
اما بو عشق آنشی عرش‌ی دی ، جاندا دیر
قوی یانديریب ئخودینی یئتیر سین خدا سینه

صنعتی مملکت!

کئچن گئجه ، بیر گوره گیم قاووشدی
اجل منه یاخینلا نیب یاووشدی
سونرا یئنه سالدی ، کئچدی ، ساووشدی
بوایت جانیم قوردی یئنه قاچیرتدی
قورددا آنجاق ، کوره گیمی بیر چیرتدی

هی اویدوم ، هی آییلدیم ، تا اویانديم
ایلان کیمی بیر قیوریلیب دایانديم
فکره گئدیب ، یئنه اودتوتدوم ، یانديم

بو سور سوموک ائوجیک کی قوردی ییخماز
کن کن دئیهر: «ایپ قیر یلماز ، جان چیخماز»
دشمن بیزه دیشلرینی قیجیردیر
کؤرپه کیمی بئلمیزی قاچیردیر
خمیر کیمی آیاخلا ییب ، آچیردیر
بله بویورت ، یاپیر بزی تندیره
اوتور آمما اینانمیرام سیندیره
دینی - ده بی آلیب بیزدن تونله‌دی
ده‌ده لری ، خروس کیمی دنله‌دی
اوشاقد اکی بیلمز وطن - دین ندی
اوشاقلاری حمال ائدیب ایشله‌دیر
چینی قابی سیندیروبن ، پیشله‌دیر
ملکی گرک ارباب وئره کندی یه
کندی یه ده ، شهرده ایش بتدی یه
کتده قاری - قوجا باشین بیتدی یه
کتده داها بیر هامپالیق سورهن یوخ
ایت لرده ده بیر چؤمبه لیب ، هورهن یوخ
ایندی گرک امریکادان ، دن گله
چؤرک گئمه ، فرانسادان (پن) گله
دن - دؤشوموز سوئد ، نروژدن گله
کلمه سه بیر گون ، آجمیزدان ئوله ک
قاییش - قاپیش بیر چؤره کی مین بؤله ک

منت قويور، ئولكه اولوب صنعتى
سكتهدى، سىلدى، سرطان سوقتى
أتلر اولموش، آت آتى، يا ايت آتى

دونموش آتىن ايگسى باشى چاتلادير
قارنيمزى قساوخ كيمى پاتلادير

هى بورس آچير، هى سمينار - سىندىكا
مونتازىندا آدىن قويوب فابريكا
دهمير - دومور مارك انگليس - امريكا

گۆز باخدىقجا، هى ماشين دير، هى گاراژ
آمما ديبده جيبىم دولو، قارنيم آژ

يالان دنيا !

« بو دنيا ، فانى دير ، فانى »
« بو دنيادا قالان هانى ؟ »
« داود اوغلو سلیمانى »
« تخت اوستوندن سالان دنيا »
« خسته قاسم »

سنىن بهره ن يثيه ن كيم دير ؟ ، كيمينكى سن ؟ ييه ن كيم دير ؟ ،
سنة دوغرى دثيه ن كيم دير ؟ ، (يالان دنيا ، يالان دنيا !) .

سنى فرزانة لر آتسدى ، قاپيب ، ديوانه لر توتدى ،
كىمى آلدى ، كيمى ساتدى ، ساتان دنيا ، آلان دنيا .

آتى ازل داغا سالدیق ، يورولدوقجا ، دالى قالدیق ،
آتى ساتدیق ، اولاغ آلدیق ، بهر اولدی ، پالان دنيا .

□ □ □

چاتیب ، سندن كوچن كىچدى ، اجل جامين ، ايجه ن كىچدى ،
اولان اولدی ، كىچن كىچدى ، نه ايستيردين اولان دنيا .

□ □ □

بوغولايدين ، دوغان يثرده ، دوغوب خلقى بوغان يثرده ،
اوغول نعيمين اوغان يثرده ، آنا زولفون يولان دنيا .

□ □ □

قازانيب ، هى تالانيب سان ، قالانيب هى جالانيب سان ،
ازلدن چالخالانيب سان ، يثنه ده چالخالان دنيا !

□ □ □

ننه قارنى ، ايلكك بئشىگون ، قبرستانلىق ، سون دئشىگون ،
نه ايچه رين ، نه ائشىگون ، قارانلىق بير دالان دنيا .

□ □ □

سنى بايقوشلار آلقشلار ، دهلى ، ويرانه نى خوشلار ،
دولان عقله ، سنى بوشلار ، ايچى بوشلا ، دولان دنيا .

□ □ □

سنة قارونلار آلاندى ، قيزيلسدان تللى قاللاندى ،
باتيب ظلماته قويلاندى ، اولوب تللى قالان دنيا .

□ □ □

اوجاق ايكن سؤنونموشسن ، چاناق ايكن چؤنونموشسن ،
نه پيس قارى ننه ايمش سن ، ناغيل ! يالان ! پالان دنيا .

□ □ □

بیری آینا ، بیری پاس دیر ، بیری آیدین ، بیری کاس دیر ،
گئجه طوی دیر، سحر یاس دیر ، گول آچدیقدا ، سولان دنیا .

□ □ □

ایگیت لرین باشین یثین ، قوجالار بوز باشین یثین ،
قبر لرین داشین یثین ، ئوزو یثنه قالان دنیا !

□ □ □

نه قاندین ، کیم گول اکن دیر؟ ، کیم قیلیج تک قان تۆکن دیر؟ ،
تیمور هله کوره کن دیر ، چنگیز جانین ، آلان دنیا .

□ □ □

یامان قورقو ! بیغیلایدین ! ، طوفانلار دا بوغولایدین !
نولیدی بیر داغیلایدین ، بیزی درده سالان دنیا .

غمه آتیش - باریش

غمه دئدیم : هاچانا تک بیزی بئزیکدیره جاقسان
دئدی : سییربودی گلدیم ! دئدیم کی : س ... جاقسان
دئدی : پالان کیمی تیکدیرمیشم قالین سنه بیر چول
دئدیم کی : ائششکک ئوزونسن ، تیکیلسه سؤ کدوره جاقسان
دئدی : دو بردیوه ده قوشموشام « هولا » خبرین یوق
دئدیم : هولانی قوشاندان سورا ، نه اکدیره جاقسان ؟
دئدی کی : « چور » تاپشیردیم گلکه ، دئدیم : نئجه مثقال ؟
دئدی : نئجه نئجه مثقال ؟ قاپاندا چکدیره جاقسان !
دهوه کلیب چوری چاتمیش ، قاپوندا ایستیری چؤ کسون
دئدیم کی : اول دهوهنی ، ئوز قاپوندا چؤ کدوره جاقسان

□ □ □

دئدی : قانین تۆ کهرم ، هر کیم اولدی حزب عدالت
دئدیم کی : حزب ضلالت قانین دا ، تۆ کدوره جاقسان
دئدی : سماوره ده نفت میز تو کندی ، دا سنده -
گاز اوسته « کیتیری » ده چای دمله ییب ، بیر یکدیره جاقسان
دئدیم : قاییش یاخاماتیگمه ، آل قوتار بو جانی گئت !
دئدی : هله نئچه بایرام دونون دا تیکدیره جاقسان
آبی ماهوتلاری ، بزاز کسنده ، درزی بیچنده -
گوز لجه تیکدیروب آغ بوخجالاردا بو کدوره جاقسان
داریخما ! گل باریشاق ! قیشلارین چیخیب - چیخاریندا
(میشو) دا کهلیگی قاردا قاووب هنیکدیره جاقسان
هله قوجالمامیسان ، قوی سنه عروس گلکه ، داماد .
فریح لری هله کهلیکک سیاغی سکیدیره جاقسان

بالالی باش

یار گونومی گۆی اسگی به دوتدی کی دور ، منی بوشا
جوتچی گؤروبسن او کوزه ، او کوز قویوب بیزرو قوشا ؟
سن اللینی کئچیب یاشون ، من بیر اوتوز یاشیندا قیز
سویله گؤروم اوتوز یاشین ، نه نسبتی اللی یاشا ؟
سن یثره قویدون باشووی ، من باشیما نه داش سالیم
بلکه من آرتیق یاشادیم ، نیلمه لی ؟ دئدیم : یاشا !
بیرده بلالی باش نچون یانینا سوپور گه باغلا سین ؟
بؤرکی باشا قویان گرک ، بؤر کونه ده بیر یاراشا
بیرده کبین کسيلمه میش ، سن منه بیر سؤز دئمه دین
یوخسا جهاز یمدا گرک ، گلیدی بیر حوققا - ماشا

□ □ □

دئدیم : قضا گلیب ، تاپپ ، بیرایش ایدی اولوب کئچیب
 قوربانام اول آلا گۆزه ، حیرانام اول قلم قاشا
 منکه ئوزومده بیر گوناه گۆرمه بیرم ، چاره ندیر ؟
 پیس بشرین قایداسیدیر ، یاخشینی تاپسا دولاشا
 دوستلا مروت ائتمه لی ، دوشمنیله کئچینمه لی
 قایدا بودیر ، حییف ده گیل بشر یولون آزیب ، چاشا ؟
 منده سنین دای اوغلووام ، سنده منیم بیبیم قیزی
 گۆیول باخیر ساگونشه ، گۆزده گرک دیر قاماشا
 ایندی بیزیم مارال کیمی ، اوچ بالامیز واردی ، گرک
 آتا - آنا ساواشسادا ، بونلارا خاطر باریشا
 هر کیشی به عیالی ده ، ئوز جانی تکک هؤرو کله نیب
 هدیه ده اولماز ایله سین ، آروادی قارداش - قارداشا
 بو دنیا بیر یول کیمی دیر ، بیز آخرت مسافری
 کجاوه ده هاماش گرک ، ئوز هاماشیلن یاناشا
 آخرتی اولانلارین ، دنیاسی غم سیز اولمیوب
 سئل دی گلهر آخار کئچهر ، آما گرک آشیب - داشا
 مثل دی : « یئر کی برک اولور ، او کوز ، او کوزدن اینجینور »
 هی داریلیر ایپین قیرا ، یولداشیلان بیر ساواشا
 بیزیمده روزگاریمیز یامان دی ، بیزده عیب یوق
 بلکه وظیفه دیر بشر قونشولار یلن قونوشا
 حق حیات یوق داها بیزلره ، چوخ بؤیوک باشی
 زندانمیزدا حقیمیز ، بیر باجا تاپساق ، تاماشا

□ □ □

آما اونون شماتتی ، آلاها خوش گلمیوبن -

گئتدی ، منیم حیاتیمی ووردی داشا ، چیخدی باشا ! .

سازلی شاعریمیز «صافی*» روحونا تقدیم

سز یلدار سینهمین سازی (درآمد) ایله رم (شوری)
 (چوبانیم) سنده (سلمک) له سز یلدات تار - طنهوری
 (حسینی) کاکلین (عذاری) گتدی ، نظمی اولموش نثر
 چاغیر (شهناز) ینی ، منظوم ائده ک بو شعر منشوری
 (شکسته) قدی (آذربایجان) - (دلکش) له قیلسون (راست)
 (عراقی) - (راک) دن آندیر فروزدا ، باغلا (ماهوری)
 چال اول (چارگاه) ده (زابل) ، (مخالص) وارسا (مغلوب) ائت
 (حصار) ایچره داریخدیم ، قوی دارا چکسینله (منصوری)
 سازوندا ، سیملرین اول تار زلفون تکک اولوب ناجور
 داراخ ، مضرابه جور ائت ، بلکه جور ائتمین بو ناجوری
 سز یلدات (دشتی) و (سارنگ) - (ترک) - افشارینی نی ده
 (بیات کردی) چال ، سون (اصفهان) کوک ایله سنتوری
 (رهاب) ایله (نوا) دن پنجه قوی (راس پنجگاه) اوسته
 (مرکب خوان) ائدیر محشر ، قوی اسرافیل چالا سوری
 (قاراباغیم) چیخیب الدن (سه گاهیم) قوی (یتیم) اولسون
 ایگیت لر یوردوسا بیر گون گورولدار طبل - شیپوری
 (همايون) دستگاه اولسان سازیندا «شهریار» یاد ائت
 کی ملت شاعری صافی بیزه یازمیش بو دستوری

* استاد شهریار بو شعری آذربایجانین گورکملی شاعری وموسیقی

استادی کریم آقا صافی به نظیره یازیبیلار .

ایمانیله گئندی *

یغدی خیروبرکت سفره سین ، احسانله گئندی
 امن - امانلیقدایو کون باغلادی ، ایمانله گئندی
 بیگ - خان اولمازسا دئیه دیک او لاجاق کندیمیز آباد
 او خراب کتده ، ولاکن ائله بیگ - خانله گئندی
 (سیلو) دایر اولالی، هر نه دگیرمان ییغیشیلدی
 آما خالص - تمیز اولاردا ، دگیرمانله گئندی
 مستبد سلطانی سالدوق ، کی اولا خلقمیز آزاد
 سونرا باخدیق کی آزادلیقدای ، او سلطانه گئندی
 بیر (بلی قربان!) اولوب ایندی بیزه مین بلی قربان
 آما (خلعت وئرن) او بیر بلی قربانله گئندی
 دوز مسلمانله دئیر دیک : قولاغی تو گلودی بدبخت
 ایندی باخ ، گور کی او دوز لو کده ، مسلمانله گئندی
 وئرمه (صابر) دئدی ، او دولما - فسنجانی آخوندا
 آغزیمیزدان داد ، اول دولما - فسجانله گئندی
 دئدی انسانیمیز آزدیر ، هامی انسان گرک اولسون
 آما انسانلیمیزدا ، او آز انسانله گئندی
 بو قدر (دفتر) و (اسناد) له ، بیر حقه چاتان یوخ
 حق وئرنلر (بیٹیگی) میرزا قلمدانله گئندی
 بیزده بیردین قالا بیلیمیشدی مرآت ، بیرده بو ایران
 دین گئندنه دئدی : « تک گئتمهرم ! » ایرانله گئندی

* بو شعر طاغوت دؤرینده تهراندا دئیلیمیشدیر .

یورقانی اوغری قاپاندا ، دئدی ملا نصرالدین :

نیله سین چیلپاغیدی ، اوغری دا یورقانله گئندی
 ایسته دیک قانلا یوواق ئولکه میزین لکه سین ، آما
 ئولکه میز خالص ئوزی لکه اولوب قانله گئندی
 هاوا انسانی بو غور باش - باشا « گاز کرینیک » اولموش
 یئلده اسمیر ، ائله بیر ، یئلده سلیمانله گئندی
 سو ، کرج دن « کلور » ایله گلی بو پاسلی دمیرده
 گوره سن « شاه سویی » تک چشمه نه عنوانله گئندی؟
 ترکی اولموش قدغن ، دیوانیمزداندا خبر یوخ
 « شهریارین » دلیده وای دئی ، دیوانله گئندی
 * بو شعر طاغوت عصرینده یازیلیمیشدیر .

شوخلوق

خوش دیر منه کرج ده « بنکداریان » باغی ،
 بو محترم کیشی ، باغین ائتمیش جنان باغی .
 من بو باغی گورنده ، گوزومدن دوشورارم ،
 مخصوصاً ئوز ائویم کی اولورلاپ « تومان باغی » .

گۆزومون ياشلاری*

يار هر يثره مندن گئندی
دايان ، گلیم یولا سالیم

اجل گلجک ، اوندان گئندی
خوش گونومه سندن گئندی

خزان گلدی گول آپاردی
یانمیشدیم من، کول اولموشدوم

اوره گیمین همدی ایسین
ئوزون یارا اولمامیشکن

اثلیم گئندی ، ئولوم قالدی
اوچوردی بولبولوم باغدا

اوزوگوم قاشسيز قالدی
آی آمان « اقبال » گئندی

چمنیم قوش سیز قالدی
شهریار باش سیز قالدی

(ناوار)ین کیسین توتدوق
ناواردا طوی توتمامیش

یوکومی چاتیم منده
« اقبال » تکک آتام ئولوب

گول بوتاغی دولمیایدی
یا بن آدم ئولمیهیدی

دولوردی دا سولمیایدی
یا تکیندن اونمیایدی

سنله گئندی خوش حیاتیم
سانکی آغزیمدا، داد ئولدی

اوزدوم ال بیر نازلی یاردان
ایله بیر پارلاق جواهر

ایله سس ایله مناجات
ایله توفیق له دوران

ایله تسخیر سماوات
بیرده هیهات ، بیرده هیهات!

بیرگون اوزلی گول عذاردان
بیرده دوغماز روزگاردان

بیرده هیهات ، بیرده هیهات!

بیرده هیهات ، بیرده هیهات!

یالقیز غریب!

عزیزیم! دویمادیم سندن ،
نه تئز مندن دیوبوب گئتدین ؟ .
اجل گلجک ، بو غربنده ،
منی قالقیز قویوب گئتدین ! .

* بوقوشمالارکی اولدوزلاریلان مشخص اولوب هر بؤلومی بیروزنده
دیرکی استاد شهریار آذربایجانین افتخاری و موسیقی عالمی نین گؤرکملی
خادمی « ابوالحسن خان اقبال آذر » بن ئولومی مناسبتیله سویله میشدیلر .

بعضی لغتوں کو کتابدان

صحیفہ	لغت	معنی
۳	باشلانیش	(باشلانیش) مقدمہ - اولدہ گلن سؤز.
«	لسان	دیل (عربی کلمہ سیدیر).
«	گؤستمک	(گؤستمک) نشان وئرمک .
«	اوستون	عالی .
«	زنگین	دولتلی - غنی .
«	اولو	بؤیوک - اوجا .
«	یایلماق	نشر اولماق - داغیلماق .
۴	داملا	دامجی - قطرہ .
«	شان نزول	بیر ماجرانین نہ اولدوسون تعریف ائتمک - وجودہ گلن حادثہنین تاپیلما سین شرح ائتمک .
«	گر کلی	لازیملی - یاراشیقلی - اولمالی .
«	واقف	آگاہ - بیلہن .
۵	مفہوم	آنلایش .
«	ایضاح	توضیح ائتمک - شرح وئرمک .
«	مراق	(مراق) توجہ - خوشحال - شوق - جلب ائتمک .
«	ساتیرا	طنز - ریشخند .
۷	حاجات	ایستی ، سویوق اسلحہ - ائواسبابی .
«	زوپاتا	دہ گنک - زیرپی ، باشی یومروال آغاجی .

صحیفہ	لغت	معنی
۷	بارات	لاشہ - برگہ - لاغ سؤز . (برات قدیم زمان تاجیرلر «چکک» یشرینہ ایشلہ دیردیلر) «باراتا سالماق - باراقویماق - قلبہ بارات اولماق» . شوروی دہ پول واحدی (ایراندا اوج قیران اون شاہی بہ دئییرلر) . قوماردا اودوزان ، اوداندان دستخوش آلان پول - باج آلماق .
«	مانات	بیر ایشی یشرینہ یشیرمک (آذربایجان اویونلاریندان دیر کی مازی ، جولایا دوشندہ اویون ختم اولور نچہ کی شطرنجده شاہ مات اولاندا اویون قورتاریر) .
«	شتل	(قوراضا) کوهنہ فلزلرین خیر - میرداسی .
«	مازی ماتاسالماق	آذربایجانین اویونلاریندان .
«	قوراتا	طوی رسملریندن بیرسی . (دامادا بیگک دئییلیر) .
۸	قوندوم - کؤچدوم	گلینین یانیندا گئدن عورت .
«	بیگک دورماق	کؤمک ائتمک (بعضاً پیس معنادادا ایشلہنیر) .
«	یشنگہ	طور سینا - جبل موسی - بیر عظمتلی
«	ال یشیرمک	داغ کی حضرت موسی اورادا
۱۰	طور	

صحیفه	لغت	معنی
۱۰	آرسین	مناجات ائدردی .
«	دۆشله مکک	اوزون شیش - تندیر شیشی . یشمکک (دؤش : غذا . دهن ، دؤش کیمی) اوشاغین ممه یئمه سینده دئیلیر .
«	خوزه ئین	ارباب (روسی کلمه دیر) .
۱۱	نظامی	آذربایجانین افتخار یارادان شاعری گنجه لی نظامی .
«	جُلگه	یایلا - اووالیق .
«	مزرعه	اکین یثری - زهمی - تارلا .
۱۵	سئوینج	شادلیق .
«	دیله مکک	ایسته مکک - آرزو ائتمکک (دیلنچی ده بو ریشه دن دیر) .
«	عزم	قصد - اراده .
«	توکمنز	قورتولماز - تامام اولماز .
«	سَمالر	گؤی لر (عربی کلمه سیدیر) .
۱۶	یوکسک	اوجا .
«	معبد	عبادت یثری (مچید - کلیسا کیمی) .
«	مَقصد	قصد اولون مکان - نظره آلینان یئر .
«	اینجه	ظریف - نازیکک .
۱۷	امیرخان	خشگنابلی خان بیر شخصیت کی شاعر حسرتین آتاسی دیر .

صحیفه	لغت	معنی
۲۰	آرشین مال آلان مَشدی عباد	ایکی گؤزل نمایشنامه دیر کی عؤزیر حاجی بیگک اوف یازیب ، مدت لر تئاتر و سینما لاردا نمایش وئرلیب و دنیا شهرتی قازانمیشدیر . عؤزیر حاجی بیگک اوف ۱۸۸۵ ده آقچا بدیع کندینده آنان اولموشدیر .
«	چاشماق	آزماق - یولدان چیخماق - سهو ائتمکک .
«	باش یه هره قویماق	ئولمکدن مراد دیر ، بیر اووچی یا بیر ووروشان اوزمان باشین یه هره قویار کی اختیاری اولماسین .
۲۱	آنیش - یوققوش رستم	آلچاق - اوجا (فراز و نشیب) . شاهنامه قهرمانلاریندان - بوردا سُلیمان رستم دن عبارت دیر . بو شاعر ۱۹۰۶ ده میرچی بیر عایله ده آنادان اولدو ، هله لیکک یاشاییر .
«	ایشگی	(ایچگی) ایچمه لی بیر مایع بورادا شراب منظور اولوب .
۲۳	جوینده یابنده	(فارسی کلمه دیر) آختاران تاپار (بو سؤز بیزیم ائل مثلرینده شایع دیر) .
۲۵	حصار	حاصار - اوجا دیوار - قالا (موسیقی مقاملاریندان بیر) .
«	ماوی	(مائی) سورنگی - آبی رنگک .

صحیفہ	لغت	معنی
۲۵	احتشام	جلال .
«	طمطراق	ٹوزون گؤستر مک - جلال .
۲۶	موشار	(منشار) بؤیوک ارہ کی ہر باشیندان بیر نفر دو توب آغاجی کسہر (ایکی باشلی ارہ) .
۲۷	سارسیلماق	افسردہ اولماق - طاقتدن دوشمک .
۲۸	چاخناشماق	بیر - بیرہ دگمک .
«	شیمشک	ایلدیریم .
«	داریلماق	تنگک اولماق (حوصلہ داریلدی کیمی) .
«	اسارت	اسیرلیک - بندہ لیک .
۳۰	کرہ	دفعہ (عربیہ جمعہ کرات گلیر) .
۳۱	اینجی	(اینجو) باہالی مینجیق - مرواری .
۳۲	دہ نیز	دریا .
«	کو کرہ مک	تلاطم ائتمک .
«	قوراخلیق	(خشگسالی) یاغیش یاغمیان ایلر .
۳۴	سہند	آذربایجاندا داغ آدی دیر . بوردا ادبیات شناس و احساسلی شاعر «بولود قرہ چورلو» دان عبارت دیر . او ۱۳۰۱ دە مراغادا آنادان اولوب ۱۳۵۸ دە تهر اندا سکنہ ایله تولدو . (قو) گوزہل آداما دئیلییر - قازین گوزہ لی .
«	صونا	

صحیفہ	لغت	معنی
۳۴	قلمقاش	کھلیگین گؤیچگی .
«	فرہ	کیچیک کھلیک - قوشون بالاسی .
«	مندہ	سفرہ ، سوقت باغلیسی .
«	نوروز گولی	فروردین آییندا آچان گول . بو گول آرانلاردا تند سوسنی رنگینده ، کوهستانی یئرلرده آبی رنگینده اولور و گؤزل عطیری وار .
«	آداش	(آداش) ایکی آدین بیر اولماسی .
۳۵	قاووتماش	چوبانلارین غذاسی، سوددن عملہ گلن بیر خؤرہ کک کی قاتیقدان دورو اولار ولدتلی خؤر کدیر .
۳۶	افندی	آقا (تور کیہ دیلینده) .
«	مشاق	مشق و ثرن .
«	مصداق	صادیق اولان
«	مشاق	علاقہ گؤسترن - شوقہ گلن .
«	شیغماق	پارچالاماق مقصدیلہ حملہ ائتمک .
۳۷	سینہ گرمک	سینہ قاباغا و ثرمک - غرور ائتمک .
«	آراشماق	(آراماق - گزمک) بیر - بیرین آختارماق .
«	ساریشماق	بیر - بیرینہ دولاشماق .
«	الف لیل	مین گئجه (بیر کتابین آدی دیر کی طسوجلی عبداللطیف عربی دن فارسجایا چئویریپ - بو کتابین

صحیفه	لغت	معنی
۳۸	حلله کروانی	حکایه لری ملک - انس جن - روح وبئله سوزلره حصر اولونوب شیرین بیر کتاب دیر . خارا - ایپک کروانی . شاعر بوردا فرخی سیستانی نین بو شعرینه توجه ائدیب : باکاروان حلله برفتم به سیستان باحلله تنیده ز دل ، بافته ز جان شلاله
۳۹	آبشار	
«	رافائل	(سانتی) ایتالیا نین شهرتلی رسامی کی رُسانس عهدینده ظهور ائدی صهبا : شراب - طهور : پاک اولموش (اشاره دیر قور آندا کی شراباً طهورا آیه سینه) .
«	هاروت ماروت	آلاهین غضبینه دچار اولان ایکی ملک کی باشلاریندان ترسینه آسیلیب لار .
«	مانی	تور کیهده بایاتیلارمانی دئییلر . ساسانی دورینده ، بیر رسام کی ارژنک کتابین گتیریب نوزون پیغمبر سانیردی .
«	عهد عتیق	کوهنه دؤران .
۴۰	شاباش	طوی رسملرینده خواننده و سازنده

صحیفه	لغت	معنی
۴۰	آغ شاهی	ایچون وئرلین پول . خیردا پول - آغ رنگ پول (آغ قیران : گوموش پول) طویدا بیگ گلین باشینا سپهر .
«	ئویونمک	مغرور اولماق - قوروبوش افتخار ائتمک - نازلانماق .
«	راوی	روایت ائدن - وبا کی شاعر لریندن دیر .
«	غرفه	بالا خانان .
«	زهره	(ناهید) اولدوزی - (دئییلر هر کسین طالعی زهره بور چوندا اولسا بخته ور اولار) .
۴۱	اگلنجه	تفریح - شادلیق مجلسی (اگلنجه اولماق : مسخره اولماق) .
«	سانکی	ائله بیل کی .
«	الحن	(عربی) لحن لر - خوش نغمه لر (موسیقی گوشه لریندن بیرسی) .
«	سقیل	سرگردان - آواره - بینوا
«	قیها	اوزون نعره (قیها چکمک - آناقشی وورماق) .
«	راحیم	محمد راحیم باکی شاعر لریندن دیر . راحیم عباس اوغلو ۱۹۰۷ ده باکی دادوغولوب ۱۹۷۵ ده تولدو .
۴۲	قافلان	پلنگ (بعضی یئرلرده بؤیوک آهو

معنی	لغت	صحیفه
گنججه قوشو - کوروش قوش .	خُفَاش	۵۰
بیر - بیره سازش ائتمک - مطابق اولماق (اویغون : مطابق) .	اویوشماق	«
سؤزو ائشیدیپ بعلی دئمک .	لیبک	۵۱
پیس آداما دئلیپ .	اورهش	۵۲
حلمه ، تبریزین آدلیم آرواد لاریندان دیر کی قاش آلماق ، موشاطالیق ، سازنده لیک اونیون ایشی ایدی و تبریزده «حلمه سازاندا» محلهسی اونون آدینا دیر .	قاش آلان حلمه	«
بختور (بورادا بختیار و اهاب زاده یه اشاره دیر کی احساسلی آذربایجان شاعر لریندن دیر) .	بختیار	۵۳
دهده قورقود داستانلاری نین بیر قهرمانی (دهلی دومورول) .	دومورول	«
سارینان - دولاشان .	سارقین	«
تکک - بوردا علی آقا واجد منظور اولوب . علی آقا واحد باکی نین استاد غزل شاعری دیر کی ۱۸۹۵ ده باکی نین ماساجیر کندینده آنادان اولوب ۱۹۶۵ ده باکی دا فوت ائتدی .	واحد	«
هابلین قارداشی ، حضرت آدمین اوغلو - (و شمالی آذربایجاندا	قابیل	«

معنی	لغت	صحیفه
معناسینادا گلیب) .		
خجالت چکمک - ال آیاغی بیریره ییغماق .	قیسیلماق	۴۲
دالی .	گئری	«
(ولگان) آتشفشان .	وولقان	۴۳
کندلرده ، ائل - اوبا ایچینده بزه ک وخرهزی شیئلری ساتان دوره گرد .	چرچی	«
تمدن (شهریگری) - (تات) .	مدنیّت	۴۴
چؤلده ساکن قبیله لر (کؤچهری) .	بدویت	«
اوجا - بؤیوک عرش .	عرش علا	«
دوشمان - ضد .	غنیم	«
سیخینتی - چتین لیک .	حرج	«
آسانلیق - آچیلیش	فرج	«
هدایت ائدن - یول گؤسترن .	هادی	«
جارچی - چاغیران - دعوت ائدن .	منادی	«
یونگول یوخو .	قوش یوخوسو	۴۷
ایثی (قوخومیش : ایثی لمنیش) .	قوخو	«
سؤزدئییب نتیجه یه چاتدیرماماق -	اوخون آتیب	۴۸
بیر نکته یه اشاره ائدیپ شرحیندن واز کئچمک (آذربایجان مثلریندن بیر یسی دیر) .	یابین گیزلتمک	
مذمت ائتمک - اوتاندیرماق .	قینماق	«
امتحاناچکمک (سیناق : امتحان) .	سینماق	«

صحیفہ	لغت	معنی
۵۳	بولبول	احساسلی بیر شاعرین ده آدی دیر). آذربایجانین خوش آواز هنرمند لریندن دیر کی دنیا شهرتی تاپیب آدی مرتضی محمد اوف دیر کی ۱۸۹۷ ده شوشادا آنادان اولوب ۱۹۶۱ ده باکی دا ٹولموشدیر .
۵۴	صابر	میرزا علی اکبر طاهر زاده طنز یازان اقتدارلی شاعر لردن دیر . او ۱۲۷۸ هجرتده شاماخیدا دنیا به گؤز آچدی ۱۳۲۹ ده شیروان شهرینده فلاکتله دنیا دن گؤز یومدو .
«	وورغون	عاشیق - سودالی - آذربایجان شاعر لریندن صمد وورغون و کیلوف دیر کی ۱۹۰۶ دا ساحلی کندینده دوغولدی ۱۹۵۶ دا باکی دا ٹولدو. گول رنگینده اولان شیئی - مدینه خانم علی اکبر زاده « گولگون » تخلص ، آذربایجانین قادین شاعر لریندن دیر کی ۱۹۲۵ ده آنادان اولوب ، سونرا شوروی به گتندی و آذر اوغلو ایله یاشایش شریکی اولدو ، هله لیک اوردا یاشاییر .
«	گولگون	ساری وللی ده باکی شاعر لریندن
«	عثمان	

صحیفہ	لغت	معنی
۵۴	رَسُولِ رِضَا	دیر کی ۱۹۲۱ ده آنادان اولوب ، دیری دیر . رَسُولِ رِضَا سر بست (شعر نو) یازانلاردان دیر ، او شمالی آذربایجاندا ۱۹۱۰ دا آنادان اولوب و ۱۹۸۱ ده فوت ائتدی .
«	توده	کوتله - توپلانمیش بیر جمعیت . اردبیل شاعر لریندن علی توده « جواد زاده » دیر کی ۱۹۲۵ ده آنادان اولوب سونرا شوروی به گتندی ایندیلیک اورادا یاشاییر . اود - بو کتابدا گلن بو د آ بالاش آذر اوغلو دیر کی آذربایجان شاعر لریندن دیر . بالاش ۱۹۲۱ ده باکی دا آنادان اولوب و ایندی اورادا یاشاییر . مکهنین یاخینلاریندا مشهور بیر قویلی دیر .
۵۶	زَنگِ شتر	ده و زینقر وی (موسیقی مقاملاریندان دیر) .
«	رؤیت	گؤرونوش .
۵۷	آلْقِیش	مبارک - ال چالماق - استقبال (قارغیشین ضدی دیر) .
۵۹	اَکِیز	(اَکِیز تایی) ایکی اوشاق بیر لحظه ده

صحیفه	لغت	معنی
۵۹	قیتلیغ	بیر آنانین قارنیندان دوشه نه دئیلیر .
«	شیخ صنعان	قحط لیک - باهالیق ایللری . اولیاء دندیرکی بیر ترسا قیزینا وورغون اولدو اونون فرمانیله زنار باغلایب، شراب ایچیب - دونقوز اوتاردی . اول (ایلکی : اولنجی) . دارى - دن سچمک - دقت اتمک - داها دا احساس اولماق . بدبخت آدمالارا عاید اولور - بخت اولدوزی کور اولسا چیخاری اولماز ، همیشه باتار . خوروزون سسی (بانلاماق بو ریشه دن) . آزاد شعر (شعر نو) .
۶۱	ایلک	
۶۲	دارى دؤشورمک	
«	اولدوزومون	
«	یوخدی چیخاری	
«	بان	
«	سربست	
۶۵	عشیران	
«	عراق	موسیقی مقاملاریندان دیلار .
۶۶	ترک	
«	حجاز	
«	محمود	بو کتابدا غزنوی سلطان محمود اراده اولونوب . ابوالنجم ، اویماقین اوغلو سلطان محمودین وفالی و اطمینانلی

صحیفه	لغت	معنی
۶۷	شووه نیست	غلاملاریندان دیر . وطنپرور لیکده اوزون گئدن و ملی غروری چوخ اولان آدم .
۶۸	اصیل	نجیب - کؤکلی - ریشه لی .
«	خشیل	کند لرده بیر جور غذا دیر خمیری باغ ایله پیشیریب دوشاب تۆکوب میل اندرلر .
«	ئوتمک .	گئتمک - گؤزل سسله اوخوماق - سؤیله مک (سؤی : شعر) .
«	حکیل	آرام - یوک آپاران .
«	قصاص	بیر شیشه عوض اتمک - انتقام .
۶۹	کسری	ساسانی انوشیروان ، کی ظالم شاهلاردان ایدی لکن عادل شهرت تاپمیشدیر .
«	کوثر - سلسبیل	بهشته ایکی چشمه نین آدی .
۷۰	انکشاف	تکامل - ترقی - ایره لی سورمک .
«	سیرا	ردیف - صف - جرگه .
۷۳	طران	آلیجی قوش - شکار قوشو ، کی گؤزل قیافه سی وار .
«	بیاض	آغ - روشن آغ .
۷۵	دویماق	دوشونمک - احساس ائله مک (دویغو : دوشونجه - احساس) .
«	سئیران	گردیش - دولانماق .

صحیفہ	لغت	معنی
۷۸	دوگون	طوی - چال ، چاگیر .
«	گۆی گۆل	گنجه نین یاخین لیغیندامشہ لیکک بیر سئیرانگاہ .
۷۹	سؤنیج	شادلیق - فرح .
۸۰	شکی	شمالی آذربایجان ایالت لریندن .
«	شیروان	
«	قره باغ	
«	مشگین شهر	جنوبی آذربایجان شهر لریندن دیر .
«	اهر	
«	قره داغ	
۸۱	پاسپورت	تذکرہ - مسافرت جوازی - گذرنامہ (عوام اونا باشبورت و باش بیریت دئیر) .
«	کوشگی بالابان ...	کوشگی بالابان آراز باخار آرازین سویی گۆزلردن آخار بو ماہنی ، جنوبی آذربایجان ، شمالی آذربایجان دان آیریلاندا دئمیشدیلر . بوسؤزلر آذربایجانین اویونلاریندان و حسرت ماہنی لاریندان دیر .
«	یولداش منی ...	یولداش منی قورد آپاردی ، آذربایجانین شیرین و باش قاتان اویونلاریندان بیرسی .

صحیفہ	لغت	معنی
۸۲	شاخماق	(چاخماق) بیر - بیرہ توققوشماق - بیر بیرہ دگمکک .
«	یانلاشماق	بیر - بیرہ یاخینلاماق .
۸۳	عینالی	عینال ، زینال - عون بن علی : تبریزده اوجا داغ باشیندا بیر زیارتگاہ دیر کی تیکینتی سی اون قرن بوندان اولہ چاتیر . بو زیارتگاہین زواری آز اولور . بیر مثل وار کی دئیهرلر: «عینالی نئچہ زیارتگاہ دیر ؟ جواب وئرہلر : باخ زوارینا !» آلتی یوز ایل بوندان قاباق بو یئر بیر خانقاہ ایدی اوندا نعمت اللہی درویشلری راز - نیاز ائدرمیشلر . بیر عدہ تاریخ یازانلاردا یازیبیلر « بورادا ایکی قارداش ، عینال - زینال آدیندا یاشار میشلر کی جولفالیق ائله ییب ، اولیاء اللہ دان سایلیردیلر . تبریزده بیر قالادیر کی ۷۱۶ ہجرتده تاج الدین علیشاہ جیلانی وسیلہ سی ایلہ تیکیلدی . بوقالا دولتین اسلحہ و تاخیل آنبار ایدی و مشروطہ عصرینده سارسلیماز سنگرلردن اولموشدی - ۱۸۰۹ میلادیدہ مچید
«	ارکک	

معنی	لغت	صحیفه
جوانمرد قهرمانلاردان ایدی کی شاه و اونون سرایناباش اگمهدی مرموز حالدا تولدورولدو . علی شریعتی مفکوره لی ، آیدینلی مسلمان ایدی کی رژیم ایله مبارزه آپاریردی و آخیرده ساواکین دسیسه سیله تولدورولدو . آت (گۆی رنگلی آت) . حلقه اولونموش گول دسته سی (تاج گل) . خوار - ذلیل - اسگیک . ملا محمد فضولی آذربایجانین استاد شاعر لریندن بیرسی دیر کی (تورکی - فارسی - عربی) لسانیندا شعرلر یازیب و دورلو اثرلر یارادیب . او ، ۱۴۸۹ دا بغداددا آنادان اولوب ۱۵۵۶ دا طاعون خسته لیگی له کربلاده تولوب و حضرت سید الشهدانین حرمی جواریندا تورپاغا تاپشیریلیب . فضولی نین اوغلو دا شاعر ایدی و « فضلی » تخلص ائدرمیش . آرزو - ایستک .	شریعتی سمند چلنگ خور فضولی امل	۸۸ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ «

معنی	لغت	صحیفه
عنوانلی ایدی لاکن ۱۹۱۸ م ده قلعه یه چتویریلدی . فَنار : فانوس ، بوردا بیر ماهنی یه اشاره دیر کی بئله باشلانیر : باکی دان فنار گلیر اودوما یانار گلیر اولمامیسان گۆره سن باشیما نه لر گلیر (اربابلارین کرخاناسی ایشله سین) اشاره اولوب اقتدارلی ابرقدرت دولترین زراد خاناسی نین ایشله مه سینه . آغیز لارین دیشلری سایلماق : ال اوخونماق - حنانین رنگی اولماماق (دئیهرلر ایلانین دیشی سایلسا تولهر) . تیکانلی اوت . هؤرومجک - شیطان توری (عنکبوت) . سیچانی تولدورهن دوانین آدی . دده منه کوردئدی هر گلنه ووردئدی اوتانمیان آدم باره سینده دئیلیر (آذربایجان مثلریندن دیر) . غلامرضا تختی ، جهان پهلوان ،	باکیدان فنار ... اربابلارین ... آغیزلارین ... قانقال تور آتان مرگموش دده منه ... تختی	۸۴ « ۸۵ « ۸۸ « «

صحیفہ	لغت	معنی
۱۰۴	وَرِبان	ایکی زہمی نین سو آخری نین بؤلومی . نکبت - نقت .
«	نیبت	باخاق (تورکیہ دیلینده) .
۱۰۵	باقالیم	زندان - حبس - دوستاق خانا .
۱۰۶	قازامات	(قوچاق نئی) ۱۸۵۴ده قبادلی کندینده دنیاہ گؤز آچدی قاقاق نئی بیر عومر فتودالار و خانلاریله مبارزه ائدیپ مستضعف انسانلارین شادلیق و غمترینده اورتاغ ایدی . قاقاق نئی ئوز عصری نین قهرمانی و اؤنملی شخصیت لریندن اولوب ، ۱۸۹۶ . دا اورمی دا شاه حسین آدلی بیر کسین الینده ترور اولدو .
۱۰۷	فایشا	فاحشه - ناموس سیز عورت - پیس آرواد .
«	هپسی	هاموسی (تورکیہ دیلینده)
«	کؤشن	ایکی کندی بیر بیرینه قوغوشدوران اکین یئرلی . (کؤشنی فارسلا بیزدن آلیب «کاهفشان» آد قویوبلار چونکی ایکی کندین مرزین تعیین ائتمکده سامان سه پیب اونلا حدودی قدیم زمانلار مشخص ائدرلریمیش) .

صحیفہ	لغت	معنی
۹۳	نووراغ	اعتبار - آبرو (قونچا معنا سینادا ایشله نیب) .
۹۴	سیزلاماق	سیزیلدماق - اینیلده مکک .
«	سایق	هوشیار - آییق .
«	سادیسیم	مردم آزارلیق جنونی (بومرضه گرفتار اولان ئوز سؤگیلی سینده اذیت ائدیپ کئف ائلهر) .
«	ختن	ترکستان شهرلریندن دیر کی گؤزللری شهرتلی اولار .
«	ماهنی	تصنیف - شرقی - ترانه .
۹۶	فورما	شکل - قیافه .
۹۷	اعتکاف	بیر گوشه ده اوتوروب عبادت ائتمک - خلقدن یان دوروب تک و تنه یا شاماق .
۹۸	فاغیر	فقیر - یوخسول .
«	استغناء	زنگین لیک طلب ائتمک - نیاز سیزلیق - ئوزون وارلی گؤسترمک .
«	لاغ	بیهوده (لاغلاغی: بوغازدان یوخاری دانیشماق) .
۱۰۴	مارش	نظامی سرود - هیجان قوپاران شریلر .
«	اوشودوم ...	اوشودوم ها اوشودوم داغدان آلما داشیدیم (آذربایجانین زنگین فولکلوریندان دیر) .

معنی	لغت	صحیفه
ایندی (تورکیه دیلینده) .	شیمدی	۱۰۸
هر پارچانین باتو خونماشین دؤره سینه دوتولان ریشه - دیدیک ، دیدیک (یونو ، پشمی ساچاق - ساچاق ائتمک) .	ساچاق	«
ایشیم قورتولدو - ائویم ییخیلدی (آذربایجان مثل لریندن دیر) .	آییم چیخدی	۱۱۰
هراندا بیر قبرستانین آدی دیر .	بهشت زهرا	۱۱۱
فظ ائتمک - مواظب اولماق - گۆز تله مک .	قوروماق	۱۱۳

بو کتابدا یا بیلان حرفلر، بیر پاراملا حظه لره

گۆره، ایندیکی دوزگون رسم الخط له چاپ

بیلدیریش: اولمادی . عزیز اوخوجولاردان عذریمیز

قبول اولماغینا خاطر، تشکر ائدیریک .

« یحیی - شیدا »

حزب جمهوری انفجار بنیاد

(بهشتی) لاسر تک بوترا بیزیم

محررم گلگیر ، عتاشورا گلگیر

شعله چکمه جکک التهابیزیم

شهید محراب دیر (اسدالله)

بیزیم ساقی میز ، قان شرابیزیم

عاشورا بیزیم مکتب میز دیر

قسانلایاز بیلیمیش بوکتابیزیم

یسا حسین بیزده کربسلامیزدا

چوخ اصغری میز ، چوخ ربابیزیم

اوقانلی گوزله ، بیرباخیش ، بلکه

آزالا بیزیمده ، عذابیزیم

وابسته لیکدن بلکه قورتولاق

آچیل قولدان بوطنابیزیم

خودکفا اولاق ، ئوز اوجامیز

ئوز جگرمیز ، ئوز کبابیزیم

بوردا تیکله ، بوردا توخونا

بوساشماقمیز ، بوجسورابیزیم

محتکر بلیسین : باها ساتاندان

یاغ - بال آماغا یوخدوقابیزیم

ئوزوموزیثنه صابون پیشیرریک

قوی هئج اولماسین فرضاً فابیزیم

ب

حزب الله یولو ، دونبه ان دوز دیر

مضمحل اولسون کج احزابیزیم

بیزیم بسابیزیم مستضعف لر دیر

مستکبرده گیل بیزیم بسابیزیم

فرشین خابی تک ساغ - سولایاتماز

دوزونه یاتار بیزیم خابیزیم

بو یوخسوللاردان سوروشان اولسا

محشرده وارمی بیر جوابیزیم؟

بوگون صدامین اودوندان قاچاق

الله اودونسا ، وارمی تابیزیم؟

ایرانین ارزی ، خارجه گتمز

اسلام دیر بیزیم ارزیابیزیم

محاصره ی اقتصادینسی

سیندیرار بیزیم اعتصابیزیم

امپریالیزمه بساج وئرئمه ریک

باغلانیب دها ، بو حسابیزیم

دای بیزدن اونا، رعیت چیخماز

مطمئن اولسون خان - اربابیزیم

جوانلار! جهاد قولون چیرماین

آباد اولاجاق هر خرابیزیم

کامپیوتر ده ، دوزلدنمه سک

کامل اولاجاق اسطرلابیزیم

پ

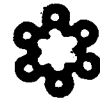
آغیز یئمیشی

- بیرگون آغیز قالی بوش ،
بیرگون دولوداد اولی .
گون وارکی ، هئچزاد اولماز ،
گون وارکی ، هرزاد اولی .
بختین دورا ، ساخارسان ،
یادلار قوهوم قارداش دی ،
آمما بختین یساتاندا ،
قوهوم قارداش یادا اولی .
چالیش آدین گلنده ،
رحمت اوخونسون سنه ،
دنیا دا سندن قالان ،
آخیردا بیر آدا اولی .
گوردون ایشین اگیلدی ،
دورما اکیل ، گوزدن ایت ،
دوستون گوره داریخار ،
دوشمن گوره شادا اولی .

ث

- آواره لری باغریزا باسین !
مهاجر - انصار دیر صوابمیز
دؤیونمه ده وار ، سویونمه ده وار
اولاجاق لابید اضطراریمیز
(آیت الله مدنی) کیمی
گون باتارسادا ، وارمهتابمیز
(آیت الله مشگینی) تکلی
نور آلاز دعا مستجابمیز
(رجائی) گتسه (خامنه ای) گلر
مین کره اولسا انتخابمیز
انسان ساز مکتب هله ده دورور
(گولوستان) کیمی وار (نصابمیز)
(ملامحسن کاشی) اثری
جنت باغی تکک وار (ابوابمیز)
منزوی اولموش شاعرلریمیز
(ظهیرالدین فزاریسابمیز)
« شهریار » قوزا حیدربابانی
قوی آباد اولسون خشکتابمیز

ت

دان اولدوزودا ،

باتدی

ننه قیز عم قیزینین وای خیری چاندی منه (*) ،
کت گۆزومده ائله بیل تیرددی ، دام - داش اوشدی .
اوبیزیم کروانا ، دان اولدوزو حکمونده ایمیش ،
اودا باتدی کی دایانما ، داها کروان کۆشدی .
او گۆز للیک کی گۆروردو کک هامی « حیدر بابا » دا ،
بو گۆز لرله ئولوب ، گوزیاشی گۆزدن دوشدی
سانکی بیر کۆر پونون اوستونده دوروبسان ، باخيسان
اوز قویوب آخیرته ، سئل کیمی ائللر گئشدی
ننه قیز عم قیزی نین گۆز لری « حیدر بابا » دا
قوجالیب ، ئولمه سینه بیر ابدی قارقیشدی
« شهریار » ین دا ، اومنظومهده ، کسگین قلمی
گوله ، یای - یاز ، تیکاناسانکی کولک دیر ، قیشدی

* ننه قیز عم قیزی : حیدر بابا دا آدی آپاریلان گۆزل ، وایری گۆزبیر
قادین ایمیش ، بورادا شاعر اونون ئولومونه اشاره ائدیر .

دنیا نه یالان تاپما جادیر ؟

ایل کئچدی ، باهار اولدو ، خبر یوخ گولوموزدن ،
گول آچمادی ، قووزانمادی سس بولبولوموزدن .
بایرام گونوموز ، یاسلی گۆر وشلرله کئچر کن ،
شادلیق نه اوماق بیز ، آیمیزدان ، ایلیمیزدن .
تقویم آلابیلسم اله ، گۆردوم منه تقویم ،
« گۆزداغ » دی کی (تقویمی) ده گئندی ایلیمیزدن .
بیز باغچامیزی بئلییه بیللیکک ؟ داها هیهات ! ،
نایمیداجلین بئلداری وورموش بئلمیزدن (۱) .
(تقویمی) اولاردان دی کی ، یاددان چیخا بیلمز ،
یاددان نئجه چیخسین ، آدی دوشمور دیلمیزدن .
ائل ایچره ، باشی بیریرره گاهدان اویغاردی ،
او گئندی ، ییغینباقدا ییغیشدی ائلمیزدن .
یولداش سپه لندی ، ائله بیل سام یئلی آسدی ،
سرسام دی قالان بیزلره ، بوسام یئلمیزدن .
دنیا نه یامان (تاپماجا) دیر باش چخاران یوق (۲) ،
بیز باش تاپاق آنجاق ، بوقوبول - منقلمیزدن .
(تقویمی) کیمی دوز کیشی ؟ هیهات تاپیلماز ،
بیر شمع دی کی ، کۆچدی بیزیم محفلیمیزدن .
اوج نازلی بالا ، همسرله قالدیلا با شسیر ،

طاغوت دؤروندن بیر نمایش

جان آلیر ایندی

شیطان نو که دیب ایمانیزی، جان آلیر ایندی
آللاهدهان آلان جانیزی، شیطان آلیر ایندی
قصر آنیزی سلطانله آلمیشدی الیزدن
سلطانی ده یاپسین، اله قرآن آلیر ایندی
سلطانین الیله آلیب آنجاق، نه که وارین
بیردن (نه که وارین!) دئییه، سلطان آلیر ایندی
باق، اوز بالاسیندهان که دوغوب قافلابشجر تمیش
چؤنموش نچه مین نشترایلن قان آلیر ایندی
نایبیت سول الیله نه زیان وورسادا، سابق
چؤنموش ساغ الیله، اونا تاوان آلیر ایندی
سویقونچی قاجیب، نوخدا قالب مہتر الینده
دیوانه توتوب مہتری، دیوان آلیر ایندی
بیر عیبه مجاهد دی بسو میداندا، مسلم
بیر عده ده شیطان دی که میدان آلیر ایندی
بیر عده (سلاک) نامیله، انسانلاری قیردی
بیر عده ده انسان، ساواک عنوان آلیر ایندی
ایمان آلاراق، عنوانی شیطانیدی، لاکن
جان آلمادا، عنوان مسلمان آلیر ایندی

یانساخدا اود ال چکمیہ جکدیر کولوموزدن .
بیر (کافیہ) اوندان باجاری یادگار اولسون (۳) ،
باش یولمادا ، بیر تئلدی قان کاکلمیزدن .
اٹل بیرده دئسین : « سئلی سارانی قاپدی قاجیر تدی » ،
آغلاشدی بولودلاردا بوداشقین سئلمیزدن .
بیر مزرعه دیر «شهریار» بن عومرو ، نه حاصل (۴) ،
سئل ، قویموری بیر چؤبده قالا حاصل میزدن .

ایضاحلار :

حسن تقویمی یول اداره سی نین عالی رتبه عضولریندن ایدی کی
استاد شهریار لا صمیمی و یاخین دوستو ایدی ، او نچه ایل بوندان اول
ئولدو . استاد دئییر :
او همیشه نوروز بسایرامی بیزه گلیب قونساخلاردان پذیرالیق
اٹردی . او ایل کی ئولموشدی او غلوم (هادی) بیر تقویم آلمیشدی ،
اونو گؤرجک تقویمی یادیما دوشوب بومرئیہنی یازدیم .

۱- نایمید = نا امید .

۲- تاہماجا = فارسی دلیینده چیستان ولغزدئییر .

۳- کافیہ = یول اداره سی نین کارمندلریندن دیر .

۴- مزرعه = تارلا - اکینجک یشری .

سابق چتین آلمیشسادا ایمانلاری الدن

ایفون اوخویوب، جانلاری آسان آلیز ایندی

بو تاپدا «سهند» اولدو دئمک «راحم» اوتایدا

دلال اجل بوللائیب انسان آلیز ایندی

قوی «شهر یاز» ین مطلعی تکرار اولورا اولسون:

شیطان تو که دیب ایمانیزی جان آلیز ایندی

انجلا

کۆزلریمین آغی قاراسی، انجلا

اوره کیمین داغی یاراسی انجلا

سنلی - منلی، اوره کیمیز داغلی دیر

دردیمیزین یوخ چاراسی انجلا

***

هن کیمسه به غمدن بو ین حصه دیر

آتان داغی بیر داغ کیمی غصه دیر

(سنل سارانلی آپاردی) تک قصه دیر

ائل یاراسی، سنل ساراسی انجلا

کۆزلریمین آغی قاراسی، انجلا

۱ - بولود قره چورلو (سهند) جنوبی آذربایجان شاعری

۲ - محمد راحم شمالی آذربایجان شاعر لریندن دیر .

منده یامان سارالمیشام، سولموشام

دولاندیقجا درده - غمه دولموشام

که میم سینیب، دریادا غرق اولموشام

دریائیندا هپ آراسی، انجلا

کۆزلریمین آغی قاراسی، انجلا

نازلی یاریم کئندی، کونوم قره لدی

اونون داغی قلیمی یاردی، دلدی

أزو کئندی، پاکات ایچینده کلدی -

بیلرزیکی، گوشواراسی، انجلا

کۆزلریمین آغی قاراسی، انجلا

بئل بو کولوب، یاپیشمیشام بئلمدن

هذیان کیمی آدی دوشمز دیلمدن

هارا کئدیم، هامی کئدیبلیمدن

غریبلرین وار هاراسی، انجلا؟

کۆزلریمین آغی قاراسی، انجلا

سن منیم اوز نازلی، کۆزل بالامسان

من ده نیز اولسامدا، قیزیل آلامسان

که لیکیم سن، فریکیمسن، فالامسان

بولودلارین ماهیاراسی، انجلا

کۆزلریمین آغی قاراسی، انجلا

كلىن كۆرەك كۆزبىر-بىرىن ھىچ تانىر؟

يا يادلاشىپ ، تانىشلىغىن دا ، دانىر

عمور كىچىر قارا يىل تىك فىرلانير

روزكارىن فىر فىراسى ، انجلا

كۆزلىرىمىن آغى قاراسى ، انجلا

ھارا قاچىپىن انسان؟

جانا كلىشىك بىز بو جانان اليندن

كە نە انس امان تاپدى نە جان اليندن

مسلمانە باخ ، دىن و ايمان قان آغلىر

بو دىن سىز ، ايمانسىر مسلمان اليندن

بو شىطاندى ، بىز آدمى كۆيدە تولار

قاچا بىلمز آدم بو شىطان اليندن

آلار اول ايمانى ، سونداندا جانى

نە ايمان قالار دىدە ، نە جان اليندن

قارىشقا كىمى دئو نىزادى قىمىلدىر

كە خاتم چىخىپ دىر سليمان اليندن

بادمجان چوخى بازىلاردا كوچوكلر

دا تىرىشمك اولماز بادمجان اليندن

تر كىيە كىتىدىن ، اونوتىدون منى

اسلامبولون آورچىسى ، سىدى دەنى

قايدى دىمك ، مىروارى كۆرچك سنى

اسلامبولون (مار ماراسى) انجلا

كۆزلىرىمىن آغى قاراسى ، انجلا

كۆردون بالا ، نىجە تىفاق داغىلى؟

فلەك وورار ، شراب كووپو جاغىلى

بىزدە اوللوخ (سارى اينىك) ناغىلى

(فاطمە) سى (قوندارا) سى ، انجلا

كۆزلىرىمىن آغى قاراسى ، انجلا

ھىچ بىلمە دىم نە وقت توتولدى طوپون

بىر كۆرەدەم كلىن كىتىدە بوپون

موسىقىمىز ، شىرىمىز اولموش اويون

ھىوۋرە لىر زامبوراسى ، انجلا

كۆزلىرىمىن آغى قاراسى ، انجلا

اينىچە ، ظىرف ذوقون قالىرمى يا يوق؟

ارون سندن بىر ذوق آلىرمى يا يوق؟

شەرە دە بىر نظر سالىرمى يا يوق؟

يا شىر اونون دىردىراسى ، انجلا

كۆزلىرىمىن آغى قاراسى ، انجلا

خوروز تك بيزى دنله ييب قورتار يېدير
چينه قالماييب بو چينكردان ييندن
پناه اولسا بيز خلقه كافر ، قوى اولسون
سيخينتى دوشهك كفره ، ايمان ييندن
گمديب چولده كى حيوانا يالوارا يديق
كه گلسين ، بيزى آلسين انسان ييندن
ائله تورشاديپ ايرانين عيرائين كه
كوزلر كوزى ياشدى ايران ييندن

ساليب دير اله ، سانكى موسا عصاصين
قاچير ازدها لر ، بو نعبان ييندن
نه سلطانلار اولموش اينده اويونجاق
نه گلسين اويونجاقلي سلطان ييندن
بئش - اوچ باش بيله نه قالير سا ، اوشاق تك
قاچيب كيزله نيب لر ، بو خورتان ييندن
اٲويم زندائيم ، مأموريم اوز ايچيمده
هارا قاچسين انسان بو زندان ييندن ؟
بيزانسان اولاق ، يا كه حيوان ، امان يوق
نه انسان قوتارميش ، نه حيوان ييندن
نه دٲولر كه قيطانلا زنجير له نيب لر
قنف لر قيريلميش بو قيطان ييندن

ساليب خلقى درمان آديلن نه درده
كه درد آغلاييب بيله درمان ييندن
وئررديك قديم ديوانا عرضه ، ايندى
كينه عرضه وئر مك بو ديوان ييندن ؟
نه طوفانه راست كلميشيك بيز ، مكر نوح
كله قورتارا خلقى طوفان ييندن

آلنمين يازيسى

آييلاندا ، دا اينديلر يو خودان
هوش آزيب ، تئز تاپايميرام اوزومي
بيلميرم هاردا بام ، بورا هارادير
اٲو - ائشيك ياد كلير هله كوزومه
ائله بير قالميشام كئچنلرده
دئبيرم بس ، كنه همان آدامام
كنه سابق كيمي ادارهم وار
تله سيك ايستيرم دورام ، باخيرام
بئل - بو خون ، قول - قيچيم داها قاخمير
داها قدرت يوخوم ، دوروم آياغا

***

قوجاليق هئچ هله ياديمدا ده ييل

دئیریم بس گنه نو خوشلامیشام
ایستیریم سسله یم گنه خانیمی
که دادان وار کتیر گنه نو خوشام

***

آما ، ائو سانکی بیر قبیستاندیر
هوپ توتوب قیزلارین جیغان ویغانی
نه کوسوبلر که هئج دانیشمیرلار
هئج خانیمدان دا سس - صدنا یوخدیر
ائله بیل ، بیرده سیلکه لیر له منی
هوشوم ، آز میش یولون قایب قایدیر
اوزومی آختاریب ، گنه تاپیرام
اوخونور آنهجاق آنمین یازیسی

***

یوردا ، بیردن کؤچور قارانلیقلار
سانکی دام - داش اوچور منیم باشیما
قالمیشام دام - دیوار لار آلتیندا
بیر قارانلیق قبیرده یم که ، داها
هئج طرفدن ایشیقلیغیم یوخدیر

***

ایچه ریم سانکی اوز سسیله دئیر:

ش

سن اولوبکن ، قبیرده خودتامیسان
نه خانیم ؟ آروادین اون ایلدی اولوب !
آروادین اولدی ، قیزلارین کؤچدی
قوجالیق کلدی ، قلعه نی آلدی
سنی کور قوش کیمی ، باسیب قفسه
نه قویوبسان عمی ، نه آختاریسان !

***

بیر کسین قالمایب ، هامی گئدی
قوجادا سن کیمی غریب اولماز
قوجالار ایچرده یئتم سنسن
سن ایمیشسن اولن ، خانیم دیریلیب .

***

یارامین کؤزمه سی قویوب آجیشیر
هرزادین خدی دم اوزیله کلر
قره کون ، آغ کونی سالار یادیما
سینه مین سازلاری سیزیلدیر لار

***

دبده قلبیمده زار - زار آغلیاراق
فارسی میر قطعه وار ، دوشور یادیما
« آذر بیگدلی ، بئلم یازمیش

ص

گاه طویووی یاده سالیب
 من ده لی ، نای - نای دئیمیشم
 سونرا یئنه یاسه باتیب
 آغلاری هایه ای دئیمیشم
 اتکک دولی دریا کیمی
 کؤز یاشیما ، چای دئیمیشم
 عمره سورهن من قره کون
 آخ دئیمیشم ، وای دئیمیشم

عمو او غلوم میر ابو الفضله

ماشینن خمسینا ، حیدر بابانین تنزیلینه
 میر ابو الفضل کتیرمیش منی ، اوز منزلینه
 تسلیم اولدوم سؤزونه ، چاره ندیر؟ تا کسی چیدیر
 کوردوم آرتیق دانیشیم ، ال آتاجاق هندلینه
 بیر مثل وار که ، قوناق قارداشادستور وئر یلیب:
 « بیر تعارفله دوش آندان ، آتی باغلا دیلینه ،
 منی قویموش ماشینا ، یول اوزونی سوردو کجه
 هی آلیب ، دن - دؤشی آرتیق قالایب زنبیلینه
 خشکتاب سیدی نین امری قوناقسیز کئچمز
 قوناغین بوردا گرک قارنی یتمکدن ده لینه
 بیر قوناقدا کتیریب چوخدا عزیز ، اوز باجیسی
 (جليله عمقیزی) ، دن دوشموش اونوندا نئلینه
 جليله عمقیزی دا ، قارداشی نین لاپ تایی دیر
 مهربان ، سانکی بیر آلما یاریدان دوز بؤلینه

او یازیقدا منیم حالیمدا همیشه :
 « پیرم و عادت طفلان دارم »
 « بامن این شوخی طبع ارزانی »
 « وقتی از خنده مرا کلریزی »
 « وقتی از گریه ، کلاب افشانی »
 « اگرم خنده ، نه از بی خریدی »
 « و گرم گریه ، نه از نادانی »
 « اولم خنده ز بی دردی بود »
 « و آخرم گریه ز بی درمانی »

« یار قاصدی »

سن یاریمین قاصدی سن
 خیالینی کؤندریب دی
 آخ ! کئجه لر یاتمامیشام
 سن یاتالی ، من کؤزومه
 هر کس سنه اولدوز دئییه
 سندن سونرا ، حیاته من
 هر کؤزلدن بیر کول آلیب
 سنین کون تک باتماغیوی
 ایندی یایا قیش دئیرم
 اگلش سنه چای دئیمیشم
 بسکه من آخ - وای دئیمیشم
 من سنه لای - لای دئیمیشم
 اولدوز لاری سای دئیمیشم
 اوزوم سنه آی دئیمیشم
 شیرین دیسه ، زای دئیمیشم
 سن کؤزه له پای دئیمیشم
 آی باتانا نای دئیمیشم
 سابق قیشا ، یای دئیمیشم

یاخشی بیر منزلی وار، صحنی کؤزل، یوردودا بول

باخ آغا جلا رینا ، باخ قوشلارینا ، باخ کؤلینه

خانیمی تازه کلین دیر آدی « مریم خانم »

طوی توتوب کت سیاقی ، آلمادا آنمیش کلینه

تازه ائو ، تازه کلین له بیر ایشیقلا نمادا دیر

چیلچراخ دیر که وئریب زینت ائوین قندیلینه

***

واردی اول خانیمیندان ایکی نازلی اوشاقی

باخ پری پرویزی تک ، سن کولونه ، بولبولینه

بیری « پروین » دی که دانشگاهی وار ، آیلیغی وار

یئنی بیر قیز ، متجدد ، الی وورموش بئلینه

بیری « پرویز » که دبیرستانی نصفه یئتیریب

اودا انشاللا کر که جوهر ذاتی بیلینه

***

بوعموغلی ، شو کور آلاسه حلال دیر چؤرگی

مخلص منده بونون سلاسه قوبول - منقلینه

زحمتیله قازانیب تا کسیسی وار ، شخصی سی وار

دوز یولا صرف ائله ییب هر نه که کلیمیش الینه

دوبلندوز بیر آدام دیر ، ایکی دنیا سیدا وار

کلمه ییبا گری - یالان سؤز ، بوجوانین دیلینه

ظ

« شهریار » شعریدی بو ، یاز اور که قوی قالسین

اوره کویتمده یازیلان سؤز ، دا کر کمز سیلینه *

شاعر همسری عزیزه یه دئییر :

دردین اولموش منه بیر سم لی خنجر یاراسی

فکره کئتدی کجه یارام کون به کون آرتیق ایشیلیر

کؤز یاشیم قانلا قاریشمیش ، اوره گیم کؤنمه ده

بیر بیلیدین ایچریمده نه چیانلار دئشیلیر

(قره باسدی حکایه سی)

کئچن کچه جین لر قوشون چکدیلر

من یوخودا جینقر یغیم چیخمادی

یورقان اوستن منه سیرینخ چکدیلر

سیر تیغیدیم من ، سیر یغیم چیخمادی

بیر دن دوروب جیز یخلالین چیخارتدیم

کیمدی دئییه ، من جیز یغیم چیخمادی

* شاعر بو شعری ۱۳۵۳ ده تهراندا اوز عم اوغلو سو میر ابوالفضل

صادقی ایچون یازمیشدیر .

کلیب غیرت کوئی ، همت زمانی
او جالداق باشدا آذربایجانی

کئده کک صدام کافرله جهاده
بیخاق بو بی مروت ائو بیخانی

(بوگون کرب بلا ویران اولوب دیر)

(حسین اوز قانینا غلطان اولوب دیر)

حسین زواری نین قور تاردی صبری

قیراق بو قوردلاری ، کافتاری ، پیری

آچاق یول کرب بلایه ، کاظمینه

چکک آغوشه او شش گوشه قبری

(بوگون کرب بلا ویران اولوب دیر)

(حسین اوز قانینا غلطان اولوب دیر)

کریک دین اولماسا ، دنیانی آتماق

شرف ، عزتلی بیر دنیا یاراتماق

سعادت دیر حسین قربانلاری تک

شهادتله لقاء الله چاتماق

(بوگون کرب بلا ویران اولوب دیر)

(حسین اوز قانینا غلطان اولوب دیر)

مسلمان صف چکیب دعوایه کلسین

چاغیر عباسی تاسوعایه کلسین

هلال محرم

محرم دیر ، خانم زینب عزاسی
بیزی سسلیر حسین کربلاسی

یولی باغلی قالیب دشمن الینده
داها زوارینین یوق سس - صداسی

(بوگون کرب بلا ویران اولوب دیر)

(حسین اوز قانینا غلطان اولوب دیر)

چاغیر شاه نجف کلسین هرایه

جهادیله آچاق یول کربلایه

علی نین ذوالفقاری داده چاتسین

حسین قربانلاری کلسین منایه

(بوگون کرب بلا ویران اولوب دیر)

(حسین اوز قانینا غلطان اولوب دیر)

جهاد میداننی دیر ، ملت دایانسین

مسلمان خواب غفلتدن اویانسین

او جالسین نعره الله اکبر

کریک کافر جهنم ایچره یانسین

(بوگون کرب بلا ویران اولوب دیر)

(حسین اوز قانینا غلطان اولوب دیر)

قىزى زىنب اوزى صاحب عزادير

چاغير زهرانى عاشورايه كلسمين

(بوگون كرب بلا ويران اولوب دير)

(حسين اوز قايينا غلطان اولوب دير)

آنا! اوغلون شهيد اولدى، مبارك

شهادتله سعيد اولدى، مبارك

اميد جنتى تاپدين، داسندن

جهنم نااميد اولدى مبارك

(بئله طوى كيم كوروب دنيايه قاسم)

(طوى ياسه دژن شهزاده قاسم)

آنا! اوغلون على اكبر فداسى.

طوى قاسم كيمى اولموش عزاسى

دوروب جنت قابوسيندا كوزتليز

كه كلسينلر آناسى له، آناسى

(بئله طوى كيم كوروب دنيايه قاسم)

(طوى ياسه دژن شهزاده قاسم)

يازيق باغوان

طوى ياس اول، كلين كئتى قول شيل اول، المين كئتى

وور باشا يازينغ باغوان باغ سولوب كولون كئتى

انس و جن

بار الها سن بيزه وئر بو شياطين دن نجات

انسائين نسلين كسيب، وئر انسه بو جن دن نجات

بيزدن آنجاق بير قاليرسا، شيطان آرتيب مين دوغوب

هانسى رۇيايه كوروم من، بير تاپا مين دن نجات

بئش مين ايلدير بو سلاطينه گرفتار اولموشوق

دين ده كلدى، تاپماديق بيز بو سلاطين دن نجات

بير يالانچى دين ده اولموش شيطانين بير مهرهسى

دوغر و بيردين وئر بيزه، وئر بو يالان ديندن نجات

هر دعا شيطان ائدير، دنيا اونسا آمين دئير

قوى دعا قالسين، بيزه سن وئر بو آمين دن نجات

ارسينى تندير لر ين كوودوشلاريندا اوينايير

كيمدى بو كوودوشلار ائر سين بو ارسيندن نجات

يا كرم قيل، كينلى شيطانين ايندن آل بيزى

يا كه شيطانين اوزون وئر بير جه بو كين دن نجات

اولدورور خلقى، سورا ختمين تو توب ياسين اوخور

بار الها خلقه وئر بو حقه ياسين دن نجات

دينه قارشى (بابكى-افشيني) بير دكان ائديب

بار الها دينه، بو بابكدن افشين دن نجات

(ویس ورامین) تڭ بیزی رسوای خاص و عام ائدیب

ویس ده اولساق ، بیزه یارب بو رامین دن نجات

شوروی دن ده نجات اومدوق که بیر خیر اولمادی

اولماسا، چای صاندیغندا، قوی گله چین دن نجات

من تو بوق تڭ، اوز نینیمده دوستاغام ایلر بوی

بیر خوروز یوللا تاپام من بلکه بو نیندن نجات

« شهر یار » ین دا عزیزیم بیر نوتارلی آهی وار

دشمنی اهریمن اولسون ، تاپماز آهیندن نجات

« رطب و ثریب تزه ک آلدیق »

زمانه باخ که نه بیس نسلی ، یاخشی نسله قاتیر

نه چکدیریب اولاغا مادیانی ، دوغدی قاطیر

سودوک آتان ایت آتیلیمیش بیزیم آتین بئلینه

سویا یاتان آت اولوب بختیمیز ، سو کوردی یاتیر

دؤنوب چؤر کچی خانای ، اولدی بیر قاطیرچی خانای

خمیر طاغاردانه چیندیر - قئیش شاطیر نه شاطیر!

دئینده بو نه چؤرک دیر؟ شاطیر سؤیوشده وئیر

سؤیوش وئیریر که داخی قالماسین خالاندا خاطر

بو اولدی بیزده تمدن! مثلدی : « دوز یئرده

بیزیم اولاغ گنده بیلیمیر شوخومدا شیللاق آتیر »

رطب ساتیب آلیروخ بیزده ائششکین تزه کین

آلان کورون نه آلیر ، بیر باخین ساتان نه ساتیر؟

بو تیر - تیکان دا باتیر اوخ کیمی منیم کوزومه

داها حیات کوزومده کونشده اولسا ، باتیر

نه یاخشی که یئنی کروان آچاندا یو کلرینی

بیزیمکی یو کلرینی باغلا ییب چاتنی له چاتیر

اویون اولدوق

ایتیمیز قورد اولالی ، بیزده قایتدیق قویون اولدوق

ایت ایله قول - بویون اولدوق

ایت الیندن قایدیب ، قوردادا بیرزاد بویون اولدوق

ایت ایله قول - بویون اولدوق

قوردوموز دیشلیرینی هی قارا داشلاردا ایتیمدی

قویونوندا ایشی بیتدی

سون، سو خولدی سورویه، بیر سورونی سؤ کدی داغیتدی

اکیلیب ، ایت گئدیب ایتدی

بیزده باخدیق ایت ایله قورد آراسیندا اویون اولدوق

ایت ایله قول - بویون اولدوق

خان ننه

خان ننه ، هایاندا قالدین
بئله باشیوا دولانیم
نئجه من سنی ایتیردیم !
دا سنین تاین تایلماز

*

سن اولن کون ، عمه کلدی
منی کندی آیری کنده
من اوشاق ، نه آنلیا دیدیم ؟
باشیمی قاتیب اوشاقلار
نئجه کون من اوردا قالدیم

*

قایدیب کلنده ، باخدیم
یئر یوی بیغیشدیر بیلار
نه اوزون ، و نه یئرین وار

*

« هانی خان ننه ؟ » سوروشدوم
دئدیلمر که : خان ننه نی
آپاریبلا کر بلایه

که شفاسین اوردان آلسین
سفری اوزون سفر دیر
بیر ایکی ایل چکر کلینجه

*

نئجه آغلارام ، یانیخلی
نئجه کون ائله چیغیردیم
که سسیم ، سینم تو تولدی

*

او ، من اولماسام یانیندا
اوزی هنج یئر گئدیمز
بوسفر نولوبدی ، من سیز
اوزی ، تک قویوب گئدیدی؟

*

هامیدان آجیخ ائدر کن
هامییا آجیخلی باخدیم
سونرا باشلادیم که : منده
گئدیرم اونون دالینجا

*

دئدیلمر : سنین کی تئزدیر
امامین مزاری اوسته -

اوشاغى آپارماق اولماز
سن اوخى ، قرآنى تئز چيخ
سن اونى چيخينجا بلکه
کله خان ننه سفردن

*

تله سيك ، رادانلاماقدا
اوخويوب قرآنى چيخديم
که يازيم سنه: گل ايندى
داها چنميشام قرآنى
منه سوقت آل کلنده
آما هر کاغان يازاندا
آقامين کۆزى دولاردى
سندە کى کليب چيخمادين
ئىچە ايل بو انتظارلا
کونى ، هفته نى سايارديم
تا يواش - يواش کۆز آچديم
آنلاديم که ، سن اولوبسن !

*

بيله بيلميه هنوزدا
اوره کيمده بير ايتيك وار

کۆزوم آختارار همیشه
نه ياماندى بو ايتيك لر

*

خان ننه جانيم ، نوليدى
سنى بيرده من تاپايديم
او آياقلار اوسته ، بيرده
دۇشه نيب بير آغلایايديم
قولى حلقه سالميش ايپ تک
او آياغى باغليايديم
که داها کئد نيمه ايدين

*

کئجه لر ياتاندا ، سندە
منى قوينورا آلاردين
ئىچە باغريوا باساردين
قولون اوسته گاه سالاردين

*

آجى دنيا نى آتار کن
ايکيميز شيرين ياتاردين
يوخودا (لولئى) آتار کن
سنى من بلسد بىر رديم

ه

و

بو سۇزون يادىندا قالسىن
منه قولىنى وئريب سن

*

ائله بىر كونوم اولورسا
بىلىسن نه ايستهرم من ؟
سۇزىمه درست قولاخ وئر :
« سن ايله اوشاخلىق عهدىن »

*

خان ننه آمان ، نوليدى
بىر اوشاخلىغى تاپايدىم
بىرده من سنه چا تاپايدىم
سنيله قوجا قلاشايدىم
سنيله بىر آغلاشايدىم
يئنىدن اوشاق اولور كن
قوجاغوندا بىر ياتايدىم
ائله بىر بهشت اولورسا
داها من ئوز آللاهيمدان
باشقا بىر شئى ايستمزديم

* خان ننه - خانىم ننه نين مخفى دىر . بوردا شاعر اوز بۇ يوك ننه سى
بيگىم خانىمى خطاب ائتميشدېر .

بىر

كئجه لى ، سو قىزدىر اردىن
أوزيوى تمىزليه ردىن
كنه ده منى أوبردىن
هئىچ منه آجىخلامازدىن

*

ساواشان منه كيم اولسون
سن منه هاوار دوراردىن
منى ، سن آنام دؤينده
قايب آرادان چىخاردىن

*

ائله ايستىليك او ايستك
داها كيمسه ده اولار مى ؟
اوره كيم دئيبىر كه : يوق - يوق
او ده رين صفالى ايستك
منيم او عزيز ليكىم تك
سنيله كئدىب ، نو كندى

*

خان ننه ، اوزون دئيبردىن
كه : سنه بهشت ده ، آله
وئر جك نه ايستيورسن

ى

جان رستم!

بیر خبر چاودی منه ، نوح نبی قارقیشی تک
ایچه ریمده بیله سن قوپدی نه طوفان رستم
یاندی بیر لحظه ده خرمن کیمی آرزیم ، امیدیم
جانیم او یاغیدا یاندیقجا دئدیم : « جان رستم »
بللی دیر رستم اولان آغاماز ، آما اوخلار
سنه دگدی کجه اور کلردن آخار قان رستم
« هفتخوان » لاردان آشیرسان ، آلیسان دئو یاراسین
قرنیمز قهرمانی ، رستم دستان رستم
نه قدر وارسا بو دنیاده آذربایجان ائلی
شانلی رستم لر ایچون دیر ، شرف و شان رستم
طیلیسیم چای دره لرده نه قوچاق سالمیشیدین
بیر امید کؤرپوسی که ، یول سالا کروان رستم
دئو یاتار کن ایکی قارداش قونشوردوق کئجه لر
او قونوش ائل غمی نین دردینه درمان رستم
دئو لر آما آییلیب دویدولار احوالمیزی
هله لیکه قالدی امید کؤرپوسی ویران رستم
حزب شیطاندان اولان ، قوی سنی اخراج ائله سین
باشدا یازمیش سنی اوز حزبنه رحمان رستم

ایکی

قالمیشام من ده بو نایدا ، قولی باغلی - آسیلی

صف چکیب قارشیداغم ، سان که وئریر سان رستم
قارداشین قارداشیلا بیر کؤروشی ، بیر قونوشی
قدغن اولمادا باخ ظلمه ، نه طغیان رستم
بئمشیب وعده سی حقین ، امین اول دم دمیدیر
آچیلار حق قایسی ، مات قالا شیطان رستم
(نبی) تک بیزده قلیج رستمی چوخلار واریمیش
سن قلم رستمی سن ، جان سنه قوربان رستم
« شهریار » آرزوی کؤز اولدی که (سهندیله) کله
(بختیار) مجلسینه ، باشدا (سلیمان رستم) *

چابالیر اورک سینه مده

آینایا باخاندا کؤردوم سفقلمه دن دوشوبدی
من که چوخ قوجالمامیشدیم ، بیلیم نندن دوشوبدی
هنر اولسا روح جواندیر ، هله - هله دوشگون اولماز
اوندا که کؤردون دوشوبسن ، بو نفیر بدن دوشوبدی
اورایا که سن کئدیرسن ، قویولار آچیددی آغزین
شیطانین توری یامان دیر ، هر کلیب - کئدن دوشوبدی

* بو شعر آذربایجانین کسکین قلم یازچی سی رستم علیوفین مرثیه سی دیر .
بختیار و سلیمان رستم شمالی آذربایجان شاعر لریندن دیر .

اوج

نه قدهر باشين سلامت ، ال - آياق دا باشين اولماز
 آياغا دمير دوشنده ، باشوا چدن دوشوبدى
 قويدان كه خلقه قازدين چيخا بيلمه سن سلامت
 آدام اينجيدن بلايه ، آدام اينجيدن دوشوبدى
 چابالير اورك سينه مده ، باشي كسيلميش تويوق تك
 بيلله ني چيخاندا كوردوم سينه نفه دن دوشوبدى
 ستر چهدن ، سيچاندا آرتيق ، توري بيز قوراندادوشمز
 آما ستر ترون قوراندان فيل يا كر كدن دوشوبدى
 «شهر يار» عدندن آيري ، مرواري يثيم قالاندا
 يمن جنوبي دن ده ، باخاسان عدن دوشوبدى *

معلول يازيق نيله سين ؟

ايتيرميشم كلفجه نين باشيني
 تاپانميرام اوزو كومون قاشيني
 ماشين بيزي طبيعتدن آييريپ
 ميرده شيره وئريم بئله ماشيني
 ناخوشلوقدا ، قوجاليقلا ال - بير دير
 قويماز قوجا دولانديرا باشيني

* بوشعر آذربايجانين بو فولكلوروندا الهام آلميشدير كي دئير :

سقالما دن دوشوب بيلميرم ندن دوشوب

دورد

آغيز - بورون زينه وئير چشمه تك
 سيلنميرم كؤزلريمين ياشيني
 دوز قامتي چكن نقاش ، دونيانين
 كؤز اوستونده ، اگري چكميز قاشيني
 بورولموشام ، بو دنيا دان دويموشام
 بير آتايديم ، بو كوللو كون داشيني
 بير كؤز دامى قبيرده وئرسه ، كاسيب
 چول - پالازين ييغيشديريب ، داشيني
 اويموش ملت هپروندان آييليپ
 ييغيشديريب چرسيني ، خاشخاشيني
 جهاد كليپ ، معلول يازيق نيله سين ؟
 نامرد مگر تك قويا يولداشيني
 عاشورادير ، قوجا معلول باش ياران
 قان كؤرنده غيرت باشي قاشيني
 قانلا ، شهادت كولمرين سوادير
 آلميش اله توپلارين آيپاشيني
 (ارتش بيست ميليوني) تنظيم اولور
 شاه اسماعيل ، ييغير قيزيلباشيني
 جبهه داليندا باجى شيها چكير
 شهيد وئير جبهه ده قارداشيني

شیطاندا بیغمیش باشینا هر نه وار
 صدام لار تک اجامر - اوباشینی
 امریکانین قازانلاری دیب قاییب
 قیزقیر داچاق بوز باشینی ، آشیننی
 مین ایل صبرین ، طوفانی وار دالیندا
 نوح که داها گیزله دنمز یاشینی
 فجر آچیلیب ، بلبل دوغور چالیلار
 غروب بوغور بایقوشلا - خفاشینی
 نایب امام کلب ، کئچیب اختلاف
 اسلام تاپیر ایتیمیش قارانداشیننی
 تفرقه نی جمع ائدیر اصنافیمیز
 بؤرکچی باسیر باغرینا کفاشینی
 وحدتمیز ، بیر قازاندا قاینادیر
 نخودونی ، لپه سینی ، ماشینی
 صنعت یئتیر (خود کفالیق) مرزینه
 اوستاکار ائتمیش احتیاج ، ناشینی
 « شهریار » ین مقصودیه زندانین
 (او توز بیر) یاز ، اوخوموشام کاشینی

باحیم اوغلی « بهروز » ین بایاتیلاری

اجل کسدی یانیوی
 قیرخیوی توتان کئجه
 آخر آلدی جانوی
 اوخودوم اعلانیوی

آلنی

باشیوا دولانمادیم
 (خانباہمین) غم کونونده
 باشیمی یولانمادیم
 شریکده اولانمادیم
 ***
 بو خبر خوشا کلمز
 زحمتی باشا کلمسه
 بو یاتان هوشا کلمز
 نیسکیلی باشا کلمز
 ***
 کؤز آچدی بیر زماندا
 نه چکدی قورد الیندن
 که هامی الاماندا
 بو قارانلیق دواماندا
 ***
 ائشیدیب بیلنمنه دیم
 سنله من یازیق بالام
 یاسیوا کلنمه دیم
 بیر دئییب کولنمه دیم
 ***
 او شیرین دیل آشماسی
 نه قوشایمیش ، قوشومون
 داد - دوزلی دانیشماسی
 قونماسیله ، اوشماسی
 ***
 سئل کلر دیوار بیخا
 ائو بیخان جوان داغی
 غم کلر اورک سیخا
 اولور که یاددان چبخا ؟
 ***
 یاس کرک قره کئییه
 باجیلار باشین یولا
 یاسلیلار خینو یئییه
 قارداش وای دئییه - دئییه
 ***
 پنددی

ساز گلی، سۆز دئدیردی
نیه (بهروز) گئدیردی؟

یاس گلی، غم یئدیردی
قاباقجا بیز گئدیدیك

***

قیش گله قییر وئرسین
قوجایا صییر وئرسین

یاز گلهر عبیر وئرسین
جوانا قییر وئره

***

قویلادی آخر غمین
دنیا نین جهنمین

قورتاریب محرمین
قویدی بیز قالانلارا

***

سینه، سس وئرن یوخ
بیر «آتش بس» وئرن یوخ

بی کسه، کس وئرن یوخ
فرمانلار هامی «آتش»

***

دنیا دا کاش اولماسین
بو شویسا، بو ش اولماسین

اورك كه خوش اولماسین
آنا جان اوغول یشری

***

لعنت ده یزید لره
قوشولدی شهید لره

سعادت، سعید لره
(بهروز) دا شهید اولدی

***

گله جکلر امام لار
آلینار انتقام لار

پوزولار بو نظام لار
شهید لر دورا جاقلار